Reactienota

1. Inleiding

In de zomer van 2025 is de grove schets van de Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040 besproken met plaatselijk belangen, bewonerscommissies, ondernemers en maatschappelijke partners.

Nadat het college van B&W de grove schets op 8 juli 2025 vaststelde, zijn we tussen 8 juli en medio augustus in gesprek gegaan met bovengenoemde stakeholders.

Op onze vraag om feedback te geven op de grove schets reageerden acht plaatselijk belangen en drie bewonerscommissies positief. We bespraken de grove schets met vijf plaatselijk belangen, drie bewonerscommissies en één plaatselijk belang gaf een schriftelijke reactie.
We bespraken de grove schets ook met het Ondernemers Collectief Ooststellingwerf, waarin alle in Ooststellingwerf actieve ondernemersverenigingen zijn vertegenwoordigd, waaronder de agrariërs.

We vroegen 18 maatschappelijke partners om een schriftelijke reactie op de grove schets voor de onderwerpen die hun vakgebied aangaan. We ontvingen van zeven partners een schriftelijke reactie. En met twee hadden we een gesprek.

Deze reactienota geeft een samenvatting van de ontvangen reacties en een gemeentelijke reactie op de belangrijkste punten. Op basis van deze input is de grove schets bijgesteld en is ervoor gekozen het proces om te komen tot een Toekomstvisie 2040 aan te passen.

2. Samenvatting reacties en reactie gemeente

2.1 Samenvatting reacties van de Plaatselijk Belangen en Bewonerscommissies (zie ook paragraaf 5 voor originele reacties)

Thema	Samenvatting reacties vanuit dorpen	Gemeentelijke reactie
Jongeren binden	Jongeren zijn hard nodig. Investeren in voldoende en betaalbare woningen. Ook voldoende huurwoningen, beschikbaar voor jongeren die hier vandaan komen. Kinderopvang in de dorpen essentieel voor jonge gezinnen. Evenementen organiseren klinkt mooi, maar regelgeving maakt dat steeds moeilijker. Maak dat eerst makkelijker en goedkoper.	In de uiteindelijke visie voegen we het belang toe van kinderopvang in dorpen waar scholen zijn. We voegen toe dat we de grenzen opzoeken om regelgeving te vereenvoudigen en er soepeler mee om te gaan. We wegen de belangen van verschillende groepen op zo'n manier af dat het bijdraagt aan het binden van jongeren.
Wonen in kleine dorpen	Zorgen over de nadruk op woningbouw in drie kernen. Dorpen als Langedijke, Waskemeer, Oldeberkoop en Makkinga willen doorstroom en betaalbare woningen voor jongeren en ouderen. Woningen voor ouderen nabij voorzieningen. Let goed op waar je nieuwe wijken bouwt.	Gemeente onderschrijft belang van spreiding. In de uiteindelijke visie wordt explicieter opgenomen dat ook kleine dorpen mogelijkheden houden voor passende woningbouw (bijv. CPO, hofjes, splitsing bestaande panden).

	Denk aan woningsplitsen (boerderijen). Verhuisbereidheid ouderen is laag. Tot wanneer kun je in klein dorp blijven wonen? Ontmoeten is cruciaal. Communityvormen worden belangrijk.	
Zorgstructuur en sociale basis	Zorgen over concentratie van zorg. In dorpen zijn weinig vrijwilligers en mantelzorgdruk is hoog. Wens voor ondersteuning dorpsondersteuner. Wat is zware zorg en welke zorg krijg je nog wel in de kleine dorpen?	De visie blijft inzetten op versterking sociale basis in kleine dorpen. Er komt duidelijkere toelichting op ondersteuning, informele zorg, dorpsinitiatieven en middelen.
Onderwijs en kinderopvang	In Oldeberkoop en Makkinga zijn zorgen over behoud basisscholen en tekort aan kinderopvang. Waskemeer mist visie op onderwijs voor jeugd (MBO/HBO).	Dit wordt aangescherpt. Behoud onderwijsvoorzieningen is belangrijk voor leefbaarheid. Kinderopvang wordt gekoppeld aan brede schoolontwikkeling. In de definitieve visie wordt dit thema toegevoegd onder ‘jongeren binden’.
Openbaar vervoer en bereikbaarheid	Goede verbindingen cruciaal voor leefbaarheid. Waskemeer heeft geen directe OV-verbinding met Oosterwolde. Deelvervoer wordt door meerdere dorpen als niet haalbaar gezien. Verzoek om praktische oplossingen. Deelauto's goed idee, maar lastig uitvoerbaar, vrijwilligers zijn vaak ook oud(er). Slimme apps bieden kansen. Passend	Gemeente (h)erkent deze knelpunten. In de visie wordt een toelichting opgenomen bij ‘bereikbaarheid’ over o.a. dorpshubs en verbeterde fietsinfrastructuur.

	vervoer naar scholen. Vervoer zelf opzetten met ondernemers. Zelfrijdend vervoer?	
Recreatie en economie	Natuur en recreatie zijn belangrijk. Waskemeer en Makkinga pleiten voor meer ruimte voor recreatie en nevenactiviteiten op boerenerf. Spreiding recreatie is wenselijk. Wat gebeurt er met vrijkomende agrarische gronden en leegstaande boerderijen? Ondernemers niet belemmeren, maar meedenken en faciliteren.	Gemeente zet in visie meer in op economische kansen recreatie, focus op Appelscha als trekker en spreiding naar rest van de gemeente voor meerdaags bezoek. Er wordt duidelijker gekozen voor beleid rondom leegstaande boerderijen en vrijkomende gronden.
Toon en herkenbaarheid van visie	In meerdere reacties klinkt dat de voorbeeldverhalen (zoals van 'Anna') niet herkenbaar zijn. Termen als 'spruitjeslucht' en niet realistisch, beide personen liggen te ver uiteen, geen goede vergelijking nu en toekomst.	De voorbeeldverhalen worden herzien om meer perspectieven te tonen, inclusief variatie in toekomstbeelden.
Energie en duurzaamheid	Twijfels over haalbaarheid energiedoelen. Dorpen willen lokaal opwekken, maar wijzen op obstakels (zoals vergunningen, financiering).	De visie blijft inzetten op zelfvoorzienendheid, maar erkent praktische knelpunten. In de uitwerking wordt meer ruimte gegeven aan de eigen opbrengst en gebruik uit energieopwek.
Rol van de gemeente	Gevoel van afstand tot gemeente en regelgeving. Verzoek om meer ondersteuning en snellere procedures.	Gemeente neemt dit mee in de uitwerking bij keuze 6: 'betrouwbare, toegankelijke gemeente'. Aandacht voor fysieke loketten, menselijk contact en minder bureaucratie.

2.2 Samenvatting reacties van de ondernemers, verenigd in Ondernemers Collectief Ooststellingwerf

Thema	Samenvatting reacties OCO	Gemeentelijke reactie
1. Jongeren binden	Versterken aansluiting onderwijs op lokale arbeidsmarkt (zorg, techniek, agrarisch, horeca, recreatie). Betaalbare woningen zijn cruciaal voor jongerenbinding; wonen en werken moeten samen worden opgepakt. Expliciete aandacht voor behoud van mbo-studenten en terugkeer van hbo'ers. Agrarische sector betrekken in onderwijs-arbeid koppeling. Open hiring (blind aannemen) als mogelijke aanpak tegen personeelstekorten.	We voegen meer sectoren toe die van waarde zijn in Ooststellingwerf, zoals horeca en aanverwante branches. Meer woningen en betaalbaarheid blijft een speerpunt om jongeren te binden en aantrekken. We bekijken dit vanuit het bredere perspectief met een aantrekkelijk arbeidsklimaat en voorzieningen die jongeren aanspreken. We zetten meer in op de agrarische binding in de koppeling en doorontwikkeling van het Biosintrum. Dit nemen we op als kans.
2. Zorg en Sociale Basis	Professionele zorg moet duidelijker worden benoemd, onderscheid tussen basis- en zwaardere zorg.	Dit schrijven we duidelijker op. In de uitwerking van de Toekomstvisie naar concrete acties, is dit een aandachtspunt.

	Meer huisvesting voor mensen met een beperking nodig om vertrek naar andere gemeenten te voorkomen. Mantelzorgwoningen verdienen extra aandacht. Sterke sociale basis blijft essentieel om inwoners te behouden.	Dit zit in ons woningbouwprogramma. We zetten extra in op het versterken van de sociale basis.
3. Natuur, landschap en economie	Economie moet nadrukkelijk voorop staan; gemeente moet ondernemers in natuurgebieden beter ondersteunen. Balans tussen natuurbehoud en economische activiteiten vraagt duidelijke keuzes.	We werken deze keuze uitgebreider uit met meer aandacht voor nieuwe (vormen van) ondernemers/ondernemerschap, met de nadruk op toeristische economie en behoud van het (duurzaam) agrarisch karakter.
4. Zelfvoorzienend in energie	Ondernemers willen investeren in duurzaamheid, maar worden geremd door regelgeving en gemeentelijke capaciteit. Stopzetten van zonnepanelen op landbouwgrond gewenst; focus op alternatieve energie (bijv. windenergie). Gemeente moet belemmeringen voor zelfvoorzienendheid wegnemen.	Naar aanleiding van de reacties van OCO halen we keuze 4 ‘zelfvoorzienend in energie’ als aparte keuze weg en integreren dit in keuze 3. De ondernemers hebben ons ervan overtuigd dat de onderbouwing van de keuze 4 te veel zaken bevat die landelijk of Europees al in wet- en regelgeving zit. Wij moeten ons focussen op wat we lokaal kunnen beïnvloeden. We zetten daarom in de verdere uitwerking meer in op de

	Individueel ondernemerschap stimuleren, ook op duurzaamheidsgebied.	faciliterende en stimulerende rol van de gemeente.
5. Bereikbaarheid en infrastructuur	Verbetering asfaltwegen en doorstroming is noodzakelijk. Fietsvoorzieningen en hubs passen binnen duurzaam vervoer; digitalisering is vooral landelijk thema. Digitale infrastructuur moet betrouwbaar zijn, maar krijgt beperkte gemeentelijke regie.	Dit nemen we mee, in de samenhang met bereikbaarheid voor medewerkers, leveranciers en klanten. Fietsvoorzieningen en hubs (aantrekkelijk maken) is een speerpunt in de toekomstvisie. Zover het binnen de mogelijkheden van de gemeente ligt, is digitale bereikbaarheid en veiligheid een speerpunt.
6. Bestuur en Samenwerking	Efficiëntieslag binnen OWO-samenwerking gewenst, met nadruk op persoonlijk contact ondersteund door digitale middelen. Gemeentelijke medewerkers moeten zichtbaar en dichtbij de inwoners zijn. Digitalisering moet ondersteunend zijn aan medewerkers en inwoners, niet andersom.	We passen deze keuze aan met oog voor zoveel mogelijk persoonlijk contact, digitaal is ondersteunend en goed beschikbaar voor wie digitaal vaardig is. En we intensiveren de samenwerking met andere overheden.

2.3 Samenvatting reacties van (maatschappelijke) partners en overheden (zie ook paragraaf 5 voor originele reacties)

Maatschappelijke partner	Reactie	Gemeentelijke reactie
Planbureau Fryslân	De visie benoemt helder waar de ambitie ligt, maar gaat onvoldoende in op wat daar tegenover staat. Er is onvoldoende aandacht voor de pijnlijke keuzes die nodig zijn om deze richting mogelijk te maken, bijvoorbeeld op het gebied van geld, ruimte of kwaliteit. Zonder deze afruilen blijft het toekomstbeeld te abstract en moeilijk te vertalen naar concrete keuzes of beleid. Wat betreft de storytelling aan het begin van het document, wordt de eerste toekomstschets als overdreven doemscenario ervaren, wat afbreuk kan doen aan de geloofwaardigheid. Het contrast met het tweede verhaal is groot. Ook daar ontbreekt het aan realistische weergave van de lastige keuzes die nodig zijn om tot het gewenste toekomstbeeld te komen.	In de verdere uitwerking zullen we nadrukkelijker stilstaan bij wat het gekozen pad betekent in termen van wat níét meer mogelijk is. Wat betreft de storytelling nemen we de feedback ter harte. We streven naar toekomstbeelden die inspireren maar ook geloofwaardig zijn. We heroverwege het evenwicht tussen urgentie en realisme, en waar mogelijk ook in het positieve scenario explicieter maken welke moeilijke keuzes daar onderdeel van zijn.
GGD	De GGD vindt het gezondheidsaspect (veel) te mager uit de verf komen in de gehele grove schets. Zij hebben suggesties gedaan over hoe gezondheid een stevige plek kan krijgen.	We hebben de feedback van de GGD ter harte genomen. Gezondheid is nu een rode draad die door het gehele stuk steeds terug komt. Dit is legitiem, mede omdat inwoners in onze

		gemeente relatief vaak te maken hebben met een gemiddeld slechtere gezondheid.
Wetterskip Fryslân	Complimenten, met name over expliciet benoemen van druk op ruimte en klimaat als uitdaging en het belang van integraal beleid daarop. Verzoek om invulling te geven aan de Rijksbrief, rekening houdend met water en bodem. Er worden in de Rijksbrief 32 structurerende keuzes benoemd welke helpen bij het leefbaar houden van het gebied. De Rijksbrief hanteren als uitgangspunt in de ruimtelijke keuzes zien wij als voorwaarde voor een klimaatbestendige toekomst.	De WABOS brief hanteren we als uitgangspunt in de toekomstvisie. Invulling en uitwerking volgen in de omgevingsvisie en -plan.
Scala	Herkenbare hoofdlijnen zoals gemeenschapszin, brede welvaart en toekomstbestendige zorg. Scala wil actieve rol blijven spelen. Versterking sociale basis vraagt meer dan decentralisatie en zelforganisatie. Maak meer ruimte in de visie om de 'sociale basis' niet alleen als infrastructuur, maar ook als gemeenschap en werkpraktijk verder te ondersteunen Mentale én fysieke gezondheid verdienen meer aandacht.	De inbreng onderstreept het belang van samenwerking met maatschappelijke partners bij het toewerken naar een toekomstbestendige gemeente. We herkennen de signalen die Scala benoemt en nemen die serieus. De aandacht voor de fysieke en daarmee samenhangend ook de mentale gezondheid krijgt meer aandacht in de definitieve versie. Samen met partners en

	Draagvlak in kleine dorpen is niet vanzelfsprekend. Sociale samenhang is daar kwetsbaar. Digitale en fysieke toegankelijkheid zijn randvoorwaarden. Digitale en fysieke zelfredzaamheid van kwetsbare groepen is beperkt. (Digitale) toegankelijkheid en inclusiviteit nadrukkelijker verankeren in alle keuzes.	de samenleving werken we de richtingen verder uit in concrete doelen. Wat betreft de samenhang in kleine dorpen, beoogt de visie juist om via maatwerk en ondersteuning de lokale samenhang te versterken. We zullen in de nadere uitwerking van de visie nadrukkelijk aandacht besteden aan deze punten.
Recreatieschap Drenthe	Start de toekomstvisie met een krachtige, optimistische boodschap (bijv. hoge geluksniveau inwoners), kansen voorop, uitdagingen in perspectief. Grote economische, maatschappelijke en ruimtelijke potentie van R&T is nu nog onderbelicht. R&T gaat groeien; meer mensen, door vergrijzing hebben mensen meer vrije tijd. Ook aantrekkingskracht op binnenlandse & Duitse toeristen groeit. Stoppende boerenbedrijven bieden ruimte voor recreatief R&T in Ooststellingwerf blijft achter op oa Westerveld en Midden Drenthe. ondernemerschap; oa. zorgtoerisme.	De inbreng van Recreatieschap Drenthe onderstreept dat Recreatie & Toerisme (R&T) in Ooststellingwerf een grotere rol kan en moet spelen als economische, maatschappelijke en ruimtelijke motor. Wij onderschrijven het belang van een actieve regierol van de gemeente bij de ontwikkeling van R&T. Dat betekent dat wij: Actiever de markt op gaan om te lobbyen bij investeerders en ondernemers die willen bijdragen aan hoogwaardige verblijfsrecreatie en gastvrijheid.

	Gemeente kan meer regie nemen; heldere kaders, bestuurlijk lef en actief acquireren op verblijfsrecreatie. R&T brengt meer reuring, wat de leefbaarheid en aantrekkelijkheid voor jongeren vergroot. R&T draagt bij aan gezondheid, leefbaarheid, werkgelegenheid, identiteit, natuurkwaliteit en sociale cohesie; ook kansen in zorgtoerisme (Brede Welvaart). Grote investeerders kopen vakantieparken; maak vooraf afspraken om publieke belangen te beschermen.	Ruimtelijke en juridische randvoorwaarden vooraf helder vastleggen om kwaliteit, lokale meerwaarde en lange termijn belangen te borgen. Wij zien Appelscha als de logische toeristische hotspot en uithangbord van onze gemeente. Vanuit deze sterke toeristische kern willen wij bezoekers gericht verspreiden over de rest van Ooststellingwerf.
Natuurmonumenten	Natuur is een essentiële bron is voor gezondheid, welzijn en veerkracht. Dat kan nog steviger in het stuk verwerkt worden. Bv groen meer ruimte geven en natuurlijke omgeving, struinpaadjes, kunnen voelen. Kijken waar dat wel kan, en waar niet. En zo draagvlak voor natuurbescherming te vergroten. Biodiversiteit nodig, want dat is ook goed voor de gezondheid.	We laten in de tekst duidelijker terugkomen dat natuur belangrijk is voor gezondheid, welzijn en veerkracht en dat dit betekent dat we streven naar toegankelijke natuur/groen dichtbij onze inwoners en het behoud van de landschappelijke kwaliteit in onze gemeente.
ELAN	**Balans economie en ecologie** – Beleid ontwikkelen waarin economie en ecologie hand in hand gaan om een gezond en gelukkig leefklimaat te waarborgen.	De gemeente deelt de zorg om een evenwichtige ontwikkeling van economie en ecologie en onderschrijft het belang van

	Woonbeleid – Vergroten van het aanbod seniorenwoningen om doorstroming op de woningmarkt te bevorderen en starters kansen te geven. **Bereikbaarheid** – Eens met toekomst deelauto-initiatieven als aanvulling op OV, met oog op betaalbaarheid voor inwoners. **Economie & innovatie** – Actief aantrekken van innovatieve bedrijven, met focus op sectoren als agro, bouw (biobased), en zorg, en samenwerking met kennisclusters zoals Drachten en Wetsus. **Energietransitie** – Geen zonnepanelen op landbouwgrond meer. Bedrijven aantrekken die inzetten op alternatieve vormen van energieopwekking, zoals wind. **Ecologie & biodiversiteit** – Stimuleren van hergebruik van lokale reststromen en samenwerking tussen grondeigenaren en overheid voor biodiversiteit, korte ketens en minder verkeer.	doorstroming op de woningmarkt en nieuwe vormen van mobiliteit. We zetten ons in om innovatieve bedrijven en kennisclusters aan te trekken en verbinden dit aan onze duurzame ambities. In de energietransitie kiezen we voor innovatieve oplossingen die landbouwgrond sparen. Samen met inwoners en partners willen we biodiversiteit versterken en lokale samenwerking stimuleren.
Adviesraad Sociaal Domein	**Vergrijzing en ontgroening -** Visualiseer cijfers (grafieken/afbeeldingen) over vergrijzing en ontgroening.	De suggestie om vergrijzing en ontgroening visueel en concreet te maken nemen we over; dit helpt het gesprek te voeren.

	Geef concreet weer hoeveel ouderen er zijn/verwacht worden. **Samenwerking en voorzieningen -** Meer over samenwerking OWO-gemeenten (zorginkoop, vervoer kleine kernen, economie). Verbeter vervoer, met name Oosterwolde – andere Noordelijke plaatsen, belangrijk voor studenten en mensen zonder rijbewijs. **Wonen, zorg, jongeren -** hoofdpunten: wonen, zorg en jongeren. Meer kansengelijkheid benoemen: niet alleen 'happy few' en 'starre blijvers'. Woonaanbod senioren beter laten aansluiten (hofjeswoningen, gemengd met jongeren). **Participatie en toekomstvisie -** Dorpsontwikkeling samen met bewoners bepalen; geen one-size-fits-all. Meer uitleg over hoe gesprekken/participatie worden vormgegeven. Begeleiding in 'transitiedenken' en werken met toekomstscenario's. **Onderwijs en jongerenbeleid -** Jongeren meer mogelijkheden geven om werkend een kwalificatie te halen. Vroegtijdig schoolverzuim aanpakken; ouders betrekken. HBO'ers behouden/terughalen door thuiswerkmogelijkheden en aantrekkelijke woon- en leefomgeving.	Samenwerking binnen OWO, inclusief zorginkoop en vervoer, wordt verder uitgewerkt, met bijzondere aandacht voor bereikbaarheid vanuit Oosterwolde. Wonen, zorg en jongerenbeleid blijven kernthema's; we gaan specifieker in op kansengelijkheid en de verschillen tussen dorpen. De participatieaanpak wordt aangescherpt: we werken met dorpen aan hun eigen toekomstscenario's, en begeleiden dit proces actief. Voor jongeren wordt gekeken naar 'leren en werken'-trajecten, preventie van schoolverzuim en het versterken van thuiswerkmogelijkheden. Tot slot nemen we de thema's wantrouwen, duurzaamheid en de rol van statushouders en arbeidsmigranten nadrukkelijker op in de grove schets.

	Overige aandachtspunten - Wantrouwen bewoners benoemen en aanpakken (communicatie, bejegening, vooraf informeren). Slecht imago Scala aanpakken. Duurzaamheid: zelfvoorzienend in energie. Statushouders en arbeidsmigratie opnemen in visie.	
Veiligheidsregio Fryslân	Reactie vanuit de afdeling Crisisbeheersing: leg de toekomstverkenning van VRF ernaast. Planbureau Fryslân heeft vier mogelijke scenario's in beeld gebracht voor Veiligheidsregio Fryslân. Met als hoofdvraag: Hoe zou de samenleving er in 2040 uit kunnen zien op het gebied van veiligheid?	Het doel van deze scenario's is om beter op de toekomst van brandweer en crisisbeheersing in Fryslân voorbereid te zijn. Bij de verdere uitvoering van de Toekomstvisie nemen we de toekomstverkenning en het relevante beleid ter hand, waar nodig.

2.4 Reacties kinderen en hun ouders op open dag gemeente Ooststellingwerf, 24 mei 2025

Op de open dag vroegen we aan kinderen (en hun ouders) wat zij belangrijk vinden voor de toekomst. Zij vulden dit in op briefjes. Die vindt u in de bijlage ‘Toekomstwens kinderen Ooststellingwerf’.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Sporten.
Buiten zijn.
Naar school kunnen.
Gratier zijn.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Gebruik van minder of geen bestrijdingsmiddelen in de landbouw

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

- Fijne aantrekkelijke woonomgeving, natuur en milieu
- Goed onderwijs voor iedereen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Dat een kind langer kind mag blijven, daar leren ze ook van

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Dat kinderen in een veilige en schone omgeving mogen opgroeien.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Goede scholing
Groene omgeving!

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

naarschool
een huis
vervoer

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

binding met het dorp

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Voldoende buitenspeel mogelijkheden met goed onderhouden speeltoestellen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Veiligheid.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Meer vergroening en natuurlijke speelplekken voor de kinderen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Verenigingen ondersteunen en er zijn dan leiders en deelnemers en van elkaar kunnen ze leren. Doorstroom van kinderen naar leiders.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

kunnen spelen in een groene omgeving.
de kiewit zien én horen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Ruimte. Goed kunnen ontwikkelen. Serieus genomen worden.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Goed
onderwijs.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

- sporten
- school in eigen dorp
- speelgelegenheid
- veiligheid
- winkels
- zwembad.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

politieke duidelijkheid
verkeersveiligheid
toekomstbestendig

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

- beleefruimen.
- optimaal toegang het(?) onderwijs
- gezondheid!

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Dat alle basis voorzieningen in de buurt zijn
School, arts, tandarts
winkels

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Veilige leeromgeving en dat de kinderen meer activiteiten buiten krijgen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

heel veel groen en schoon drink water

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Natuur veel meer buiten spelen minder Schooltijd en wat meer buiten spelen veel meer afval rapen meer groene schoole zoals obs de buitinga!

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Voorzieningen dichtbij.
In het dorp kunnen blijven, na studeren terug als ze willen.
Jezelf blijven.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Buiten spelen, zoals met stenen stoeltjes, zand en insecten, zodat eigen fantasie geprikkeld wordt

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Groene, veilige en gezonde Leefomgeving

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

veel groen overal

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Groene omgeving

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Sport voor ieder kind
goed onderwijs
Schone dorpen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Kunnen leren.
Spelen in zandbak en gras. Lief doen.
Veilig buitenspelen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

*kwaliteit onderwijs
*betaalbaar maat blijven,

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

een betaalbare woning voor de toekomstige generaties.
uit huis kunnen gaan zonder zorgen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

- veilige speelplekken
- veel groen (ontdekken)
- een spykerdorp/creatief

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

opleiding
goede mensen
gezond
speeltuin

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Goede scholen
Speeltuinen
Veel groen + pleinen om te wandelen
activiteiten om beweging te stimuleren
Zwembad
Sportverenigingen
Huizen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Een veilige omgeving met
Goede kansen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

drugsvrij opgroeien

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Een woning. Betaalbaar.
Onderwijsfaciliteiten.
Minder criminaliteit: meer veiligheid. Wereld wordt steeds harder.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Geen ballenbakken meer in Ooststellingwerf!
Steeds meer gif nu!

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

« Groene speelpleinen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Een gezonde, veilige omgeving voor kinderen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Buiten op luieren naar
het kind en haar/zijn aard
Bloei zone Appelscha

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Voldoende speelruimte
voor kinderen (buiten)
o.a voetbalkooi + tekenen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Speelplein
met speeltoestellen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Leren met handen werken
leren Timmeren
Schilderen
Zelf zelfzaam in de Toekomst

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Groen, bos, mooie speelplaatsen op school. Met veel speeltoestellen.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Meer speelplekken,
Springen en stoeien

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Pumptrackbaan,
genoeg huizen,
kennis van de bodem

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Onderwijs.
Buiten spelen. Speeltuinen.
Natuur.
Om elkaar blijven denken.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

naar School gaan

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Ik vind oleermiddagen leuk

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

kunnen buiten spelen onderw

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

sport voor elk kind

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Voldoende ruimte om veilig te kunnen leven, spelen, natuur te ontdekken.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

[redacted] Gezond Leven.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

veilig naar school fietsen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Speeltuin
Veel groen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

- passend onderwijs, ook voor de toppers
- goede sportmogelijkheden
- veilig kunnen buitenspelen en fietsen

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Verkeersveiligheid
Genoeg buitenspeel-mogelijkheden

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Scholing / begeleiding.

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Er wordt altijd te veel van kinderen verwacht Ze moeten Blijven spelen en direct met altijd prestaties kunnen als ze klein zijn

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Groene toekomst

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Kwalitatief goed onderwijs !

Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van de kinderen in Ooststellingwerf?

Sporten leren

3. Conclusie en verwerking in de grove schets

Het is waardevol dat zovelen de tijd en aandacht hebben genomen om hun visie, zorgen en ideeën met ons te delen. Toen we de eerste grove schets van onze Toekomstvisie deelden, wisten we dat dit slechts het begin zou zijn van een groter gesprek. Vanuit alle hoeken van onze gemeente kregen we goed doordachte en betrokken reacties.

We zien daarin veel herkenning van de opgaven en kansen die voor ons liggen. De hoofdlijnen van de reacties uit de dorpen en andere betrokkenen laten opvallend veel overeenkomsten zien. Dat geeft ons vertrouwen: we delen niet alleen dezelfde zorgen, maar ook een vergelijkbare ambitie voor de toekomst.

Kritische vragen, heldere suggesties en concrete aandachtspunten hebben het plan sterker en concreter gemaakt. Die scherpte hebben we nodig om de grove schets verder te verdiepen en om tot keuzes te komen die in de praktijk werken.
De betrokkenheid en kritische blik laten zien dat er bereidheid en energie is om samen te werken aan een goede toekomst voor onze gemeente. Het is precies deze wisselwerking van ideeën, signalen en energie die we nodig hebben om samen te werken aan een sterke, leefbare en toekomstbestendige gemeente.

Daarom stellen we voor om het verdere traject zo in te richten dat we het nog meer samen met de samenleving uitvoeren. Hoe we dat willen doen, leest u in hoofdstuk 3 van de grove schets.

Samen hebben we de kennis, de creativiteit en de betrokkenheid in huis om van onze Toekomstvisie meer te maken dan een plan op papier – maar een koers die we met elkaar, stap voor stap, waarmaken.

De reacties waren in totaliteit zo divers, dat we alle wijzigingen niet expliciet kunnen uitschrijven. Op hoofdlijnen zijn de grootste wijzigingen:

- In keuze 2 is duidelijker beschreven wat het verschil is tussen zware zorg en basiszorg en wat de keuze betekent voor het wonen in de kleinere dorpen in Ooststellingwerf.

- Keuze 3 is herschreven met meer nadruk op de kansen in de recreatieve sector en de faciliterende en stimulerende rol van de gemeente om ondernemerschap mogelijk te maken en nieuwe ondernemers te trekken.
- Keuze 4 – zelfvoorzienend in energie – is geïntegreerd in keuze 3, voor meer samenhang met het ondernemersklimaat.
- Keuze 5 – bereikbaarheid – is naar boven geplaatst om de prioriteit beter te duiden en beter te koppelen aan leefbaarheid in de dorpen.
- Keuze 6 – over de rol van de gemeente – is aangepast naar de meer faciliterende en regierol van de gemeente, met meer nadruk op de samenwerking met de gemeenschap en scherpe keuzes die de gemeente moet maken, met minder mensen en minder middelen.

Wat hebben we niet aangepast?
Niet alle suggesties zijn letterlijk overgenomen omdat ze soms erg gedetailleerd waren. Deze details kunnen we wel meenemen bij de uitwerking ervan of in ander beleid, bijvoorbeeld de bijstelling van onze Omgevingsvisie.

Vervolg proces
In hoofdstuk 3 van de grove schets staat hoe het college het vervolg op de grove schets wil vormgeven.

Terugkoppeling aan indieners.
Op 26 augustus leggen we de bijgewerkte grove schets opnieuw voor aan het college van B&W, samen met deze reactienota en het voorstel om de raad voor te stellen het vervolgproces aan te passen.

We informeren alle partijen waarvan we feedback kregen, door deze stukken toe te sturen.

4. Lijst benaderde stakeholders

Naast de plaatselijk belangen en bewonerscommissies en ondernemerscollectief OCO in Ooststellingwerf, zijn 19 (groepen) stakeholders benaderd om te reageren op de grove schets van de Toekomstvisie.
Drie bewonerscommissies (Oosterwolde) en zeven Plaatselijk Belangen reageerden op de grove schets. Dit gebeurde zowel in gesprekken als via schriftelijke reacties.
De reactie van ondernemers is opgehaald in een feedbacksessie met ondernemerscollectief OCO.
In onderstaand overzicht staat welke andere stakeholders we hebben benaderd.

Benaderde stakeholders
FUMO
GGD
Scala
Provincie Fryslân
ELAN
Adviesraad Sociaal Domein (ASDO)
Recreatieschap Drenthe
Natuurmonumenten
Planbureau Fryslân
Wetterskip Fryslân
Veiligheidsregio Fryslân
Staatsbosbeheer
Fryske Gea
LTO
OWO-gemeenten en Heerenveen
Zorgorganisaties
Ouderenorganisaties
Jongerenraad en Kinderburgemeester
Woningcorporaties

5. Originele ontvangen zienswijzen

Oosterwolde Noord en Zuid
10 juli 2025

Oosterwolde Zuid heeft gelezen, Noord niet – we doen een presentatie zodat iedereen weer bij is.

Belangrijk dat bewoners activiteiten ontwikkelen en sparringpartner zijn voor politiek en gemeente. Dat is de nieuwe politiek – in gesprek gaan met inwoners. Tentgesprekken geweest met inwoners in Oosterwolde Noord – Sawono. Allerlei werkgroepen die zich bezighouden met ontmoeten, vervoer, zorg, wonen en mantelzorg (die laatste bestaat niet meer – ivm mantelzorgpanel) - begeleiding van een DOM werker – vanuit provincie Fryslân. Dat ligt ook in een stuk voor een toekomstvisie. Wil graag dit indienen als basis voor opnemen in de toekomstvisie.

Oosterwolde wordt gekenmerkt door weinig samenhang. In Oldeberkoop en Haulerwijk merk je dat er meer samenhang is. Je ziet wel dat in de dorpen mensen het wel allemaal voor elkaar krijgen. Kun je jaloers van worden. Niet elk dorp is gelijk.

Inwoners al veel gevraagd in burgerpeiling en inwonerspanel – beleid geanalyseerd. BOON heeft weinig vertrouwen in de uitkomst van burgerpeiling, met een lage respons kun je niet de uitkomsten als basis gebruiken. Aanvullend onderzoek onder jongeren gedaan en onderzoeken planbureau en Louter. Op basis hiervan dilemma's gemaakt, en op basis daarvan keuzes voor de toekomst gemaakt.

Keuze 1 – focus op jongeren

- Spannend als het gaat om doorstroming: de kosten van een vervangende woning zijn te hoog – dan blijf je liever in je eigen huis wonen.
- Er is minder behoefte aan appartementen, je wilt vooral woningen. Initiatief Oldeberkoop CPO is een mooi voorbeeld.
- Er moeten woningen bij – eigen jongeren staan lang ingeschreven (6 jaar) en dan krijgen de statushouders de woningen.
- Makkinga ook een mooi voorbeeld van hoe het wel kan
- Theoretisch klopt het allemaal – maar jongeren willen in de praktijk hier niet wonen – ze gaan Zwolle, Meppel etc. Er is wel wat voor nodig om dat ook zo te maken. De verleiding is dichtbij en al makkelijk.
- De meesten zijn hoogopgeleid – die gaan ook weg. De mensen die praktisch opgeleid zijn is weinig aandacht voor geweest. Wie de stad gewend is gaat niet meer terug. Je maakt meer kans met de Mbo'ers, die passen hier en willen hier ook wel blijven

Keuze 2 - Basis + specialistische zorg in grotere kernen

- We zien in kleinere dorpen sterkere netwerken – daar kun je meer over laten aan de gemeenschap
- Concentratie van zorg in de grotere kernen, in de kleinere kernen moet je jezelf redden
- Voorbeeld Oldeberkoop MFA – dat is mooi
- Inzetten op de menselijke maat en niet op de steen
- Inzetten van onderop is ook belangrijk – beginnen bij wat de mensen willen en kunnen
- Appelscha – bloeizone, doorstromen naar woningen voor ouderen.
- Mooi dat de gemeente eindelijk op die doorstroming gaan inzetten
- Per dorp een ontmoetingsplek – kan heel divers zijn – bruisplekken, ketelhuis buurthuiskamer, bankjes. Niet zoals in Stellinghaven – een zorginstelling – zo moet je het niet beleven. Denk goed om de locatie – moet zichtbaar en toegankelijk en logisch zijn – je moet er ook zo naar binnen willen gaan – uitnodigend en laagdrempelig.
- In Zuid is een koffiemorgen geprobeerd – bij de school in – werkte niet.
- Dat het niet voor ieder dorp of gebied hetzelfde is, is alleen maar prima.
- Alles wat je doet – moet van onderop komen – mensen moeten niet alleen zeggen dat ze het willen, mensen moet het ook doen
- Mooie hoefijzerhofjes voor ouderen
- Focus is op bouwen voor ouderen in de drie grote kernen – eens met alles richten op doorstroom (zelfs afschaffen levensloopbestendig!!) Denk goed na waar – wat je kunt lopen met je rollator is niet ver – dat moet je dicht bij de zorg gaan doen. Bijvoorbeeld op oud griffioenveld.

Keuze 3 – natuur, economie en landschap

- We willen het allemaal groen houden, maar ook economie stimuleren (recreatie en agrarisch) - meer innovatie op duurzaamheid en circulariteit
- Focussen op praktijkwerk is een goed idee en wordt goed ontvangen
- Ook recreatie als economische basis wordt goed ontvangen
- Blij met het nieuwe hotel
- Toegankelijkheid van staatsbossen in steeds slechter – ook fietspaden zijn slechter. Goede contacten nodig en duidelijkheid over wie er verantwoordelijk voor is.

Keuze 4 – zelfvoorzienend

- Helemaal prima – een basisregel die al van toepassing is
- Wij doen dat al best goed in onze gemeente en dit is wat iedereen wil

Keuze 5 – Bereikbaarheid

- Leuk – bereikbaarheid naar Groningen etc verbeteren – omdat het met OV nu niet goed is. Bereikbaarheid is cruciaal. Goed idee
- Werkgroep vervoer van BOON – gericht op ouderen, maatje voor vervoer en daar kwam ook al aan de orde – moet ook voor jongeren, een ANWB-automaatje project. Donkere wolk – hoeveel hebben de gelegenheid om dat te gaan doen.
- Deelauto's lijkt ook een goed idee – zeker als je niet al te vaak autorijdt.
- Maar wie moet dat dan allemaal doen – wat iedereen werkt – wie kan overdag wat meenemen?
- In de werkgroep vervoer is ook bedacht: je moet wel eisen stellen aan wie er allemaal mag rijden – hoe controleer je dat? VOG heb je dan nodig, moet je dat willen?
- Scala kan hier ook een rol in spelen

Keuze 6 – rol overheid

- Leesvaardigheid neemt af – dan is een digitale slag moeilijker
- Je moet wel steeds meer de kant op dat je meer digitaliseert, je hebt daar geen keuze in
- Je moet het wel goed gebruiken
- Het is mooi dat er ook oog is voor het menselijke
- Huizen voor medewerkers goed idee, deed PTT ook.
- Huizen in Zuid zijn gebouwd voor het gevangenispersoneel, en toen die wat ouder werden zijn ze gaan settelen in Noord – grotere woningen
- Website Ooststellingwerf oogt gemakkelijk – maar mensen kunnen dingen moeilijk vinden

PB Elsloo over Toekomstvisie
8 juli 2025

Algemeen

Verhaal Martijn is eigenlijk nu (met wat techoplossingen). Geeft geen idee dat het dan heel anders is.

Inleidingen zijn te lang. Het duurt te lang voordat je echt ziet hoe het gaat.

Positief insteken is belangrijk. Wel goed om mensen mee te nemen in hoe de toekomst er uit ziet.

Toesturen als college bijgestelde versie vaststelt.

Keuze 1 jongeren binden

Over 15 jaar afhankelijk van jongeren. Dus jongeren prio = goed! Maar zorg dat je kinderopvang in je dorp hebt (en ze niet naar een buurdorp gaan).

Kinderopvang misschien anders dan nu?

Keuze 2 sociale basis

Nu: individualistisch. Iedereen wil alles voor zichzelf.

Gedeelde voetbal met buurdorp Boijl is wisselend succes (kantine etc meer in Boijl dan in Elsloo).

Idee pot met geld voor initiatieven is goed. Maar zorg dat je niet te veel uitgaat van regels.

Als je het legt bij mensen zelf, dan is het wel kwetsbaar.

Er is behoefte aan? Gebruik voorbeelden van andere dorpen om daar een idee bij te krijgen. En op maat maken voor jezelf. Soort inspiratiegids.

Wat zijn de belangrijkste dingen?

Veel agrariërs die stoppen. Waar komen extra woningen, hoe gaat het dorp er uit zien? Het dorp moet levend blijven. Vergrijzing. Jonge aanwas is belangrijk. Aantrekkelijk voor jonge mensen.

Jongeren willen een vrijstaand huis, schuur etc.

Waarom boerderijen niet ombouwen tot kleinere units?

We zijn niet gewend dingen te delen. Bv hofjes, wasmachine delen, auto delen.

Iets als dorpsondersteuner a la Oldeberkoop is super. Gebruik die om bewustwording te creëren in het dorp (wat staat ons te wachten).

Melkfabriek: komen zoals het nu lijkt alleen koopwoningen. Maar ook behoefte aan huur!

Scala sluit niet aan bij wat er nodig is (vrijwilligersondersteuning). Het is heel aanbodgericht. Ga naast ons staan en biedt wat wij nodig hebben en gevraagd hebben. Secretarisrol, penningmeesterrol is moeilijk in te vullen. Zorg dat bureau jou dingen uit handen neemt.

Woningen zo bouwen, dat je echt samen leeft.

Financiële hulp bij levensloopbestendig maken wordt afgeschaft. Bouw dit om naar inkomensafhankelijk en bv stimulans dat mensen voor elkaar gaan zorgen.

Als je echt hulp nodig hebt, moet je verhuizen. Maar als mensen het met een traplift nog redden, moet dat kunnen.

Geef het geld dat je uitspaart aan zorg (omdat er geen handjes zijn) aan mensen die voor elkaar willen zorgen.

Keuze 4 Mobiliteit.

Opstapper is er wel. Automaatje voor iedereen inzetten.

Passend vervoer naar school is belangrijk.

Voor ouderen een supermarktbus op vaste tijden.

Liftbankje. Appgroep. Dorpsbus.

Matchen van mensen met elkaar (zie ook dorpsondersteuner).

Feedback PB Makkinga
15 juli 2025

“Als het geld gaat kosten, verhuizen naar de grote dorpen", ziet niet iedereen zitten. Eerst moest iedereen zo lang mogelijk thuis wonen.

Rikkingahof eerst uitgekleed, nu weer ‘2.0’ nodig straks. Niet goed gedaan in het verleden.

Energie: is hype. Zonder gas kunnen we niet. Veel projecten gaan failliet nu (biogas veel gesubsidieerd).
Mensen procederen en daardoor komt het niet op gang. Gemeente strenger optreden daartegen. (voorbeeld biogasinstallatie bij boerderij, tegengewerkt door mensen van buitenaf).

Zonder goede energieopslag, kun je niet veel qua verduurzaming.
Voor voldoende batterijen voor heel NL is alle lithium ter wereld nodig. Kost te veel grondstoffen, maak je aarde kapot mee. Kernenergie is de toekomst.

Ook wel wat geloof in de wetenschap en ontwikkelingen.

Zorgelijk: levensduur van een windmolen. 20 jaar op land (5, 6 jaar op zee) straks heel veel afval. Geen energie in steken!

Deelvervoer: in Leeuwarden liggen de deelscooters in de gracht. Men stopt er overal mee, want het functioneert niet.

Met de bus van Makkinga naar Leeuwarden kan niet binnen 2 uur.

Is er wel gemeenschapszin, samenhang voldoende in die drie grote kernen voor dit plan? Die samenhang is daar niet. Misschien op wijkniveau. Niet met hele dorp te doen. Is het dan nog steeds haalbaar?

Huur en koop aanbieden voor ouderen. Niet alleen sociale huur, want als je huis goed hebt verkocht, kom je daarvoor niet in aanmerking.

Vanuit hier gaat men ook naar Steenwijk, Wolvega. (Dichterbij de kinderen bijv).

Eerder stuurde gemeente heel erg op die kangoeroewoningen. Zit dat hier ook in?
Ja, vorm van ‘community’ of knarrenhof. Alle vormen om zolang mogelijk met hulp in de buurt zelfstandig te kunnen blijven wonen.
Aanvullen met meer voorbeelden of duiding bij 'samen leven'.

Gevoel dat er hippe termen in staan, maar die niet altijd rendabel zijn. Investeren in dingen die ook in de toekomst blijven bestaan.

Niet te veel bemoeien met ondernemerschap.

Kijk groter: helft van de regelgeving schrappen, veel mensen vrij die ander werk kunnen doen.
Voorbeeld: dorpsbosje. Onderhoud. Nieuwe Faunawet, FUMO komt kijken, moeten in eens allemaal rapporten etc opstellen. Vier ambtenaren mee bezig.

Evenementenvergunning te moeilijk. Vlomarkt, MOP. Evenementen worden nu de nek omgedraaid omdat het te moeilijk en te duur wordt en werkt demotiverend. Evenementen zo belangrijk voor de binding en saamhorigheid. Moet je wel in de benen houden. Niet kapot reguleren, je wilt juist die evenementen om saamhorigheid te houden en jongeren te trekken.

Je wilt dat de gemeenschap initiatieven neemt, maar meer ondersteunen om dat mogelijk te maken. Vrijwilligers zijn nu al niet te vinden.

Jonge gezinsleven is al intens. Dan ook nog samen opvang organiseren is dan uitdaging. Graag dat gemeente daar actievere rol in zou spelen. Opvang in het dorp is belangrijk. Ook voor jonge gezinnen binden aan de gemeente. En kinderen binden aan het dorp (naar opvang in Oosterwolde, dan mogen ze niet in Makkinga naar de peuterspeelzaal).
Basisbehoefte. Zet in op kinderopvang-medewerkers.

Je moet namelijk ook wel met z'n tweeën werken. Dan hebben we wel hulp van de gemeente nodig. Helpen met realiseren en in stand houden.

Deelvervoer gaat niet werken. Mensen willen vrijheid. Bus rijdt te weinig.
Apps gaan wel meer gebruikt worden over 15 jaar.
Voorbeelden meer uitwerken.

<u>Balans natuur, landschap en lokale economie:</u>
Vage omschrijvingen. Wat zijn dragers van het landschap? **Concreter maken.**
Natuurherstel kan alleen met subsidies. En dat geld wordt steeds minder. Is landelijke politiek. Natuurherstel bestaat niet, gaat z'n eigen gang.
Als ondernemer niet kan bestaan zonder subsidies, is het niet duurzaam. Kan het niet voort blijven staan.

<u>Gemeente toegankelijk en benaderbaar:</u>

nu zonder afspraak is niet toegankelijk. Wens voor vrij inlopen. Wanneer je meteen iets wil doen.

Gemeente schrikt snel en zegt snel: doen we niet, kunnen we niet.
Vrbld bosje kappen, nieuwe Faunawet, provincie. Gemeente om advies gevraagd. Mailtje terug: daar zijn wij niet van, doen we niks mee. Hadden graag gewild dat er even werd meegedacht. Wij misten daar de gemeente.

OWO, vergunningen. Niet meer met Ooststellingwerf te maken.

Integraliteit belangrijk, beter uitleggen.

Feedback PB Oldeberkoop
14 juli 2025

- Eerste reactie erg algemeen
- CPO voor jongeren uit Oldeberkoop
- Mee eens dat jongeren binden topprioriteit
- Betaalbare woningen kan gemeente in wat doen, grondprijzen laag houden, het process rondom bouwen doorlooptijd sneller maken. Sneller tot realisatie woningen komen
- Jongeren nodig om de bloeiende school te behouden
- Hetzelfde (CPO) zou je kunnen doen bij ouderen
- Welzijn op dorpse schaal en dorpsondersteuner
- Als wijk zelf ook zorg inkopen als wijkzuster
- Verhuisbereidheid onder ouderen ligt laag
- Geld vanuit de gemeente nodig ter ondersteuning om zelf in te kopen, bijvoorbeeld dorpsondersteuner
- Thuishulp kleinschaliger regelen
- Aanbesteding wmo rekening houden met clustering zorg
- Zorg in woongemeenschap organiseren
- Zorg over leegstaande boerderijen (stukje economie)
    - Wat hiermee doen, spreiden functie
- Tekort aan kinderopvang, ook gastouders
- Natuurlijk willen ze een bloeiende economie
- Aanbesteding gemeente vaak externe bedrijven, Europese aanbestedingsregels, lokale inkoop
- Bereikbaarheid nodig voor jongeren om ze aan het werk in Ooststellingwerf te krijgen
- Haje voorziet zelf in het vervoer om zijn medewerkers te vervoeren, klein opzetten
    - Cluster van ondernemers bij elkaar zetten om zelf vervoer uit te zetten
    - Quick wins
- Er moet wel gebruik van worden gemaakt, het moet betaald worden bij verbinding en mobiliteit
- Zelfvoorzienend in energie: duurzaamheidscommissie Oldeberkoop, Scan van Hanzehogeschool heeft uitgevoerd. Dorpswindmolen kost 70.000 euro, maar er is dan geen geld vanuit de gemeente.
- Informatievoorziening bestaan subsidies
- Bij repair cafe die 4x per jaar wordt georganiseerd, duurzaamheidscafe waar gemeente bij aansluit samen organiseren
- Rol gemeente:
- Willen erg graag een betrouwbare gemeente, dorpencoördinator vinden ze erg fijn

- Liever geen stroperige processen, zoals paardenstallen, wisseling ambtenaren, beloftes niet nakomen
- Meer richten op kerntaken, maar afstand nemen, hoe dan betrokken blijven bij inwoners
- Onderhoud groen, teveel groen, maaibeleid, waarom geen wildbloeimengsel om het anders te laten oogsten?
- Regels voor vergunningen voor organiseren van evenementen, drukt op de begroting, bijvoorbeeld Sinterklaasintocht of dodenherdenking omdat er meer dan 100 mensen komen. Papieren werken erg ontmoedigend om het te organiseren. Jaarlijks terugkerende evenementen. Organiseren omslachtig en kostbaar, bijvoorbeeld EHBO niet voldoende moet event hulpverlening zijn kom je bij commerciële partijen

Oosterwolde Haerenkwartier Toekomstvisie
14 juli 2025

Keuze 1 - Jongeren: woningen, bereikbaarheid, werkgelegenheid en evenementen/dingen te doen.

Ondernemers en scholing is belangrijk. Rechtstreeks contact tussen ondernemers/organisaties die mensen nodig hebben en MBO-opleidingen. Ondernemers moeten een duidelijke plek hebben waar ze met deze vraag terecht kunnen. Dit moet je makkelijker maken.

Meer huizen voor lokale jongeren, zowel koop als huur.

- Toewijzingsbeleid moet anders (mensen met lange inschrijfduur uit andere delen van Nederland zouden geen voorrang mogen hebben).
- Voor koop: Dus bv meer in CPO uitgeven.
- Woningcorporaties kunnen ervoor kiezen om bepaalde woningen voor jongeren te reserveren.

Openbaar vervoer moet optimaal zijn, anders komen mensen er niet. Afhankelijkheid van de auto is groot.

Keuze 2 – Specialistische zorg in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk (en basiszorg in de andere dorpen).

- Ouderen kunnen hun tuin niet meer onderhouden. Maar hebben geen geld voor een hovenier.
- Jongeren hebben niets met een tuin. Dus geef starterswoningen maar een klein terras en geen tuin.
- Buurttuin en ieder alleen een eigen terrasje.
- Risico: de drie grote dorpen vergrijzen steeds meer! Niet goed voor de leefbaarheid.
- Oudere hulpbehoevende mensen in hofjes situeren.
- Op oudere leeftijd verkassen is eigenlijk niet goed voor ze.
- Alle woningen beter toegankelijk maken zodat je flexibel bent.
- Voor mensen in een huurwoning is een verhuizing niet altijd te organiseren en te bekostigen.
- Zorgaanbieders beter selecteren op hoe ze werken (efficiënt). Keuzevrijheid beperken is goed instrument, want dan efficiënter werken en keuze is voor mensen soms ook ingewikkeld.
- Ontmoeting: Ketelhuis is een luxe dat we het hebben. We hebben plannen voor dagbesteding in het Ketelhuis. We brengen groentetassen rond. Eenzaamheid is groot in de buurt en soms een drempel voor mensen om mee te doen aan activiteiten. De ondersteuning vanuit het Leger Des Heils is erg belangrijk om samen met vrijwilligers dit te kunnen bieden. In Oosterwolde Noord is er ook een ontmoetingsplek, maar dat staat op losse schroeven.
- Onzekerheden over het voortbestaan van het Ketelhuis, nav de Bruisplek. Verliezen we dan onze plek? Lange termijn zekerheid is heel belangrijk.

Keuze 3 – Balans natuur, landschap en economie

- Appelscha is niet prettig wonen door alle toeristen. Verkeersveiligheid is een ding. Zorg ervoor dat je er goed doorheen kan rijden. Het is nu chaotisch. Zorg dat er makkelijk doorstroming blijft en een balans tussen inwoners en recreanten.
- Bevorderen dat mensen meer gaan besteden in Oosterwolde. Trambaan 8 en Hotel De Zon is mooi, maar je kunt hier verder nergens een terrasje pakken. In Appelscha benadrukken dat je in Oosterwolde veel mooie winkels hebt.

Keuze 4 – Zelfvoorzienendheid in energie

Opslaan van energie is een ding. Belangrijk dat je lange termijn zekerheid hebt, als je daar in investeert. Plaatselijk gebruiken van de energie is slim. En zorgen dat iedereen er van profiteert.

Keuze 5 – Bereikbaarheid en verbonden

- Deelvervoer organiseren vanuit dorpskamers organiseren, op plekken waar mensen elkaar toch al ontmoeten. Op je elektrische fiets en dan verder met de bus: je moet zorgen dat de fiets veilig bij het busstation staat. Of een netwerk van deelfietsen.
- Openbaar vervoer is erg duur. Jammer genoeg kunnen we dit lokaal niet veranderen.
- Zelfrijdend vervoer tussen de dorpen en pendeldiensten tussen de drie grote kernen en omliggende grote plaatsen.

Keuze 6 – Duidelijke, digitale en betrouwbare gemeente

Als mensen dingen digitaal moeten doen, hou er rekening mee dat bv ouderen dat niet goed kunnen. Mensen hierbij helpen, bv in buurthuizen.

Papieren aanvragen digitaal maken. Er moet altijd een loket blijven. Dan kunnen mensen kiezen.

Bv vergunningen aanvragen moet wel persoonlijk gebeuren (maatwerk).

Goed luisteren naar de mensen (bv klachten over de Wadi – het ziet er niet uit). Doe er wat aan of communiceer waarom je er niets aan doet of hoe er een oplossing gevonden kan worden.

Prachtige plannen, maar hou rekening met de geluiden die vanuit inwoners komen.

Schriftelijke reactie PB Langedijke

We hebben onlangs op de vergadering van Plaatselijk Belang Langedijke de concept-toekomstvisie besproken. We merkten dat het best lastig om feedback te geven op de eerste versie, omdat het plan nog heel abstract is. We waarderen het uiteraard dat de gemeente een toekomstvisie ontwikkeld en nadenkt over de keuzes te maken voor de lange termijn.

Wel een paar algemene opmerkingen op, of eigenlijk meer vragen, over de toekomstvisie:

- we zien in het plan dat met name de grote kernen Appelscha, Oosterwolde en Haulerwijk veel aandacht krijgen en dat veel in die dorpen gecentreerd wordt. Het lijkt er daardoor op dat de kleine dorpen voor ons gevoel meer aan het lot worden overgelaten. Want kijk naar woningbouw: op zich heel begrijpelijk dat met name in de drie grote kernen gebouwd gaat worden voor de oudere doelgroep. Maar er zullen altijd ouderen zijn die graag in bijv. ons dorp willen blijven wonen, met name ook vanwege de sociale context en het sociale vangnet dat ze daar ervaren. Hoe worden deze ouderen dan bediend? Worden ze ook geholpen bij het levensloopbestendig maken van hun woning?
- In het verlengde daarvan wordt geschreven dat in de drie kernener goede ondersteuning komt voor vrijwilligers en mantelzorgers. Maar hoe zit dat dan in de kleine dorpen? Er wordt wel geschreven dat er algemene voorzieningen en basiszorg kleinschaliger wordt aangeboden, maar ook hier is ondersteuning voor vrijwilligers en mantelzorgers belangrijk. Dus wat gaat de gemeente daaraan doen? Wat houdt bijv. slim deelvervoer in, hoe ziet dat eruit, hoe vinden we in de kleine dorpen vrijwilligers voor dit deelvervoer, etc? Kortom, het roept veel vragen op.
- In het plan staat vervolgens dat in de kleine dorpen inwoners zelf welzijn en informele zorg regelen. Hoe dan, als we nu al te weinig vrijwilligers beschikbaar hebben voor activiteiten in het dorp? De dorpsondersteuner wordt genoemd, maar wie betaalt deze dan?
- Er wordt geschreven over een pendeldienst die van en naar grote dorpen rijdt. Rijdt deze dan ook door de kleine dorpen? Want dat is natuurlijk wel gewenst.
- Over woningbouw: blijft woningbouw in kleine dorpen ook bestaan, of wordt nu alles geconcentreerd in de drie kernen? Woningbouw in de kleine dorpen lijkt ons ook noodzakelijk en zeer gewenst.

We hopen dat jullie iets met deze input kunnen!

Reactie Grove schets en reactienota Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040

1. Jongeren binden
   Is er onderzocht waarom jongeren zich niet of slecht gebonden voelen aan Ooststellingwerf? De bewoners van Ooststellingwerf zijn geen doorsnee van de Nederlandse bevolking. Voelen jongeren die anders dan de midstream zijn zich hier veilig en op hun plaats? Indien hier geen onderzoek naar gedaan is, is het gissen naar welke aanpak de juiste is.
2. Wonen in kleine dorpen
   Leg niet teveel nadruk op voorzieningen in de drie kernen Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk. Zoals opgemerkt, verhuisbereidheid is laag. Maak meerdere woningen op een erf mogelijk zodat ouderen op hun stek kunnen blijven en grote boerderijen voor anderen beschikbaar komen.
3. Zorgstructuur en sociale basis
   Hier is vooral de verwachting dat zorg voor een deel door de gemeenschap plaats moet vinden een vraagteken. Hoe wordt dit precies gezien en wie moet die taken dan op zich gaan nemen.
4. Onderwijs en kinderopvang
   Het Stellingwerfcollege heeft een slecht imago. De vele lesuitval, en het gebruik van drugs (inclusief dealen op het schoolplein) is geen reclame voor de gemeente (en bindt jongeren niet)
5. Openbaar vervoer en bereikbaarheid
   Zorg ook voor goed vervoer naar de drie kernen en zorg niet alleen voor aansluiting naar steden in het Noorden want er zijn ook zat leerlingen die richting Zwolle, Amsterdam of verder moeten reizen.
6. Recreatie en economie
   Hier sluiten we aan op de reacties die vermeld staat van anderen.
7. Toon en herkenbaarheid van visie
   De visie is nog erg abstract. Veel ideeën en ook goede ideeën maar nog wel erg onduidelijk hoe de uitvoering dan zou moeten.
8. Energie en duurzaamheid
   Er wordt benoemd dat er ruimte voor landbouw moet blijven. Wordt er in de gemeente eerlijk en goed gekeken naar de landbouw die hier plaatsvindt voor de export? Zou dit niet minder kunnen en meer gericht op landbouw voor eigen consumptie waardoor en automatisch meer ruimte komt voor woningen?
9. Rol van de gemeente
   Wat kan de gemeente doen om meer reclame te maken voor deze regio? Geef bekendheid aan producten die hier vandaan komen. (creëer onze eigen Bosche Bol)

Maak duidelijker aan een breder publiek dat iedereen hier welkom is en dat we naast mooie natuur ook vriendelijkheid en gastvrijheid te beiden hebben zijn.

Plaatselijk Belang Waskemeer
8 juli 2025

- Verhaal Anna in 2040 niet herkenbaar, 'spruitjeslucht'
- Het verhaal lijkt teveel op het hier en nu
- In Waskemeer enquête uitgezet over meer samen in Waskemeer
    - Jeugd en ouders geven aan dat ze hier willen blijven wonen of terugkomen wonen, het leven is hier leuk en ze vrienden kennen, leefomgeving prettig met het sociale aspect. Kinderen in omgeving willen grootbrengen als dezelfde omgeving waarin ze zelf zijn opgegroeid, netwerk om hun heen.
    - Weinig mantelzorgers, kinderen verhuizen en hopen op zorg buren. In gezamenlijkheid in een Knarrenhof.
    - In Waskemeer vinden ze het vanzelfsprekend dat ze naar Haulerwijk moeten als ze ouders worden omdat de ruimte er nu al niet is. Dat gebeurt al. Verhuizen naar kleinere woningen met winkels in de buurt. Wens om zoiets te hebben waar ze onderling op elkaar kunnen letten. Wanneer mensen nog zelfstandig zijn, of voor lichte zorg, zorgcirkel of wijkverpleegkundige. Tussenoplossing misschien wel heel tijdelijk, wellicht twee keer verhuizen. Zolang mogelijk thuis blijven wonen en dan overstap naar zorg.
        - Nieuwbouwplan voor senioren, of ondersteuning om community-knarrenhof op te zetten met gezamenlijke ontmoetingsplekken
- Meer hbo werkgelegenheid
- Website Waskemeer onder kopje ´meer samen´ de plannen die worden ondernomen: verschillende inwoners dragen deze plannen. Opbouwwerker ondersteund met enquete en speerpunten waar mensen in groepjes aan werken.
- Laagdrempelige zorg, thuiszorgmedewerker in dorpen en zwaardere zorg in de kernen. Met elkaar te organiseren, aan dorpen over laten.
- Scholen, wat je hebt wil je niet kwijt. Verjonging in de dorpen door doorstroming, ontstaat er ruimte voor jonge gezinnen en studenten die terugkomen die een gezin stichten.
- Ontbreekt zienswijze onderwijssituatie hbo, mbo
- Potentie onderwijs, drukken ouders, jeugd wordt beschermd opgevoed, liever op school in dorp houden dan naar hoger niveau in Drachten
- Hub in Waskemeer, die hub gaat de gemeente uit, Nij begun gelden voor vervoersverbinding
- Waskemeer naar Oosterwolde gaat via Haulerwijk, geen rechtstreekse verbinding. Iedereen heeft een auto. Slimme app, diensten aanbieden en afnemen.
- Vraag Katja afkorting boeren grond die overblijft

- Kleinere huizen met grote grond, mensen zonder kinderen die kunnen doorschuiven. Huiden nu een eengezinswoning bezet. Gevarieerd bouwen.
- Recreatie: geconcentreerd in Appelscha. Explicieter benoemen waar, want gemeente heeft eerder recreatie tegengehouden in Waskemeer. Dus explicieter opschrijven.

Feedback Planbureau Fryslân

Ons voornaamste punt van aandacht ligt in het gebrek aan 'afruilen'. Daarmee loop je het risico op een toekomstbeeld waar je het eigenlijk niet mee oneens kan zijn. Er wordt duidelijk wordt benoemd waar men wél voor kiest, maar wat ik mis is: wat betekent dat dan, waar kies je dan niet voor? Waar zit de pijn? Welke consequenties heeft dat? Dus bv. in termen van geld, kwaliteit, ruimte etc. Door die afruilen niet in beeld te brengen, loop je het risico dat het een hoog-over, abstract beeld wordt waar iedereen het 'wel mee eens is', maar waar je vervolgens eigenlijk niet zoveel mee kunt, omdat de pijnlijke keuzes niet gemaakt zijn - of in ieder geval onvoldoende in beeld zijn gebracht.

Daarnaast erg leuk om die storytelling te lezen! Het eerste is wel heel erg een doemscenario, bijna alsof de wereld vergaat. Ik snap dat je in beeld wilt brengen wat er gebeurt als we nu geen keuzes maken, maar nu is het wat ons betreft iets té onrealistisch; en het verschil met het tweede verhaal is te groot denk ik. Ook daar missen de pijnlijke consequenties van keuzes die we nu moeten maken.

Feedback OCO
9 juli 2025

Keuze 1: Jongeren binden

- Versterk de aansluiting van onderwijs op de lokale arbeidsmarkt, met focus op zorg, techniek, agrarisch, horeca en recreatie.
- Betaalbare woningen zijn cruciaal om jongeren te trekken en te behouden; wonen en werken moeten primair op elkaar worden afgestemd.
- Durf heldere keuzes te maken voor arbeid en wonen, anders missen we kansen. Voorzieningen moeten aansluiten op de wensen van jongeren.
- Specifieke aandacht voor het behouden van mbo'ers en het terughalen van hbo'ers, aantrekkelijk voor beide groepen zijn.
- Agrarische sector verdient expliciet aandacht in de koppeling met onderwijs.
- Open hiring (blind aannemen) wordt genoemd als mogelijkheid om personeelstekorten te verminderen.

Keuze 2: Zorg en Sociale Basis

- Professionele zorg wordt soms onterecht gezien als alleen 'basiszorg' of 'zwaardere zorg'; duidelijkere terminologie gewenst.
- Huisvesting voor mensen met een beperking ontbreekt, met als gevolg vertrek naar andere gemeenten; gemeente kan hier meer regie op nemen.
- Mantelzorgwoningen verdienen aandacht binnen het woonzorgaanbod.
- Sterke sociale basis en zorg zijn essentieel om inwoners in de gemeente te houden.

Keuze 3: Natuur, Landschap en Economie

- Duidelijker benoemen dat de economie voorop staat; natuurorganisaties hebben al een sterke stem, gemeente moet meer opkomen voor ondernemers.
- Gemeente kan ondernemers ondersteunen binnen natuurgebieden, waarbij regels worden gehanteerd maar ondernemers perspectief behouden.
- Balans tussen natuur en ondernemen vraagt om duidelijkheid en keuzes. Nu komen we in het midden uit.

Keuze 4: Energietransitie en Ondernemerschap

- Ondernemers willen investeren in duurzame oplossingen (zoals accu's), maar worden belemmerd door regelgeving en gebrek aan gemeentelijke ondersteuning.
- Stoppen met zonnepanelen op landbouwgrond wordt genoemd; focus op alternatieve energieopwekking, bijvoorbeeld wind.
- Gemeente moet belemmeringen voor zelfvoorzienendheid van inwoners wegnemen waar mogelijk.
- Stimuleer individueel ondernemerschap, ook op duurzaamheidsgebied.
- Voorbeelden van beleidsvoornemens (biogas, CO2, NOX) worden door regelgeving moeilijk haalbaar geacht.

Keuze 5: Bereikbaarheid en Infrastructuur

- Verbetering van asfaltwegen en doorstroming is nodig; bereikbaarheid blijft essentieel.
- Fietsinfrastructuur en hubs passen binnen duurzaam vervoer; digitalisering wordt als landelijk thema gezien, niet als gemeentelijke verantwoordelijkheid.
- Digitale infrastructuur moet wel betrouwbaar zijn, maar wordt niet als primair gemeentelijk thema ervaren.
- Innovaties als autonoom vervoer zijn toekomstgericht, maar nog in ontwikkeling.

Keuze 6: Bestuur en Samenwerking

- Efficiëntieslag binnen OWO-samenwerking gewenst, met nadruk op persoonlijk contact ondersteund door digitale middelen.
- Medewerkers die in de gemeente wonen en 'meer op straat zijn' maken het verschil.
- Digitalisering moet ondersteunend zijn aan mensen, niet andersom.
- AI wordt als containerbegrip gezien en vraagt om duidelijke definities en toepassingen.

Grove schets Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040

Ooststellingwerf 2040: Jong van geest. Groen van karakter. Sterk van binnenuit.

Eerste versie, 8 juli 2025

Inleiding

Toekomstvisie 2040: een kompas dat richting geeft

De wereld om ons heen verandert snel. Ooststellingwerf staat voor grote opgaven: De bevolking vergrijst, jongeren trekken weg en onze dorpen veranderen sneller dan ooit. Tegelijkertijd groeit de druk op natuur, landschap en ruimte. De energietransitie, de druk op de woningmarkt en veranderingen in het buitengebied brengen grote uitdagingen met zich mee. Ook voor de agrarische sector verandert er veel.
Onze gemeenschap, ooit vanzelfsprekend hecht, verandert. Vrijwilligers zijn er steeds minder en met de toenemende vergrijzing wordt het nog moeilijker het verenigingsleven in de benen te houden. Ook groeit het wantrouwen richting de overheid – landelijk en lokaal – en voelen inwoners zich niet altijd gehoord. De verschillen tussen groepen mensen worden groter: tussen jong en oud, tussen kern en buitengebied, tussen toekomstdenken en behoud van het vertrouwde. Tegelijkertijd zijn onze sterke punten – zoals gemeenschapszin, het prachtige landschap en het hoge welzijn – waarden die we willen behouden en versterken.

Juist daarom maken we nú een Toekomstvisie. Om zelf keuzes te maken, voordat ze vóór ons worden gemaakt. Om zelf de regie te houden op wat belangrijk is voor onze dorpen, onze mensen en ons landschap.

Wachten is geen optie. Als we nu niet helder zeggen wat we willen, missen we kansen en lopen we achter de feiten aan.

De vergrijzing en ontgroening (tekort aan jongeren) slaan in Ooststellingwerf harder toe dan in andere gebieden. De verwachting is dat ons inwoneraantal gelijk blijft, waarvan het grootste deel 65+ is. Tegelijkertijd blijft het aandeel jongeren (onder 35) klein, vooral doordat er steeds minder kinderen worden geboren. Als gevolg daarvan daalt het gemiddeld aantal personen per huishouden, terwijl het totaal aantal huishoudens tot 2040 naar verwachting met meer dan 600 zal toenemen.

De dubbele vergrijzing gaan we merken op alle bovengenoemde terreinen. Onze huidige zorgaanpak is bijvoorbeeld over 10 jaar onbetaalbaar en niet uitvoerbaar door de toename van het aantal zorgvragende ouderen en het tekort aan mensen om het uit te voeren.
NB Het zijn niet alleen de ouderen waardoor de zorgvraag toeneemt. We worden met z'n allen steeds ongezonder en hebben op steeds jongere leeftijd een(of meer) chronische aandoening(en). In Ooststellingwerf is dit probleem groter dan in andere Friese gemeenten, waardoor het beschermen van de gezondheid niet alleen gewenst, maar ook noodzakelijk is.

Scherpe koers
Met deze Toekomstvisie bepalen we samen onze koers: om vast te houden wat ons sterk maakt en voor de ontwikkeling van wat nodig is. Zodat Ooststellingwerf in 2040 nog steeds een gemeente is waar mensen willen blijven, willen terugkomen en mee willen doen – midden in een landschap dat we koesteren. En de gemeente als organisatie dichtbij is, luistert, keuzes durft te maken en iedereen meeneemt.

Richtinggevend kompas
De Toekomstvisie is een richtinggevend kompas voor iedereen die meewerkt aan de ontwikkeling van Ooststellingwerf. Zo zorgen we dat we op de lange termijn samen de juiste keuzes maken. Keuzes over wat we wél doen en wat we laten. Over waar we in investeren, en hoe we onze brede welvaart behouden voor toekomstige generaties. In de praktijk betekent dit dat we nieuwe

beleidsvisies toetsen aan de Toekomstvisie. En voor bestaande visies betekent dit dat we die erop aanpassen als dat nodig is. Met het doel om de grote opgaven van deze tijd het hoofd te bieden en tegelijk de kracht van Ooststellingwerf te behouden.

Grove schets: stap op weg naar de Toekomstvisie 2040

Het maken van de Toekomstvisie doen we in stappen. Voor u ligt een eerste grove schets – de hoofdlijnen - van de Toekomstvisie. Het bevat voorstellen voor keuzes waar we graag over in gesprek gaan met inwoners (via plaatselijk belangen en bewonerscommissies), ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeenteraad; zijn dit inderdaad de keuzes die we moeten en willen maken? De keuzes zijn dus nog niet definitief.

Met die feedback werken wij de keuzes uit tot de uiteindelijke Toekomstvisie. Die leggen we ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

Hoe het vervolgproces er precies uit ziet, staat in de bijlage.

Hoe kwamen we tot deze grove schets?

Deze grove schets van de Toekomstvisie 2040 is het resultaat van een gefaseerd en zorgvuldig proces, waarin lokale betrokkenheid en externe expertise hand in hand zijn gegaan.

We hebben bestaande materialen benut, zoals de uitkomsten van de burgerpeiling, analyse van het gemeentelijk beleid, waar veelvuldig inwoners bij betrokken zijn geweest. Bureau Louter onderzocht voor ons de woonaantrekkelijkheid voor jongvolwassenen in Ooststellingwerf. Planbureau Fryslân voerde een trendverkenning uit om de belangrijkste uitdagingen voor Ooststellingwerf richting 2040 in kaart te brengen. Ook peilden we via enquêtes hoe onze jongeren en ondernemers naar de toekomst kijken en welke zorgen of kansen zij zien.

Op basis van deze feiten én van lokale ervaringskennis zijn gesprekken georganiseerd met een breed palet aan belanghebbenden: ondernemers, inwoners (tijdens de open dag), gemeenteraadsleden, het college van B&W en het directieteam. De verkregen inzichten en aanbevelingen zijn vertaald naar deze ‘grove schets’ van de Toekomstvisie 2040. Daarmee rust dit document op een gedegen fundament van objectieve data, lokale ervaringskennis en bestuurlijke ambitie.

Leeswijzer voor deze grove schets

Deze grove schets geeft de hoofdlijnen aan van de Toekomstvisie. Na reactie van de inwoners (plaatselijk belangen en bewonerscommissies), ondernemers en gemeenteraad werken we de hoofdlijnen uit naar de daadwerkelijke Toekomstvisie; ons kompas voor de komende decennia, dat we samen met de gemeenschap uitvoeren.
Hoe we dat doen, werken we samen uit, nadat de visie is vastgesteld.

We stellen in deze grove schets voor om zes strategische keuzes te maken die richting geven aan de toekomst. Bij elke keuze laten we zien wat er zou kunnen veranderen in de praktijk. Deze voorbeelden geven een indruk van de mogelijke gevolgen van een keuze. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen na te denken over wat nodig is. De uiteindelijke maatregelen spreken we later met alle betrokken partijen af, zodra de Toekomstvisie is vastgesteld.

Hoofdstuk 1: Vooruitblik 2040

Onze leefwereld verandert in sneltreinvaart. Ook in Ooststellingwerf. Analyses van trends en ontwikkelingen laten zien dat we in de nabije toekomst voor grote uitdagingen staan. De Toekomstvisie gaat erover hoe we met deze uitdagingen gezond en gelukkig kunnen blijven leven in Ooststellingwerf. Dat kan alleen als we keuzes maken.
In dit hoofdstuk illustreren we dat met twee verhalen van fictieve inwoners in 2040.
Het eerste verhaal toont hoe het leven er dan uit kan zien als we die keuzes niet maken, maar de trends zich wel doorzetten. Het tweede verhaal laat zien hoe het leven er in 2040 uit kan zien als we nú richting kiezen voor de toekomst.

1.1 Het leven van inwoonster 'Anna' in 2040

Hoe het leven eruit kan zien als we geen keuzes maken, maar de trends zich wel doorzetten.

Anna (58) staat al vroeg op. Ze moet werken — deeltijd in de wijkverzorging. Niet omdat ze het wil, maar omdat het moet. De kosten zijn gestegen, haar pensioenopbouw was versnipperd. Bovendien zijn er nauwelijks handen in de zorg. Jonge collega's komen af en toe, maar gaan vaker. De werkdruk is hoog. Haar eigen lijf protesteert steeds vaker. Maar ze moet door. Want er is niemand die het kan overnemen.

Anna woont in Donkerbroek, in het huis waar ze is opgegroeid. Haar kinderen zijn de deur uit. Zij kozen hun weg — naar Groningen, Zwolle, verder.
Ze fietst door het dorp. Het landschap is nog steeds prachtig: brede akkers, oude bomen. Maar de stilte voelt niet als rust. Meer als leegte. Ze mist het geroezemoes van schoolkinderen, van de dorpswinkel die jaren geleden al sloot. Anna voelt de achteruitgang. Er zijn minder vrijwilligers. Het dorpshuis draait op drie mensen met een overbelaste agenda. De jongere generatie komt nauwelijks opdagen. Niet uit onwil — ze zijn er gewoon bijna niet meer.

Na haar werk drinkt Anna koffie met buurvrouw Karin, 68. Karin zorgt al jaren voor haar man met Parkinson. *"Als ik zelf iets krijg,"* zegt ze, *"dan weet ik niet hoe het moet. Er is niemand meer om op terug te vallen."* Anna knikt. De zorgvraag stijgt, de beschikbaarheid daalt. En mantelzorg? Daar spreekt iedereen mooie woorden over. Maar uiteindelijk sta je er alleen voor.
's Avonds is er een bewonersbijeenkomst in het gemeentehuis van Oosterwolde. Ze gaat erheen — Anna is altijd betrokken gebleven. De presentatie gaat over de toekomst van het gebied: woningbouw, klimaatadaptatie, wateropvang. Maar er is strijd om ruimte. De boeren, de natuurbeschermers, de woningbouwcorporaties — allemaal trekken ze aan hetzelfde lapje grond. *"We willen jongeren aantrekken,"* zegt een beleidsadviseur. *"Dan moeten er betaalbare woningen zijn én werk."*
Anna zucht zacht. *"Als jullie twintig jaar geleden al keuzes hadden gemaakt, waren mijn kinderen misschien gebleven,"* denkt ze. Ze zegt het niet hardop.

Ze fietst terug naar huis. Ze kent bijna iedereen in het dorp - of kende, vroeger. Nu zijn er meer onbekende gezichten, stille huizen en ouderen die minder vaak buiten komen. De huisarts is er alleen nog op maandagen. De buurtbus rijdt alleen als er vrijwilligers genoeg zijn.
Thuis zet Anna de radio aan. Ze hoort iets over klimaat, over droogte, over duurzaamheid. Het voelt ver weg, en tegelijk zo dichtbij. In de zomer stond haar moestuin droog, en het dorp had last van wateroverlast in de herfst.

Anna is geen doemdenker en zoekt altijd naar een positieve draai. *"De dingen hier verdwijnen, langzaam. Niet met één grote klap, maar beetje bij beetje. Toch geloof ik in dit dorp. In onze mensen. In wat we samen kunnen als we durven kiezen. Maar dan moeten we nú iets doen.*

Anders blijft er alleen nog stilte over. Kiezen voor méér. Niet meer stenen, maar meer samen. Niet meer regels, maar meer vertrouwen. Niet meer wachten, maar durven doen. Want straks is het te laat om het nog samen te doen."

1.2 Het leven van inwoner 'Matthijs' in 2040

Hoe het leven eruit kan zien als we nú wel richting kiezen voor de toekomst.

Matthijs (35) woont met zijn vrouw en twee jonge kinderen in Appelscha. Geboren en getogen. En gebleven.

Hij heeft zijn zoon en dochter bij school afgezet en fietst door naar zijn installatiebedrijf in Oosterwolde. Zijn vrouw was vanochtend al op tijd weg, vanaf de mobiliteitshub in het dorp stapte zij in de bus naar Assen voor een ziekenhuisbezoek.
"*Vroeger moest je daar niet aan denken. Met de bus reizen. Nu zorgt kunstmatige intelligentie ervoor dat je agenda en de reisapp slim samenwerken en boek je snel je plek in het OV. Onderweg laad je je tablet of smartphone op en kun je comfortabel werken of lezen, want die elektrische voertuigen zoeven vrijwel geruisloos over de weg.*"

Als jongere zag Matthijs veel vrienden vertrekken uit Ooststellingwerf. "*Soms dacht ik: moet ik hier ook weg? Veel vrienden gingen naar de stad*."

Aangekomen op zijn bedrijf, begroet hij de collega's die ook binnendruppelen. "*Ik volgde tijdens mijn eerste baan aanvullende cursussen aan de Biosintrum Academy. Prachtig dat dat nu kan. Maar het mooiste? Alles klopt. Werk, wonen, natuur, gemeenschap. We voelen ons vrij. En tegelijk verbonden.*"

Even later stapt Jesse het kantoor van Matthijs binnen. Een ervaren ontwikkelaar, uit de randstad naar Ooststellingwerf verhuisd. "*Hier vonden we een vrijstaande woning voor een betaalbare prijs, mét een flinke tuin! Ik fiets naar m'n werk en als het regent, zie ik in buurtreisapp of er meer mensen deze kant op moeten en we samen kunnen rijden.*"

Matthijs is blij met de dynamiek die de mix van geboren Ooststellingwervers en inwoners van buitenaf brengt. Jesse beaamt de binding: *"Wat ik vooral fijn vind in ons dorp, is dat iedereen meedoet, die dat wil. En wie rust wil, dat hier ook vindt. Niks moet, alles mag. Doordat we goed verbonden zijn met de plaatsen en steden om ons heen, voor onderwijs en werk, is Ooststellingwerf aantrekkelijk voor alle mensen en hun wensen.*"

Waar Matthijs vroeger vrienden zag vertrekken, ziet hij nu veel 'oude bekenden' terugkomen en blijven hangen. "*Er zijn regelmatig festivals en evenementen in de omgeving. Ook voor onze kinderen. Ik tref er vrienden en bekenden uit de buurt. We kennen de streek van oudsher en dat schept een band. We zijn er trots op dat 'onze grond' ons nu ook nog alles biedt dat we nodig hebben. En straks onze kinderen ook!*"

Na het werk fietst Matthijs op zijn gemak terug naar huis en kijkt goedkeurend om zich heen. De omgeving is veranderd. Maar niet onherkenbaar. De weilanden zijn levendiger geworden. Minder grootschalig, meer afwisseling. Voedselbossen, natuurbeheer, wandelroutes. "*Het landschap is hier meer dan alleen mooi. Het is de basis van ons leven. Sommige boeren hebben de accenten verlegd naar natuurbeheer en recreatie.*"

De zorgen van vroeger — droogte, stikstof, leegloop — zijn er niet meer in dezelfde vorm. "*We zijn gaan samenwerken. Boeren, inwoners, ondernemers. Nu wekken we samen energie op, voor ons allen. Niet groot en anoniem, maar klein en van ons.*"

En de zorg? "*Mijn ouders krijgen minder 'keuze' dan vroeger, zeggen ze. Maar ze zijn wél tevreden. Als er iets is, wordt er samengewerkt. Dat maakt verschil.*"
De gemeente? Die is veranderd. Menselijker. "*Toen ik laatst een vergunning aanvroeg, regelde ik het in tien minuten via de app. Maar als ik bel, krijg ik ook gewoon iemand aan de lijn.*"

's Avonds zit hij op de bank, kinderen in bed, echtgenote op de sportclub in het dorp. Hij denkt aan vroeger. Aan hoe het voelde, in de stilte van de straat. En hij denkt aan nu. "*Het is niet vanzelf gegaan. Maar we hebben het gedaan. Samen. En dat voel je. In het dorp en in de mensen.*"

Hoofdstuk 2: Sterke punten en uitdagingen

2.1 Sterke punten van Ooststellingwerf

We hebben meerdere sterke punten die een solide basis vormen voor de toekomst. Volgens onze inwoners en de trendverkenning van Planbureau Fryslân zijn dit de belangrijkste kwaliteiten[1]:

- Sterke gemeenschapszin en betrokkenheid
- Relatief hoog welzijn en geluk
- Waardevolle natuur en aantrekkelijk landschap
- Lokale economie, verankerd in de samenleving
- Woonkwaliteit en ruimte

We vroegen inwoners (inclusief kinderen) wat zij belangrijk vinden voor de toekomst. Hun antwoorden sluiten aan bij bovenstaand rijtje. Buiten spelen, groen/natuur en naar school kunnen werden het vaakst genoemd.

Opvallend is dat inwoners van Ooststellingwerf tot de gelukkigste van Nederland behoren, ondanks het feit dat zij gemiddeld minder te besteden hebben en meer te kampen hebben met fysieke gezondheidsproblemen dan gemiddeld in Nederland. Dat zegt iets over de veerkracht, het onderlinge vertrouwen en de kwaliteit van leven in onze gemeente.

2.2 Voor welke uitdagingen staan we

Op basis van de analyse van Planbureau Fryslân en input van inwoners, ondernemers, gemeenteraad en college zijn dit de zes kernuitdagingen voor de toekomst richting 2040[2].

1. **Vergrijzing en vertrek jongeren**. Ooststellingwerf vergrijst snel: het aantal 85-plussers verdubbelt, terwijl jongeren – vooral met hbo-opleiding – wegtrekken. Dit zet druk op zorg, mantelzorg en leefbaarheid, en verhoogt de zorgkosten.

2. **Afname sociale samenhang**. De gemeenschapszin staat onder druk. Eenzaamheid groeit, vooral onder jongeren en ouderen. Vrijwilligers en verenigingen kampen met afnemende inzet.

3. **Krappe arbeidsmarkt**. De beroepsbevolking krimpt richting 2040 met bijna 20%. Dit leidt tot ernstige personeelstekorten, vooral in de zorg, bouw en logistiek. Dit ondermijnt de veerkracht van de lokale economie. Kunstmatige intelligentie lost een deel op, maar handjes blijven nodig. Die handen zijn er op de huidige voet over 15 jaar niet meer.

4. **Druk op ruimte en klimaat**. Er is schaarste aan ruimte voor wonen, natuur, energie en landbouw. Tegelijk nemen droogte, hittestress en wateroverlast toe. Zonder integraal beleid verslechteren landschap, biodiversiteit en leefkwaliteit. De manier waarop we onze leefomgeving inrichten is bovendien essentieel met het oog op de gezondheid en vitaliteit van onze inwoners.

[1] Zie bijlage voor een toelichting.
[2] Zie bijlage voor een toelichting.

5. **Teruglopende voorzieningen**. Voorzieningen als winkels, scholen en zorgvoorzieningen in kleine dorpen staan onder druk. Tegelijkertijd worden inwoners minder mobiel door vergrijzing en verschraling van regulier OV. Dit raakt vooral mensen met minder vervoersmogelijkheden en beperkt hun toegang tot basisvoorzieningen.

6. **Wantrouwen en ongelijkheid**. Vertrouwen in de overheid neemt af door ervaren afstand en bureaucratie. Mensen met lage sociaaleconomische status leven korter, zijn vaker ziek en hebben minder toegang tot hulp en onderwijs. De kloof tussen groepen groeit.

Hoofdstuk 3: Zes strategische keuzes

Kijkend naar de uitdagingen waar we voor staan en de sterke kanten van onze lokale samenleving stellen we de volgende zes strategische keuzes voor.

3.1
Keuze 1: Topprioriteit: Jongeren binden [uitdaging 1, 2, 3, 5]

De daling van het aantal jongeren is de grootste structurele bedreiging voor de toekomst van Ooststellingwerf. Jongeren zijn de dragers van vernieuwing, de bouwers van het verenigingsleven, de ondernemers van straks en de mantelzorgers van morgen. Zonder hen verliest onze gemeenschap haar veerkracht, loopt de lokale economie vast en komt de mienskip onder druk te staan. Daarom maken we van het binden én terughalen van jongeren een topprioriteit. Investeren in jongeren is investeren in de toekomst van ons allemaal.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **het stimuleren van jongeren om hier te blijven wonen of terug te keren na hun studie elders**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Gemeente, corporaties en private partijen zorgen ervoor dat er voldoende betaalbare woningen zijn voor jongeren, starters en jonge gezinnen. Ouderen zijn gestimuleerd hun woning levensloopbestendig te maken of zijn verhuisd naar Appelscha, Oosterwolde of Haulerwijk, want vooral daar zijn levensloopbestendige en zorggeschikte woningen gebouwd.
- Veel jongeren met een MBO-opleiding vinden dichtbij huis een passende baan in kansrijke sectoren zoals zorg, techniek, bouw, digitalisering en de maakindustrie. Het onderwijs sluit goed aan op de praktijk en er zijn volop hybride leeromgevingen en leerwerkplekken.
- Diverse partijen zorgen voor een rijk programma aan (sport-/beweeg)activiteiten en festivals die het wonen hier aantrekkelijk maken voor jongeren en (jonge) gezinnen.
- Jongeren voelen binding met Ooststellingwerf, ook tijdens hun studie elders. En keren na hun studie terug. Bijvoorbeeld via Summer Schools, netwerk-events, stageplekken en start-up programma's.
- Samen met MBO- en HBO-instellingen en werkgevers is er een 'leven lang ontwikkelen'-aanpak opgezet in Ooststellingwerf, met mogelijkheden voor bijscholing, omscholing en praktijkgericht leren. Hierdoor blijven werknemers wendbaar op de arbeidsmarkt die verandert door technologie, vergrijzing en nieuwe economische kansen.
- Twintigers en dertigers nemen samen met gelijkgestemden in hun 'community' regelmatig het heft in eigen handen om oplossingen te bedenken voor dingen die zij belangrijk vinden in hun dagelijks leven (denk aan deelvervoer en onderling regelen van kinderopvang). Er zijn lokale regelingen die dit aanmoedigen en haalbaar en aantrekkelijk maken. Zie ook keuze 2.
- Dankzij samenwerking met buurgemeenten, provincie en private partijen zijn er goede verbindingen met omliggende steden en regio's, waardoor inwoners toegang hebben tot werk, onderwijs en voorzieningen. Zie keuze 5.

3.2
Keuze 2: Sterke sociale basis en concentratie van zorg en wonen voor ouderen in de grotere kernen [uitdaging 1, 2, 5, 6]

De sociale basis – zoals familie, buren, vrijwilligers en verenigingen – blijft een onmisbare pijler in het dagelijks leven. Een sterke sociale basis voorkomt eenzaamheid, biedt praktische hulp en helpt mensen langer zelfstandig te blijven wonen. Daarmee ontlast zij de professionele zorg, die steeds meer onder druk komt te staan.

Ook op het gebied van vitaliteit speelt de sociale omgeving een sleutelrol. Door initiatieven van inwoners zelf – zoals wandelclubs, buurtsport, samen koken of bewegen – blijven mensen actief, betrokken en gezond. Zulke activiteiten ontstaan vaak van onderop en willen we stimuleren en faciliteren.

Dat is hard nodig, want tot 2040 neemt de zorgvraag sterk toe door dubbele vergrijzing en slechter wordende gezondheid, terwijl het aantal zorgverleners juist afneemt. Willen we zorg ook in de toekomst toegankelijk en betaalbaar houden, dan moeten we zorg en wonen anders organiseren.

We zetten in op een combinatie van een sterke sociale basis in alle dorpen en concentratie van professionele zorg, nultredenwoningen en zorggeschikte woningen in de grotere kernen: Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk. Deze keuze verandert de zorgstructuur ingrijpend en heeft invloed op het woonbeleid in Ooststellingwerf.

In de drie grotere kernen komt er meer gemeentelijke regie op de sociale basis, de voorzieningen worden versterkt en er is ruimte voor zorgspecialisten. Ook de ondersteuning aan mantelzorgers en vrijwilligers wordt geïntensiveerd.
In de kleinere dorpen wordt de professionele zorg kleinschaliger en soberder. We richten ons daar alleen op basiszorg (zorg die dichtbij, laagdrempelig en praktisch is) en ondersteuning vanuit de gemeenschap. Inwoners van deze dorpen krijgen meer ruimte en geld om zélf te organiseren wat zij belangrijk vinden. Zo ontstaat maatwerk, gedragen door de inwoners zelf.
In elk dorp zorgen we voor een laagdrempelig vitaliteitsaanbod, om jongeren én ouderen gezond en vitaal te houden, zodat iedereen een bijdrage kan leveren aan een leefbare maatschappij en de druk op de zorg minder wordt.

Met deze aanpak bouwen we aan een toekomstbestendig zorgstelsel: lokaal ingebed, sociaal versterkt en passend bij de mogelijkheden van elke plek in onze gemeente.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **het versterken van de sociale basis in alle dorpen en concentratie van de professionele zorg en wonen voor ouderen in de grotere kernen**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Zorg- en welzijnspartijen concentreren de zorg in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk. Dankzij gerichte investeringen is daar voldoende professionele zorg, ruimte voor specialisten en goede ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwilligers. In deze dorpen werken

huisartsen, wijkverpleging, fysiotherapie en het steunpunt voor mantelzorgers samen. Vrijwilligerscoördinatoren zijn hier dagelijks aanwezig om inwoners te koppelen aan hulpvragen in de buurt. Ook de sociale samenhang is in deze drie dorpen sterker geworden door ontmoetingsplekken, activiteiten en actieve inzet op gemeenschapszin en vitaliteit.

- In de kleinere dorpen bieden we algemene voorzieningen en basiszorg kleinschaliger aan. Hier kun je met slim deelvervoer naar de drie grotere kernen. En inwoners kunnen via een digitaal loket in het dorpshuis of vanuit huis beeldbellen met hun wijkverpleegkundige of maatschappelijk werker.
- In de kleinere dorpen organiseren inwoners zelf welzijn en informele zorg, ondersteund door gemeentelijke financiële middelen. De gemeente stelt kaders en middelen beschikbaar, de invulling ligt bij de inwoners. In diverse dorpen is -naar het voorbeeld van Oldeberkoop- bijvoorbeeld een dorpsondersteuner aangesteld die wekelijks een inloopspreekuur houdt in het dorpshuis. Met een klein budget organiseert zij samen met vrijwilligers een boodschappendienst, een eetgroep en een wandelclub voor ouderen. Andere dorpen gebruiken het gemeentelijke budget onder andere voor een betaalde beheerder van het dorpshuis of ingehuurde hulp bij het opzetten van activiteiten.
- Naast een budget per dorp biedt de gemeente in samenwerking met bedrijven ook faciliteiten om 'bottom-up' oplossingen aan te moedigen en haalbaar te maken. Denk aan toegankelijke microfinanciering, regelvrije experimenteerruimte, digitale platforms voor samenwerking en professionele ondersteuning op afroep. Dit helpt om initiatieven van inwoners voor energiecoöperaties, gezamenlijke moestuinen, gedeelde mobiliteit, voldoende sport- en spelactiviteiten, buurtzorg voor ouderen en het onderling regelen van kinderopvang te laten groeien.
- Door de uitvoering van het gemeentelijke accommodatiebeleid is er in elk dorp minimaal één geschikte ontmoetingsplek. Het verschilt per dorp hoe dat er uit ziet, bekostigd wordt en georganiseerd is. De gebouwen van basisscholen en sportaccommodaties zijn verduurzaamd. De ruimte wordt zo efficiënt mogelijk benut.
- Doordat de gemeente met een beperkt aantal vaste zorgaanbieders per regio werkt, is er minder keuzevrijheid voor inwoners. Zorgverleners hebben meer lokale binding en er is minder versnippering. Ze werken efficiënter, maken minder reisbewegingen en sluiten beter aan op informele zorg, verenigingen en lokale initiatieven. Ze zijn zichtbaar in de dorpen en doen mee aan lokale overleggen met vrijwilligers en dorpsbelangen. En zij hebben meer zekerheid voor de lange termijn.
- We bouwen en verbouwen nultreden- en zorggeschikte woningen in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk waar voorzieningen en zorg dichtbij zijn. Om ouderen te stimuleren om hier tijdig naar toe te verhuizen biedt de gemeente een doorstroommakelaar en een verhuisvergoeding. Bij doorstroming komen eengezinswoningen vrij voor jonge gezinnen. Ook scheelt het Wmo-kosten en zorgverlening is efficiënter geregeld door clustering van woningen.
- Ouderen die hun koophuis levensloopbestendig willen maken, moeten dit zelf bekostigen. We schaffen de huidige financiële regelingen daarvoor af omdat we mensen willen stimuleren om tijdig te verhuizen naar een nultreden- of zorggeschikte woning.

3.3
Keuze 3: Balans tussen natuur, landschap & lokale economie [uitdaging 3, 4, 5]

Het landschap en de natuur zijn het kloppend hart van Ooststellingwerf. Ze bepalen onze identiteit, trekken bezoekers aan en bieden rust, ruimte en kwaliteit van leven. Maar deze waarden staan anno 2025 onder druk. Klimaatverandering, ruimteclaims en noodzakelijke veranderingen in de landbouw vragen om een nieuwe balans tussen gebruik en bescherming.

We kiezen daarom voor een sterk groen profiel, beleefbare natuur en toekomstbestendige dorpen. Meer biodiversiteit, een aantrekkelijk woonklimaat, volop beweegmogelijkheden in de openbare ruimte en economische kansen via (eco)toerisme en lokale initiatieven. Agrariërs produceren een grote verscheidenheid aan (voedsel)producten, zijn mede dragers van het landschap en beheren de agrarische natuur. De gebieden waar zij actief zijn, zijn aantrekkelijke gebieden voor recreatie en toerisme. Er zijn ook zones in de gemeente die 100% natuur zijn, gericht op rust en behoud van kwetsbare ecosystemen.

Bij de balans tussen natuur, landschap en lokale economie hoort ook gezondheid. Een gezonde leefomgeving is niet alleen een plek die uitnodigt tot bewegen, ontmoeten en ontspannen, maar ook een omgeving die bescherming biedt tegen gezondheidsrisico's zoals luchtvervuiling, geluidsoverlast, hittestress en infectieziekten. Daarom nemen we gezondheid expliciet mee in alle ruimtelijke afwegingen.

De lokale economie draait nog steeds stevig in 2040. Deze is -naast de agrarische sector- van oudsher sterk in praktische sectoren zoals zorg, industrie, bouw, groothandel en transport. Deze bedrijven vormen ook in 2040 de ruggengraat van onze lokale werkgelegenheid, vooral voor MBO-opgeleiden (die oververtegenwoordigd zijn in onze gemeente). Deze werkgelegenheid is op peil gebleven en hier en daar uitgebreid. Daar waar het kon, zijn bedrijven die toeleveren aan onze huidige bedrijven naar onze gemeente gehaald, waardoor er voor sommige HBO'ers banen bij zijn gekomen. We zien echter dat de meeste HBO'ers elders werken, maar wel graag in onze gemeente wonen. Zij besteden hun geld bij onze middenstanders, wat van waarde is voor onze economie.

We zien dat ondernemers nog meer dan in 2025 verbonden zijn geraakt met de gemeenschap. Ze werken met streekproducten, zetten in op duurzame productie, stimuleren vitaliteit bij hun werknemers, bieden werk en leerplekken aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en dragen bij aan lokale initiatieven zoals dorpsfeesten, energiecoöperaties of zorgprojecten.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **een balans tussen natuur, landschap en de lokale economie**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Door goede samenwerking tussen gemeente, boeren, ondernemers in recreatie en horeca, en natuur- en maatschappelijke organisaties is Ooststellingwerf uitgegroeid tot een duurzame en bijzondere plek. Toerisme helpt mee aan een sterker landschap, meer leefbaarheid en een gezonde lokale economie. Bezoekers blijven vaker meerdere dagen, er is gezorgd voor betere spreiding over het gebied en recreatieve bedrijven zijn versterkt, net als

de voorzieningen die daarbij horen. Alle recreatie en horeca bieden duurzame en gezonde opties, zodat we aantrekkelijker worden voor de burger die naast de frituur ook graag iets voedzaams eet.

- Het Biosintrum in Oosterwolde is dé plek waar de groene toekomst van Ooststellingwerf vorm krijgt. Het is een innovatief knooppunt op het snijvlak van onderwijs, leefbaarheid en duurzaamheid en brengt jongeren, ondernemers, onderzoekers en beleidsmakers samen. Het fungeert als broedplaats voor vernieuwende ideeën en groene oplossingen, als leeromgeving waar jongeren en professionals kennismaken met duurzame technieken en als podium voor samenwerking tussen agrariërs, natuurorganisaties en het bedrijfsleven. Daarnaast helpt het Biosintrum om bedrijven aan te trekken die passen bij deze gezonde, duurzame koers. Dat creëert nieuwe kansen voor hoger opgeleiden om in Ooststellingwerf aan de slag te gaan.
- Agrariërs zijn van grote waarde voor Ooststellingwerf. Ze zijn niet alleen mede de dragers van het landschap, maar zorgen ook voor werkgelegenheid; direct op het boerenbedrijf en indirect via toeleveranciers, verwerking, toerisme en beheer van het buitengebied. Anno 2040 kent de landbouw in Ooststellingwerf meerdere gezichten. Een deel van de boeren richt zich op het efficiënt en duurzaam produceren van volwaardig voedsel, ondersteund door slimme technologie zoals drones, sensoren en data. Een ander deel richt zich op verbreding en nieuwe verdienmodellen. Zij leveren bijvoorbeeld energie, dragen bij aan recreatie en toerisme, leggen koolstof vast in de bodem of zorgen voor meer biodiversiteit, goed water- en landschapsbeheer en natuur- en belevingstoerisme. Hierbij worden zij ondersteund door kennis, innovatie en een eerlijke beloning voor deze maatschappelijke diensten.
- De lokale economie bloeit en is, net als voorheen, sterk verbonden met de lokale samenleving. Gemeente en ondernemers trekken hierin samen op: de gemeente biedt ruimte en ondersteuning, terwijl ondernemers actief bijdragen aan maatschappelijke doelen. Een loonwerkbedrijf organiseert bijvoorbeeld samen met scholen en jongerenwerk kennismakingsdagen en meeloopstages voor leerlingen, waarbij jongeren ervaring opdoen met moderne landbouwmachines, bodemonderzoek en duurzaam landbeheer. En een groep lokale ondernemers uit verschillende sectoren – van horeca tot techniek – bundelt hun krachten om een jaarlijks zomerfestival voor jongvolwassenen mogelijk te maken.
- In samenwerking met lokale partners houden zoveel mogelijk ondernemers de ketens kort, zetten ze in op duurzaamheid en spelen ze flexibel in op veranderende omstandigheden.
- De circulaire economie en de keuze voor het behoud en de uitbreiding van de huidige werkgelegenheid in de praktische sectoren vraagt om ruimte. De gemeente richt samen met ondernemers de bedrijventerreinen in bij de grote kernen, zodat het landschap wordt gespaard en versterkt. Door te investeren in mobiliteitshubs zorgen gemeente en vervoerspartijen ervoor dat deze terreinen goed bereikbaar zijn (zie keuze 5).

3.4

Keuze 4: Zelfvoorzienend in energie [uitdaging 3, 4, 6]

De energietransitie is in Ooststellingwerf volop in beweging. Inwoners, ondernemers en agrariërs werken al samen aan een duurzame toekomst door steeds meer energie lokaal op te wekken. In 2040 is Ooststellingwerf volledig zelfvoorzienend in energie – zowel in elektriciteit als in warmte.

De opwek gebeurt zoveel mogelijk lokaal en gezamenlijk. Agrariërs dragen bij door biogas op te wekken uit mest en reststromen, wat hen een extra verdienmodel oplevert. In dorpen worden collectieve warmtesystemen ontwikkeld, waar inwoners samen investeren en gebruik van maken. Zo wordt niet alleen stroom, maar ook warmte duurzaam én lokaal opgewekt.

Inwoners profiteren rechtstreeks: ze krijgen meer grip op hun energierekening, kunnen meebeslissen over projecten via energiecoöperaties en ontvangen een deel van de opbrengsten. Dit zorgt voor lagere woonlasten, meer zeggenschap en extra steun voor huishoudens met een lager inkomen. Zo blijft de energietransitie eerlijk en toegankelijk.

Voor ondernemers zijn er kansen om te investeren in lokale opwek, om hun energiekosten te verlagen en om minder afhankelijk te zijn van externe leveranciers. De gemeente ondersteunt initiatieven met ruimte, kennis en samenwerking.
Zo zorgen we samen voor minder CO_2-uitstoot, schonere lucht en een gezonde leefomgeving – nu en voor toekomstige generaties. De voordelen van de energietransitie blijven in de regio én versterken de lokale economie en de mienskip.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we ervoor kiezen om **zelfvoorzienend te worden wat betreft stroom en warmte, waarbij we ervoor zorgen dat inwoners en ondernemers hiervan profiteren door lagere kosten of financiële opbrengsten**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- We hebben dat wat in 2025 al goed was optimaal doorontwikkeld; we zijn zelfvoorzienend wat betreft energie. Ook de benodigde warmte wekken we fossielvrij op. We wekken de energie niet alleen lokaal en duurzaam op, we slaan de energie ook lokaal op zodat onze eigen ondernemers en inwoners daarvan profiteren. Digitale meters helpen het energiegebruik en pieken beter te sturen.
- Nieuwe energieprojecten kunnen alleen rekenen op medewerking als ze uitgaan van lokaal eigendom, goed omgaan met eventuele overlast en gezondheidsrisico's en maximale opbrengst voor de gemeenschap.
- Er zijn energieloketten, subsidies, leningen en energiecoaches voor ondernemers en inwoners.
- Door het in 2025 in gang gezette accommodatiebeleid zijn gemeentelijke gebouwen, scholen, sportaccommodaties, dorpshuizen en zwembaden up-to-date, energiezuinig en dragen bij aan een gezonde leefomgeving.
- Duurzame mobiliteit en elektrisch vervoer zijn 'normaal' geworden, (snel)fietsverbindingen krijgen ruim baan en huishoudens met lage inkomens krijgen hulp bij energiebesparing en verduurzaming van woningen.
- Bij nieuwbouw en herontwikkeling van woonbuurten is in de periode 2025-2040 ingezet op energieneutraal, klimaatbestendig, natuurinclusief en circulair bouwen, met voldoende ruimte voor groen en bewegen. Deze eisen zijn opgenomen in de omgevingsplannen van de gemeente. Buurten waar relatief veel mensen met een lagere sociaaleconomische positie wonen kregen voorrang. Dit met het oog op het verkleinen van gezondheidsverschillen en het versterken van bestaanszekerheid.

3.5

Keuze 5: Bereikbaar en verbonden [uitdaging 1, 2, 3, 4, 5]

Goede bereikbaarheid is een basisvoorwaarde voor een vitale en aantrekkelijke gemeente. In 2040 is Ooststellingwerf beter verbonden – binnen de gemeente én met de regio. We hebben gekozen voor slimme, duurzame oplossingen die passen bij een uitgestrekte

plattelandsgemeente. Er zijn mobiliteitshubs op centrale plekken waar mensen makkelijk kunnen overstappen tussen deelauto's, (elektrische) fietsen, buurtbussen en regulier openbaar vervoer. Oplaadpunten voor elektrische voertuigen zijn goed verspreid en toegankelijk.
De dorpen zijn onderling beter verbonden, en ook de verbindingen met grotere steden als Assen, Drachten, Groningen, Heerenveen en Leeuwarden zijn versterkt. Voor jongeren betekent dit betere toegang tot onderwijs en werk. Ouderen kunnen zelfstandig blijven reizen voor zorg of boodschappen. Gezinnen kiezen bewust voor een woonplek in een gemeente die duurzaam bereikbaar is.
Ondernemers profiteren van een betere bereikbaarheid van bedrijventerreinen en voorzieningen. Dit maakt het makkelijker om personeel aan te trekken, goederen te vervoeren en klanten te ontvangen.
Samen met inwoners, ondernemers en vervoersaanbieders bouwen we aan een flexibel vervoersnetwerk dat past bij de schaal en de ambities van Ooststellingwerf – duurzaam, verbonden en toegankelijk voor iedereen, waarbij we actief vervoer stimuleren door hen overal een voorrangspositie te verlenen.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **meer deelvervoer, meer actief vervoer, mobiliteitshubs op slimme knooppunten en goede oplaadfaciliteiten voor auto en fiets**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Er zijn vanuit Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk goede (fiets)verbindingen met omliggende steden en regio's. Er zijn slimme knooppunten en overstaplocaties (hubs) waar verschillende vormen van (gedeeld) vervoer samenkomen. Waar fietsen en privéauto's veilig gestald en opgeladen kunnen worden. Met extra aandacht voor ouderen, jongeren. En goed bereikbaar vanaf de bedrijventerreinen.
- Gemeente, onderwijs en ondernemers zorgden samen voor een toegankelijk en duurzaam netwerk van vervoer in de gemeente. Zoals oplaadpunten en leenmogelijkheden voor elektrische fiets, scooter en auto. Pendeldiensten (belbus/AI gestuurde dienstregeling) van en naar de grotere dorpen. De deelauto, elektrische fiets en pendeldienst zijn aantrekkelijker dan de tweede of derde auto. Men is minder afhankelijk van eigen vervoer.
- Ondernemers zijn ondersteund bij het verduurzamen van het wagenpark. Bijvoorbeeld met laadpleinen.
- Dankzij moderne digitale infrastructuur, plan en combineer je reizen slim vanuit je agenda, met meteen een reservering van het passende vervoermiddel.
- Iedereen kan meedoen in de digitale ontwikkelingen, dankzij toegankelijke trainingen om slim met apps en dragers om te gaan en gratis snelle WIFI op alle openbare plekken.

3.6
Keuze 6: De gemeente is duidelijk, digitaal en doet wat ze belooft

[uitdaging 1, 3, 6]

De opgaven richting 2040 zijn groot, terwijl de middelen en uitvoeringscapaciteit beperkt zijn. Dat vraagt om scherpe keuzes, eenvoud in uitvoering en slim gebruik van technologie. Tegelijk willen we als gemeente toegankelijk en benaderbaar blijven. Vooral jongeren verwachten een overheid die digitaal werkt en snel schakelt. In een tijd van groeiend wantrouwen is het extra belangrijk om een betrouwbare partner te zijn die doet wat zij belooft, en helder is over wat wél en niet kan. De gemeente maakt scherpe en verantwoorde keuzes. Dat betekent dat we alleen investeren in plannen en initiatieven die aantoonbaar bijdragen aan de gekozen richtingen in de Toekomstvisie.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **een gemeente met scherpe gezonde keuzes, eenvoud in uitvoering en slim gebruik van technologie**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer? Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- De gemeente levert alleen capaciteit en middelen in waar ze echt het verschil maken voor inwoners. We doen géén extra inspanningen voor zaken die al goed geregeld zijn of waarvoor andere partijen – zoals zorginstellingen, scholen of vrijwilligersorganisaties – primair verantwoordelijk zijn. Maar wel investeringen in een leefomgeving, die gezonde keuzes stimuleert. Zo is er ruimte voor maatwerk; niet elke situatie vraagt om dezelfde oplossing.
- Werken bij de gemeente is aantrekkelijk voor jongeren. Zoals ontwikkelingsmogelijkheden, traineeships, baangarantie en (tijdelijke) woonruimte.
- De gemeente is koploper in digitale vaardigheden. Technologie maakt onze processen eenvoudiger, sneller en persoonlijker. AI ondersteunt ons bij vergunningverlening, armoedesignalering, inwonerparticipatie, beleidsanalyse en communicatie. Via realtime dashboards op thema's als welzijn en woningvraag sturen we scherper.
- De gemeente voorkomt digitale uitsluiting of zorgen over privacy. We hebben gezorgd voor veilige, begrijpelijke en goed toegankelijke digitale diensten, met menselijk contact waar dat nodig is.

Bijlage: Sterke punten van Ooststellingwerf

We hebben meerdere sterke punten die een solide basis vormen voor de toekomst. Volgens onze inwoners en de trendverkenning van Planbureau Fryslân zijn dit de belangrijkste kwaliteiten:

Sterke gemeenschapszin en betrokkenheid

- Inwoners van Ooststellingwerf doen bovengemiddeld veel vrijwilligerswerk, hebben een groot vertrouwen in elkaar en zetten zich actief in voor hun buurt en dorp.
- Het rijke verenigingsleven, dorpshuizen en lokale initiatieven zoals energiecoöperaties vormen het sociale fundament van de gemeente.

Relatief hoog welzijn en geluk

- Inwoners van Ooststellingwerf behoren tot de gelukkigste inwoners van Fryslân, dat op zijn beurt al bovengemiddeld scoort binnen Nederland.
- Stress, angst en depressie komen minder vaak voor dan elders, met name onder ouderen.

Waardevolle natuur en aantrekkelijk landschap

- Ooststellingwerf heeft veel bos, open natuur en agrarisch cultuurlandschap, wat zorgt voor rust, ruimte en recreatiemogelijkheden. Inwoners vinden dit een belangrijk onderdeel van de identiteit van Ooststellingwerf.

Lokale economie, verankerd in de samenleving

- De gemeente kent een relatief grote aanwezigheid van gezondheidszorg, handel en landbouw, sectoren die van oudsher goed verankerd zijn in de regio.
- Er is veel sociaal kapitaal bij ondernemers, die naast economische waarde ook maatschappelijke betrokkenheid tonen.

Woonkwaliteit en ruimte

- Er is nog relatief veel ruimte in vergelijking met stedelijke regio's, wat kansen biedt voor prettig wonen, natuurontwikkeling en verduurzaming.
- De dorpen zijn groen, overzichtelijk en bieden een prettige leefomgeving, vooral voor gezinnen en ouderen.

Bijlage: Voor welke uitdagingen staan we

Op basis van de analyse van Planbureau Fryslân en input van inwoners, ondernemers, raad en college zijn dit de zes kernuitdagingen voor de toekomst richting 2040.

1. **Vergrijzing en vertrek van jongeren**

Ooststellingwerf vergrijst sterk: het aantal 85-plussers verdubbelt, terwijl het aantal jongeren daalt. Vooral HBO-geschoolde jongeren trekken weg, wat leidt tot druk op zorg, mantelzorg en leefbaarheid. Zonder voldoende jonge aanwas komt de balans tussen zorgvraag en -aanbod onder druk te staan, en nemen de zorgkosten fors toe.

2. **Afbrokkelende sociale samenhang**

De gemeenschapszin staat onder druk. Eenzaamheid neemt toe, vooral onder jongeren en ouderen. Verenigingen en vrijwilligersorganisaties kampen met teruglopende inzet, terwijl er juist meer op de mienskip wordt geleund. Dorpshuizen en ontmoetingsplekken dreigen te verdwijnen zonder voldoende draagvlak.

3. **Krimpende arbeidsmarkt en economische krapte**

Zonder gerichte actie krimpt de beroepsbevolking met bijna 20%. Dit leidt tot arbeidstekorten, vooral in vitale sectoren zoals zorg, techniek en logistiek. Daarnaast daalt het innovatievermogen van de regio als scholing, omscholing en aansluiting op de arbeidsmarkt onvoldoende worden georganiseerd.

4. **Ruimtelijke druk en klimaateffecten**

De ruimte in Ooststellingwerf komt steeds meer onder druk te staan. Er is behoefte aan nieuwe woningen, maar ook aan ruimte voor natuurherstel, bereikbaarheid, recreatie, energieopwekking en landbouw. Tegelijkertijd nemen klimaateffecten zoals droogte, hittestress en wateroverlast toe. Zonder integraal beleid op klimaatadaptatie, ruimtelijke ordening en duurzaamheid dreigt verlies van landschap, biodiversiteit en leefkwaliteit.

5. **Teruglopende voorzieningen en bereikbaarheid**

Vooral in kleinere dorpen staan voorzieningen onder druk. Winkels, scholen en zorgvoorzieningen verdwijnen of zijn moeilijk bereikbaar. Tegelijkertijd worden inwoners minder mobiel door vergrijzing en verdwijnen van regulier OV. Dit raakt vooral mensen met minder vervoersmogelijkheden en beperkt hun toegang tot basisvoorzieningen.

6. **Groeiend wantrouwen en toenemende ongelijkheid**

Het vertrouwen in de overheid neemt af, mede door ervaren afstand, bureaucratie en ervaren verschillen in behandeling. Inwoners met een lage sociaaleconomische status worden relatief hard geraakt: zij leven korter, hebben vaker gezondheidsproblemen en minder toegang tot hulp, energie, cultuur of onderwijs. Ongelijkheid tussen groepen groeit, met risico’s voor cohesie en participatie.

Bijlage: Vervolgstappen op weg naar Toekomstvisie

24 juni	Eerste bespreking concept grove schets in college
1 juli	Tweede bespreking concept grove schets in college
24 juni-8 juli	Toetsen grove schets bij collega's
30 juni	Stuurgroep Toekomstvisie
8 juli B&W	**Collegebesluit** grove schets (basis om met stakeholders in gesprek te gaan) + persbericht en MadR
9 juli - 18 juli	Feedback bijeenkomsten met ondernemers, PB-en, reacties andere stakeholders verzamelen
Juli-augustus	Reactienota maken, reacties verwerken in raadsvoorstel grove schets
26 augustus	**Collegebesluit** raadsvoorstel grove schets
28 augustus	Stuurgroep Toekomstvisie
16 september	Reservedatum collegebesluit raadsvoorstel grove schets
8 oktober	Raadscommissie eerste grove schets toekomstvisie
28 oktober	**Raadsbesluit** eerste grove schets toekomstvisie
28 oktober	Dinsdagmiddagsessie College en DT nav raadscommissie: wat betekent dit voor toekomstvisie
29 oktober	Stuurgroep Toekomstvisie
4 november	Bespreken concept raadsvoorstel toekomstvisie in college
11 november	**Collegebesluit** raadsvoorstel toekomstvisie
18 november	Reservedatum collegebesluit raadsvoorstel toekomstvisie
3 december	Raadscommissie Samenleving toekomstvisie
16 december	**Raadsbesluit** toekomstvisie

Grove schets Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040

Ooststellingwerf 2040: Jong van geest. Groen van karakter. Sterk van binnenuit.

Eerste versie, 8 juli 2025

Inleiding

Toekomstvisie 2040: een kompas dat richting geeft

De wereld om ons heen verandert snel. Ooststellingwerf staat voor grote opgaven: De bevolking vergrijst, jongeren trekken weg en onze dorpen veranderen sneller dan ooit. Tegelijkertijd groeit de druk op natuur, landschap en ruimte. De energietransitie, de druk op de woningmarkt en veranderingen in het buitengebied brengen grote uitdagingen met zich mee. Ook voor de agrarische sector verandert er veel.
Onze gemeenschap, ooit vanzelfsprekend hecht, verandert. Vrijwilligers zijn er steeds minder en met de toenemende vergrijzing wordt het nog moeilijker het verenigingsleven in de benen te houden. Ook groeit het wantrouwen richting de overheid – landelijk en lokaal – en voelen inwoners zich niet altijd gehoord. De verschillen tussen groepen mensen worden groter: tussen jong en oud, tussen kern en buitengebied, tussen toekomstdenken en behoud van het vertrouwde. Tegelijkertijd zijn onze sterke punten – zoals gemeenschapszin, het prachtige landschap en het hoge welzijn – waarden die we willen behouden en versterken.

Juist daarom maken we nú een Toekomstvisie. Om zelf keuzes te maken, voordat ze vóór ons worden gemaakt. Om zelf de regie te houden op wat belangrijk is voor onze dorpen, onze mensen en ons landschap.

Wachten is geen optie. Als we nu niet helder zeggen wat we willen, missen we kansen en lopen we achter de feiten aan.

De vergrijzing en ontgroening (tekort aan jongeren) slaan in Ooststellingwerf harder toe dan in andere gebieden. De verwachting is dat ons inwoneraantal gelijk blijft, waarvan het grootste deel 65+ is. Tegelijkertijd blijft het aandeel jongeren (onder 35) klein, vooral doordat er steeds minder kinderen worden geboren. Als gevolg daarvan daalt het gemiddeld aantal personen per huishouden, terwijl het totaal aantal huishoudens tot 2040 naar verwachting met meer dan 600 zal toenemen.

De dubbele vergrijzing gaan we merken op alle bovengenoemde terreinen. Onze huidige zorgaanpak is bijvoorbeeld over 10 jaar onbetaalbaar en niet uitvoerbaar door de toename van het aantal zorgvragende ouderen en het tekort aan mensen om het uit te voeren.

Scherpe koers
Met deze Toekomstvisie bepalen we samen onze koers: om vast te houden wat ons sterk maakt en voor de ontwikkeling van wat nodig is. Zodat Ooststellingwerf in 2040 nog steeds een gemeente is waar mensen willen blijven, willen terugkomen en mee willen doen – midden in een landschap dat we koesteren. En de gemeente als organisatie dichtbij is, luistert, keuzes durft te maken en iedereen meeneemt.

Richtinggevend kompas
De Toekomstvisie is een richtinggevend kompas voor iedereen die meewerkt aan de ontwikkeling van Ooststellingwerf. Zo zorgen we dat we op de lange termijn samen de juiste keuzes maken. Keuzes over wat we wél doen en wat we laten. Over waar we in investeren, en hoe we onze brede welvaart behouden voor toekomstige generaties. In de praktijk betekent dit dat we nieuwe beleidsvisies toetsen aan de Toekomstvisie. En voor bestaande visies betekent dit dat we die erop aanpassen als dat nodig is. Met het doel om de grote opgaven van deze tijd het hoofd te bieden en tegelijk de kracht van Ooststellingwerf te behouden.

Grove schets: stap op weg naar de Toekomstvisie 2040

Het maken van de Toekomstvisie doen we in stappen. Voor u ligt een eerste grove schets – de hoofdlijnen - van de Toekomstvisie. Het bevat voorstellen voor keuzes waar we graag over in gesprek gaan met inwoners (via plaatselijk belangen en bewonerscommissies), ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeenteraad; zijn dit inderdaad de keuzes die we moeten en willen maken? De keuzes zijn dus nog niet definitief.

Met die feedback werken wij de keuzes uit tot de uiteindelijke Toekomstvisie. Die leggen we ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

Hoe het vervolgproces er precies uit ziet, staat in de bijlage.

Hoe kwamen we tot deze grove schets?

Deze grove schets van de Toekomstvisie 2040 is het resultaat van een gefaseerd en zorgvuldig proces, waarin lokale betrokkenheid en externe expertise hand in hand zijn gegaan.

We hebben bestaande materialen benut, zoals de uitkomsten van de burgerpeiling, analyse van het gemeentelijk beleid, waar veelvuldig inwoners bij betrokken zijn geweest. Bureau Louter onderzocht voor ons de woonaantrekkelijkheid voor jongvolwassenen in Ooststellingwerf. Planbureau Fryslân voerde een trendverkenning uit om de belangrijkste uitdagingen voor Ooststellingwerf richting 2040 in kaart te brengen. Ook peilden we via enquêtes hoe onze jongeren en ondernemers naar de toekomst kijken en welke zorgen of kansen zij zien.

Op basis van deze feiten én van lokale ervaringskennis zijn gesprekken georganiseerd met een breed palet aan belanghebbenden: ondernemers, inwoners (tijdens de open dag), gemeenteraadsleden, het college van B&W en het directieteam. De verkregen inzichten en aanbevelingen zijn vertaald naar deze ‘grove schets’ van de Toekomstvisie 2040. Daarmee rust dit document op een gedegen fundament van objectieve data, lokale ervaringskennis en bestuurlijke ambitie.

Leeswijzer voor deze grove schets

Deze grove schets geeft de hoofdlijnen aan van de Toekomstvisie. Na reactie van de inwoners (plaatselijk belangen en bewonerscommissies), ondernemers en gemeenteraad werken we de hoofdlijnen uit naar de daadwerkelijke Toekomstvisie; ons kompas voor de komende decennia, dat we samen met de gemeenschap uitvoeren.
Hoe we dat doen, werken we samen uit, nadat de visie is vastgesteld.

We stellen in deze grove schets voor om zes strategische keuzes te maken die richting geven aan de toekomst. Bij elke keuze laten we zien wat er zou kunnen veranderen in de praktijk. Deze voorbeelden geven een indruk van de mogelijke gevolgen van een keuze. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen na te denken over wat nodig is. De uiteindelijke maatregelen spreken we later met alle betrokken partijen af, zodra de Toekomstvisie is vastgesteld.

Hoofdstuk 1: Vooruitblik 2040

Onze leefwereld verandert in sneltreinvaart. Ook in Ooststellingwerf. Analyses van trends en ontwikkelingen laten zien dat we in de nabije toekomst voor grote uitdagingen staan. De Toekomstvisie gaat erover hoe we met deze uitdagingen gezond en gelukkig kunnen blijven leven in Ooststellingwerf. Dat kan alleen als we keuzes maken.
In dit hoofdstuk illustreren we dat met twee verhalen van fictieve inwoners in 2040.
Het eerste verhaal toont hoe het leven er dan uit kan zien als we die keuzes niet maken, maar de trends zich wel doorzetten. Het tweede verhaal laat zien hoe het leven er in 2040 uit kan zien als we nú richting kiezen voor de toekomst.

1.1 Het leven van inwoonster 'Anna' in 2040

Hoe het leven eruit kan zien als we geen keuzes maken, maar de trends zich wel doorzetten.

Anna (58) staat al vroeg op. Ze moet werken — deeltijd in de wijkverzorging. Niet omdat ze het wil, maar omdat het moet. De kosten zijn gestegen, haar pensioenopbouw was versnipperd. Bovendien zijn er nauwelijks handen in de zorg. Jonge collega's komen af en toe, maar gaan vaker. De werkdruk is hoog. Haar eigen lijf protesteert steeds vaker. Maar ze moet door. Want er is niemand die het kan overnemen.

Anna woont in Donkerbroek, in het huis waar ze is opgegroeid. Haar kinderen zijn de deur uit. Zij kozen hun weg — naar Groningen, Zwolle, verder.
Ze fietst door het dorp. Het landschap is nog steeds prachtig: brede akkers, oude bomen. Maar de stilte voelt niet als rust. Meer als leegte. Ze mist het geroezemoes van schoolkinderen, van de dorpswinkel die jaren geleden al sloot. Anna voelt de achteruitgang. Er zijn minder vrijwilligers. Het dorpshuis draait op drie mensen met een overbelaste agenda. De jongere generatie komt nauwelijks opdagen. Niet uit onwil — ze zijn er gewoon bijna niet meer.

Na haar werk drinkt Anna koffie met buurvrouw Karin, 68. Karin zorgt al jaren voor haar man met Parkinson. *"Als ik zelf iets krijg,"* zegt ze, *"dan weet ik niet hoe het moet. Er is niemand meer om op terug te vallen."* Anna knikt. De zorgvraag stijgt, de beschikbaarheid daalt. En mantelzorg? Daar spreekt iedereen mooie woorden over. Maar uiteindelijk sta je er alleen voor.
's Avonds is er een bewonersbijeenkomst in het gemeentehuis van Oosterwolde. Ze gaat erheen — Anna is altijd betrokken gebleven. De presentatie gaat over de toekomst van het gebied: woningbouw, klimaatadaptatie, wateropvang. Maar er is strijd om ruimte. De boeren, de natuurbeschermers, de woningbouwcorporaties — allemaal trekken ze aan hetzelfde lapje grond. *"We willen jongeren aantrekken,"* zegt een beleidsadviseur. *"Dan moeten er betaalbare woningen zijn én werk."*
Anna zucht zacht. *"Als jullie twintig jaar geleden al keuzes hadden gemaakt, waren mijn kinderen misschien gebleven,"* denkt ze. Ze zegt het niet hardop.

Ze fietst terug naar huis. Ze kent bijna iedereen in het dorp - of kende, vroeger. Nu zijn er meer onbekende gezichten, stille huizen en ouderen die minder vaak buiten komen. De huisarts is er alleen nog op maandagen. De buurtbus rijdt alleen als er vrijwilligers genoeg zijn.
Thuis zet Anna de radio aan. Ze hoort iets over klimaat, over droogte, over duurzaamheid. Het voelt ver weg, en tegelijk zo dichtbij. In de zomer stond haar moestuin droog, en het dorp had last van wateroverlast in de herfst.

Anna is geen doemdenker en zoekt altijd naar een positieve draai. *"De dingen hier verdwijnen, langzaam. Niet met één grote klap, maar beetje bij beetje. Toch geloof ik in dit dorp. In onze*

mensen. In wat we samen kunnen als we durven kiezen. Maar dan moeten we nú iets doen. Anders blijft er alleen nog stilte over. Kiezen voor méér. Niet meer stenen, maar meer samen. Niet meer regels, maar meer vertrouwen. Niet meer wachten, maar durven doen. Want straks is het te laat om het nog samen te doen."

1.2 Het leven van inwoner 'Matthijs' in 2040

Hoe het leven eruit kan zien als we nú wel richting kiezen voor de toekomst.

Matthijs (35) woont met zijn vrouw en twee jonge kinderen in Appelscha. Geboren en getogen. En gebleven.

Hij heeft zijn zoon en dochter bij school afgezet en fietst door naar zijn installatiebedrijf in Oosterwolde. Zijn vrouw was vanochtend al op tijd weg, vanaf de mobiliteitshub in het dorp stapte zij in de bus naar Assen voor een ziekenhuisbezoek.
"*Vroeger moest je daar niet aan denken. Met de bus reizen. Nu zorgt kunstmatige intelligentie ervoor dat je agenda en de reisapp slim samenwerken en boek je snel je plek in het OV. Onderweg laad je je tablet of smartphone op en kun je comfortabel werken of lezen, want die elektrische voertuigen zoeven vrijwel geruisloos over de weg.*"

Als jongere zag Matthijs veel vrienden vertrekken uit Ooststellingwerf. "*Soms dacht ik: moet ik hier ook weg? Veel vrienden gingen naar de stad*."

Aangekomen op zijn bedrijf, begroet hij de collega's die ook binnendruppelen. "*Ik volgde tijdens mijn eerste baan aanvullende cursussen aan de Biosintrum Academy. Prachtig dat dat nu kan. Maar het mooiste? Alles klopt. Werk, wonen, natuur, gemeenschap. We voelen ons vrij. En tegelijk verbonden.*"

Even later stapt Jesse het kantoor van Matthijs binnen. Een ervaren ontwikkelaar, uit de randstad naar Ooststellingwerf verhuisd. "*Hier vonden we een vrijstaande woning voor een betaalbare prijs, mét een flinke tuin! Ik fiets naar m'n werk en als het regent, zie ik in buurtreisapp of er meer mensen deze kant op moeten en we samen kunnen rijden.*"

Matthijs is blij met de dynamiek die de mix van geboren Ooststellingwervers en inwoners van buitenaf brengt. Jesse beaamt de binding: *"Wat ik vooral fijn vind in ons dorp, is dat iedereen meedoet, die dat wil. En wie rust wil, dat hier ook vindt. Niks moet, alles mag. Doordat we goed verbonden zijn met de plaatsen en steden om ons heen, voor onderwijs en werk, is Ooststellingwerf aantrekkelijk voor alle mensen en hun wensen.*"

Waar Matthijs vroeger vrienden zag vertrekken, ziet hij nu veel 'oude bekenden' terugkomen en blijven hangen. "*Er zijn regelmatig festivals en evenementen in de omgeving. Ook voor onze kinderen. Ik tref er vrienden en bekenden uit de buurt. We kennen de streek van oudsher en dat schept een band. We zijn er trots op dat 'onze grond' ons nu ook nog alles biedt dat we nodig hebben. En straks onze kinderen ook!*"

Na het werk fietst Matthijs op zijn gemak terug naar huis en kijkt goedkeurend om zich heen. De omgeving is veranderd. Maar niet onherkenbaar. De weilanden zijn levendiger geworden. Minder grootschalig, meer afwisseling. Voedselbossen, natuurbeheer, wandelroutes. "*Het landschap is*

hier meer dan alleen mooi. Het is de basis van ons leven. Sommige boeren hebben de accenten verlegd naar natuurbeheer en recreatie."

De zorgen van vroeger — droogte, stikstof, leegloop — zijn er niet meer in dezelfde vorm. "*We zijn gaan samenwerken. Boeren, inwoners, ondernemers. Nu wekken we samen energie op, voor ons allen. Niet groot en anoniem, maar klein en van ons.*"

En de zorg? "*Mijn ouders krijgen minder 'keuze' dan vroeger, zeggen ze. Maar ze zijn wél tevreden. Als er iets is, wordt er samengewerkt. Dat maakt verschil.*"
De gemeente? Die is veranderd. Menselijker. "*Toen ik laatst een vergunning aanvroeg, regelde ik het in tien minuten via de app. Maar als ik bel, krijg ik ook gewoon iemand aan de lijn.*"

's Avonds zit hij op de bank, kinderen in bed, echtgenote op de sportclub in het dorp. Hij denkt aan vroeger. Aan hoe het voelde, in de stilte van de straat. En hij denkt aan nu. "*Het is niet vanzelf gegaan. Maar we hebben het gedaan. Samen. En dat voel je. In het dorp en in de mensen.*"

Hoofdstuk 2: Sterke punten en uitdagingen

2.1 Sterke punten van Ooststellingwerf

We hebben meerdere sterke punten die een solide basis vormen voor de toekomst. Volgens onze inwoners en de trendverkenning van Planbureau Fryslân zijn dit de belangrijkste kwaliteiten[1]:

- Sterke gemeenschapszin en betrokkenheid
- Relatief hoog welzijn en geluk
- Waardevolle natuur en aantrekkelijk landschap
- Lokale economie, verankerd in de samenleving
- Woonkwaliteit en ruimte

We vroegen inwoners (inclusief kinderen) wat zij belangrijk vinden voor de toekomst. Hun antwoorden sluiten aan bij bovenstaand rijtje. Buiten spelen, groen/natuur en naar school kunnen werden het vaakst genoemd.

Opvallend is dat inwoners van Ooststellingwerf tot de gelukkigste van Nederland behoren, ondanks het feit dat zij gemiddeld minder te besteden hebben en meer te kampen hebben met fysieke gezondheidsproblemen dan gemiddeld in Nederland. Dat zegt iets over de veerkracht, het onderlinge vertrouwen en de kwaliteit van leven in onze gemeente.

2.2 Voor welke uitdagingen staan we

Op basis van de analyse van Planbureau Fryslân en input van inwoners, ondernemers, gemeenteraad en college zijn dit de zes kernuitdagingen voor de toekomst richting 2040[2].

1. **Vergrijzing en vertrek jongeren**. Ooststellingwerf vergrijst snel: het aantal 85-plussers verdubbelt, terwijl jongeren – vooral met hbo-opleiding – wegtrekken. Dit zet druk op zorg, mantelzorg en leefbaarheid, en verhoogt de zorgkosten.

2. **Afname sociale samenhang**. De gemeenschapszin staat onder druk. Eenzaamheid groeit, vooral onder jongeren en ouderen. Vrijwilligers en verenigingen kampen met afnemende inzet.

3. **Krappe arbeidsmarkt**. De beroepsbevolking krimpt richting 2040 met bijna 20%. Dit leidt tot ernstige personeelstekorten, vooral in de zorg, bouw en logistiek. Dit ondermijnt de veerkracht van de lokale economie. Kunstmatige intelligentie lost een deel op, maar handjes blijven nodig. Die handen zijn er op de huidige voet over 15 jaar niet meer.

4. **Druk op ruimte en klimaat**. Er is schaarste aan ruimte voor wonen, natuur, energie en landbouw. Tegelijk nemen droogte, hittestress en wateroverlast toe. Zonder integraal beleid verslechteren landschap, biodiversiteit en leefkwaliteit.

[1] Zie bijlage voor een toelichting.
[2] Zie bijlage voor een toelichting.

5. **Teruglopende voorzieningen**. Voorzieningen als winkels, scholen en zorgvoorzieningen in kleine dorpen staan onder druk. Tegelijkertijd worden inwoners minder mobiel door vergrijzing en verschraling van regulier OV. Dit raakt vooral mensen met minder vervoersmogelijkheden en beperkt hun toegang tot basisvoorzieningen.

6. **Wantrouwen en ongelijkheid**. Vertrouwen in de overheid neemt af door ervaren afstand en bureaucratie. Mensen met lage sociaaleconomische status leven korter, zijn vaker ziek en hebben minder toegang tot hulp en onderwijs. De kloof tussen groepen groeit.

Hoofdstuk 3: Zes strategische keuzes

Kijkend naar de uitdagingen waar we voor staan en de sterke kanten van onze lokale samenleving stellen we de volgende zes strategische keuzes voor.

3.1
Keuze 1: Topprioriteit: Jongeren binden [uitdaging 1, 2, 3, 5]

De daling van het aantal jongeren is de grootste structurele bedreiging voor de toekomst van Ooststellingwerf. Jongeren zijn de dragers van vernieuwing, de bouwers van het verenigingsleven, de ondernemers van straks en de mantelzorgers van morgen. Zonder hen verliest onze gemeenschap haar veerkracht, loopt de lokale economie vast en komt de mienskip onder druk te staan. Daarom maken we van het binden én terughalen van jongeren een topprioriteit. Investeren in jongeren is investeren in de toekomst van ons allemaal.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **het stimuleren van jongeren om hier te blijven wonen of terug te keren na hun studie elders**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Gemeente, corporaties en private partijen zorgen ervoor dat er voldoende betaalbare woningen zijn voor jongeren, starters en jonge gezinnen. Ouderen zijn gestimuleerd hun woning levensloopbestendig te maken of zijn verhuisd naar Appelscha, Oosterwolde of Haulerwijk, want vooral daar zijn levensloopbestendige en zorggeschikte woningen gebouwd.
- Veel jongeren met een MBO-opleiding vinden dichtbij huis een passende baan in kansrijke sectoren zoals zorg, techniek, bouw, digitalisering en de maakindustrie. Het onderwijs sluit goed aan op de praktijk en er zijn volop hybride leeromgevingen en leerwerkplekken.
- Diverse partijen zorgen voor een rijk programma aan activiteiten en festivals die het wonen hier aantrekkelijk maken voor jongeren en (jonge) gezinnen.
- Jongeren voelen binding met Ooststellingwerf, ook tijdens hun studie elders. En keren na hun studie terug. Bijvoorbeeld via Summer Schools, netwerk-events, stageplekken en start-up programma's.
- Samen met MBO- en HBO-instellingen en werkgevers is er een 'leven lang ontwikkelen'-aanpak opgezet in Ooststellingwerf, met mogelijkheden voor bijscholing, omscholing en praktijkgericht leren. Hierdoor blijven werknemers wendbaar op de arbeidsmarkt die verandert door technologie, vergrijzing en nieuwe economische kansen.
- Twintigers en dertigers nemen samen met gelijkgestemden in hun 'community' regelmatig het heft in eigen handen om oplossingen te bedenken voor dingen die zij belangrijk vinden in hun dagelijks leven (denk aan deelvervoer en onderling regelen van kinderopvang). Er zijn lokale regelingen die dit aanmoedigen en haalbaar en aantrekkelijk maken. Zie ook keuze 2.
- Dankzij samenwerking met buurgemeenten, provincie en private partijen zijn er goede verbindingen met omliggende steden en regio's, waardoor inwoners toegang hebben tot werk, onderwijs en voorzieningen. Zie keuze 5.

3.2
Keuze 2: Sterke sociale basis en concentratie van zorg en wonen voor ouderen in de grotere kernen [uitdaging 1, 2, 5, 6]

De sociale basis – zoals familie, buren, vrijwilligers en verenigingen – blijft een onmisbare pijler in het dagelijks leven. Een sterke sociale basis voorkomt eenzaamheid, biedt praktische hulp en helpt mensen langer zelfstandig te blijven wonen. Daarmee ontlast zij de professionele zorg, die steeds meer onder druk komt te staan.
Dat is hard nodig, want tot 2040 neemt de zorgvraag sterk toe door dubbele vergrijzing, terwijl het aantal zorgverleners juist afneemt. Willen we zorg ook in de toekomst toegankelijk en betaalbaar houden, dan moeten we zorg en wonen anders organiseren.

We zetten in op een combinatie van een sterke sociale basis in alle dorpen en concentratie van professionele zorg, nultredenwoningen en zorggeschikte woningen in de grotere kernen: Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk. Deze keuze verandert de zorgstructuur ingrijpend en heeft invloed op het woonbeleid in Ooststellingwerf.

In de drie grotere kernen komt er meer gemeentelijke regie op de sociale basis, de voorzieningen worden versterkt en er is ruimte voor zorgspecialisten. Ook de ondersteuning aan mantelzorgers en vrijwilligers wordt geïntensiveerd.
In de kleinere dorpen wordt de professionele zorg kleinschaliger en soberder. We richten ons daar alleen op basiszorg (zorg die dichtbij, laagdrempelig en praktisch is) en ondersteuning vanuit de gemeenschap. Inwoners van deze dorpen krijgen meer ruimte en geld om zélf te organiseren wat zij belangrijk vinden. Zo ontstaat maatwerk, gedragen door de inwoners zelf.

Met deze aanpak bouwen we aan een toekomstbestendig zorgstelsel: lokaal ingebed, sociaal versterkt en passend bij de mogelijkheden van elke plek in onze gemeente.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **het versterken van de sociale basis in alle dorpen en concentratie van de professionele zorg en wonen voor ouderen in de grotere kernen**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Zorg- en welzijnspartijen concentreren de zorg in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk. Dankzij gerichte investeringen is daar voldoende professionele zorg, ruimte voor specialisten en goede ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwilligers. In deze dorpen werken huisartsen, wijkverpleging, fysiotherapie en het steunpunt voor mantelzorgers samen. Vrijwilligerscoördinatoren zijn hier dagelijks aanwezig om inwoners te koppelen aan hulpvragen in de buurt. Ook de sociale samenhang is in deze drie dorpen sterker geworden door ontmoetingsplekken, activiteiten en actieve inzet op gemeenschapszin.
- In de kleinere dorpen bieden we algemene voorzieningen en basiszorg kleinschaliger aan. Hier kun je met slim deelvervoer naar de drie grotere kernen. En inwoners kunnen via een digitaal loket in het dorpshuis of vanuit huis beeldbellen met hun wijkverpleegkundige of maatschappelijk werker.
- In de kleinere dorpen organiseren inwoners zelf welzijn en informele zorg, ondersteund door gemeentelijke financiële middelen. De gemeente stelt kaders en middelen beschikbaar, de

invulling ligt bij de inwoners. In diverse dorpen is -naar het voorbeeld van Oldeberkoop- bijvoorbeeld een dorpsondersteuner aangesteld die wekelijks een inloopspreekuur houdt in het dorpshuis. Met een klein budget organiseert zij samen met vrijwilligers een boodschappendienst, een eetgroep en een wandelclub voor ouderen. Andere dorpen gebruiken het gemeentelijke budget onder andere voor een betaalde beheerder van het dorpshuis of ingehuurde hulp bij het opzetten van activiteiten.

- Naast een budget per dorp biedt de gemeente in samenwerking met bedrijven ook faciliteiten om 'bottom-up' oplossingen aan te moedigen en haalbaar te maken. Denk aan toegankelijke microfinanciering, regelvrije experimenteerruimte, digitale platforms voor samenwerking en professionele ondersteuning op afroep. Dit helpt om initiatieven van inwoners voor energiecoöperaties, gezamenlijke moestuinen, gedeelde mobiliteit, buurtzorg voor ouderen en het onderling regelen van kinderopvang te laten groeien.
- Door de uitvoering van het gemeentelijke accommodatiebeleid is er in elk dorp minimaal één geschikte ontmoetingsplek. Het verschilt per dorp hoe dat er uit ziet, bekostigd wordt en georganiseerd is. De gebouwen van basisscholen en sportaccommodaties zijn verduurzaamd. De ruimte wordt zo efficiënt mogelijk benut.
- Doordat de gemeente met een beperkt aantal vaste zorgaanbieders per regio werkt, is er minder keuzevrijheid voor inwoners. Zorgverleners hebben meer lokale binding en er is minder versnippering. Ze werken efficiënter, maken minder reisbewegingen en sluiten beter aan op informele zorg, verenigingen en lokale initiatieven. Ze zijn zichtbaar in de dorpen en doen mee aan lokale overleggen met vrijwilligers en dorpsbelangen. En zij hebben meer zekerheid voor de lange termijn.
- We bouwen en verbouwen nultreden- en zorggeschikte woningen in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk waar voorzieningen en zorg dichtbij zijn. Om ouderen te stimuleren om hier tijdig naar toe te verhuizen biedt de gemeente een doorstroommakelaar en een verhuisvergoeding. Bij doorstroming komen eengezinswoningen vrij voor jonge gezinnen. Ook scheelt het Wmo-kosten en zorgverlening is efficiënter geregeld door clustering van woningen.
- Ouderen die hun koophuis levensloopbestendig willen maken, moeten dit zelf bekostigen. We schaffen de huidige financiële regelingen daarvoor af omdat we mensen willen stimuleren om tijdig te verhuizen naar een nultreden- of zorggeschikte woning.

3.3
Keuze 3: Balans tussen natuur, landschap & lokale economie [uitdaging 3, 4, 5]

Het landschap en de natuur zijn het kloppend hart van Ooststellingwerf. Ze bepalen onze identiteit, trekken bezoekers aan en bieden rust, ruimte en kwaliteit van leven. Maar deze waarden staan anno 2025 onder druk. Klimaatverandering, ruimteclaims en noodzakelijke veranderingen in de landbouw vragen om een nieuwe balans tussen gebruik en bescherming.

We kiezen daarom voor een sterk groen profiel, beleefbare natuur en toekomstbestendige dorpen. Meer biodiversiteit, een aantrekkelijk woonklimaat en economische kansen via (eco)toerisme en lokale initiatieven. Agrariërs produceren een grote verscheidenheid aan (voedsel)producten, zijn mede dragers van het landschap en beheren de agrarische natuur. De gebieden waar zij actief zijn, zijn aantrekkelijke gebieden voor recreatie en toerisme. Er zijn ook zones in de gemeente die 100% natuur zijn, gericht op rust en behoud van kwetsbare ecosystemen.

De lokale economie draait nog steeds stevig in 2040. Deze is -naast de agrarische sector- van oudsher sterk in praktische sectoren zoals zorg, industrie, bouw, groothandel en transport. Deze bedrijven vormen ook in 2040 de ruggengraat van onze lokale werkgelegenheid, vooral voor MBO-opgeleiden (die oververtegenwoordigd zijn in onze gemeente). Deze werkgelegenheid is op peil gebleven en hier en daar uitgebreid. Daar waar het kon, zijn bedrijven die toeleveren aan onze huidige bedrijven naar onze gemeente gehaald, waardoor er voor sommige HBO'ers banen bij zijn gekomen. We zien echter dat de meeste HBO'ers elders werken, maar wel graag in onze gemeente wonen. Zij besteden hun geld bij onze middenstanders, wat van waarde is voor onze economie.

We zien dat ondernemers nog meer dan in 2025 verbonden zijn geraakt met de gemeenschap. Ze werken met streekproducten, zetten in op duurzame productie, bieden werk en leerplekken aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en dragen bij aan lokale initiatieven zoals dorpsfeesten, energiecoöperaties of zorgprojecten.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **een balans tussen natuur, landschap en de lokale economie**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Door goede samenwerking tussen gemeente, boeren, ondernemers in recreatie en horeca, en natuur- en maatschappelijke organisaties is Ooststellingwerf uitgegroeid tot een duurzame en bijzondere plek. Toerisme helpt mee aan een sterker landschap, meer leefbaarheid en een gezonde lokale economie. Bezoekers blijven vaker meerdere dagen, er is gezorgd voor betere spreiding over het gebied en recreatieve bedrijven zijn versterkt, net als de voorzieningen die daarbij horen.
- Het Biosintrum in Oosterwolde is dé plek waar de groene toekomst van Ooststellingwerf vorm krijgt. Het is een innovatief knooppunt op het snijvlak van onderwijs, leefbaarheid en duurzaamheid en brengt jongeren, ondernemers, onderzoekers en beleidsmakers samen. Het fungeert als broedplaats voor vernieuwende ideeën en groene oplossingen, als

leeromgeving waar jongeren en professionals kennismaken met duurzame technieken en als podium voor samenwerking tussen agrariërs, natuurorganisaties en het bedrijfsleven. Daarnaast helpt het Biosintrum om bedrijven aan te trekken die passen bij deze duurzame koers. Dat creëert nieuwe kansen voor hoger opgeleiden om in Ooststellingwerf aan de slag te gaan.

- Agrariërs zijn van grote waarde voor Ooststellingwerf. Ze zijn niet alleen mede de dragers van het landschap, maar zorgen ook voor werkgelegenheid; direct op het boerenbedrijf en indirect via toeleveranciers, verwerking, toerisme en beheer van het buitengebied. Anno 2040 kent de landbouw in Ooststellingwerf meerdere gezichten. Een deel van de boeren richt zich op het efficiënt en duurzaam produceren van voedsel, ondersteund door slimme technologie zoals drones, sensoren en data. Een ander deel richt zich op verbreding en nieuwe verdienmodellen. Zij leveren bijvoorbeeld energie, dragen bij aan recreatie en toerisme, leggen koolstof vast in de bodem of zorgen voor meer biodiversiteit, goed water- en landschapsbeheer en natuur- en belevingstoerisme. Hierbij worden zij ondersteund door kennis, innovatie en een eerlijke beloning voor deze maatschappelijke diensten.
- De lokale economie bloeit en is, net als voorheen, sterk verbonden met de lokale samenleving. Gemeente en ondernemers trekken hierin samen op: de gemeente biedt ruimte en ondersteuning, terwijl ondernemers actief bijdragen aan maatschappelijke doelen. Een loonwerkbedrijf organiseert bijvoorbeeld samen met scholen en jongerenwerk kennismakingsdagen en meeloopstages voor leerlingen, waarbij jongeren ervaring opdoen met moderne landbouwmachines, bodemonderzoek en duurzaam landbeheer. En een groep lokale ondernemers uit verschillende sectoren – van horeca tot techniek – bundelt hun krachten om een jaarlijks zomerfestival voor jongvolwassenen mogelijk te maken.
- In samenwerking met lokale partners houden zoveel mogelijk ondernemers de ketens kort, zetten ze in op duurzaamheid en spelen ze flexibel in op veranderende omstandigheden.
- De circulaire economie en de keuze voor het behoud en de uitbreiding van de huidige werkgelegenheid in de praktische sectoren vraagt om ruimte. De gemeente richt samen met ondernemers de bedrijventerreinen in bij de grote kernen, zodat het landschap wordt gespaard en versterkt. Door te investeren in mobiliteitshubs zorgen gemeente en vervoerspartijen ervoor dat deze terreinen goed bereikbaar zijn (zie keuze 5).

3.4
Keuze 4: Zelfvoorzienend in energie [uitdaging 3, 4, 6]

De energietransitie is in Ooststellingwerf volop in beweging. Inwoners, ondernemers en agrariërs werken al samen aan een duurzame toekomst door steeds meer energie lokaal op te wekken. In 2040 is Ooststellingwerf volledig zelfvoorzienend in energie – zowel in elektriciteit als in warmte.

De opwek gebeurt zoveel mogelijk lokaal en gezamenlijk. Agrariërs dragen bij door biogas op te wekken uit mest en reststromen, wat hen een extra verdienmodel oplevert. In dorpen worden collectieve warmtesystemen ontwikkeld, waar inwoners samen investeren en gebruik van maken. Zo wordt niet alleen stroom, maar ook warmte duurzaam én lokaal opgewekt.

Inwoners profiteren rechtstreeks: ze krijgen meer grip op hun energierekening, kunnen meebeslissen over projecten via energiecoöperaties en ontvangen een deel van de opbrengsten. Dit zorgt voor lagere woonlasten, meer zeggenschap en extra steun voor huishoudens met een lager inkomen. Zo blijft de energietransitie eerlijk en toegankelijk.

Voor ondernemers zijn er kansen om te investeren in lokale opwek, om hun energiekosten te verlagen en om minder afhankelijk te zijn van externe leveranciers. De gemeente ondersteunt initiatieven met ruimte, kennis en samenwerking.

Zo zorgen we samen voor minder CO_2-uitstoot, schonere lucht en een gezonde leefomgeving – nu en voor toekomstige generaties. De voordelen van de energietransitie blijven in de regio én versterken de lokale economie en de mienskip.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we ervoor kiezen om **zelfvoorzienend te worden wat betreft stroom en warmte, waarbij we ervoor zorgen dat inwoners en ondernemers hiervan profiteren door lagere kosten of financiële opbrengsten**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- We hebben dat wat in 2025 al goed was optimaal doorontwikkeld; we zijn zelfvoorzienend wat betreft energie. Ook de benodigde warmte wekken we fossielvrij op. We wekken de energie niet alleen lokaal en duurzaam op, we slaan de energie ook lokaal op zodat onze eigen ondernemers en inwoners daarvan profiteren. Digitale meters helpen het energiegebruik en pieken beter te sturen.
- Nieuwe energieprojecten kunnen alleen rekenen op medewerking als ze uitgaan van lokaal eigendom, goed omgaan met eventuele overlast en maximale opbrengst voor de gemeenschap.
- Er zijn energieloketten, subsidies, leningen en energiecoaches voor ondernemers en inwoners.
- Door het in 2025 in gang gezette accommodatiebeleid zijn gemeentelijke gebouwen, scholen, sportaccommodaties, dorpshuizen en zwembaden up-to-date en energiezuinig.
- Duurzame mobiliteit en elektrisch vervoer zijn ‘normaal’ geworden en huishoudens met lage inkomens krijgen hulp bij energiebesparing en verduurzaming van woningen.
- Bij nieuwbouw en herontwikkeling van woonbuurten is in de periode 2025-2040 ingezet op energieneutraal, klimaatbestendig, natuurinclusief en circulair bouwen. Deze eisen zijn opgenomen in de omgevingsplannen van de gemeente.

3.5

Keuze 5: Bereikbaar en verbonden [uitdaging 1, 2, 3, 4, 5]

Goede bereikbaarheid is een basisvoorwaarde voor een vitale en aantrekkelijke gemeente. In 2040 is Ooststellingwerf beter verbonden – binnen de gemeente én met de regio. We hebben gekozen voor slimme, duurzame oplossingen die passen bij een uitgestrekte plattelandsgemeente. Er zijn mobiliteitshubs op centrale plekken waar mensen makkelijk kunnen overstappen tussen deelauto’s, (elektrische) fietsen, buurtbussen en regulier openbaar vervoer. Oplaadpunten voor elektrische voertuigen zijn goed verspreid en toegankelijk.
De dorpen zijn onderling beter verbonden, en ook de verbindingen met grotere steden als Assen, Drachten, Groningen, Heerenveen en Leeuwarden zijn versterkt. Voor jongeren betekent dit betere toegang tot onderwijs en werk. Ouderen kunnen zelfstandig blijven reizen voor zorg of boodschappen. Gezinnen kiezen bewust voor een woonplek in een gemeente die duurzaam bereikbaar is.
Ondernemers profiteren van een betere bereikbaarheid van bedrijventerreinen en voorzieningen. Dit maakt het makkelijker om personeel aan te trekken, goederen te vervoeren en klanten te ontvangen.

Samen met inwoners, ondernemers en vervoersaanbieders bouwen we aan een flexibel vervoersnetwerk dat past bij de schaal en de ambities van Ooststellingwerf – duurzaam, verbonden en toegankelijk voor iedereen.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **meer deelvervoer, mobiliteitshubs op slimme knooppunten en goede oplaadfaciliteiten voor auto en fiets**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer? Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Er zijn vanuit Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk goede verbindingen met omliggende steden en regio's. Er zijn slimme knooppunten en overstaplocaties (hubs) waar verschillende vormen van (gedeeld) vervoer samenkomen. Waar fietsen en privéauto's veilig gestald en opgeladen kunnen worden. Met extra aandacht voor ouderen, jongeren. En goed bereikbaar vanaf de bedrijventerreinen.
- Gemeente, onderwijs en ondernemers zorgden samen voor een toegankelijk en duurzaam netwerk van vervoer in de gemeente. Zoals oplaadpunten en leenmogelijkheden voor elektrische fiets, scooter en auto. Pendeldiensten (belbus/AI gestuurde dienstregeling) van en naar de grotere dorpen. De deelauto, elektrische fiets en pendeldienst zijn aantrekkelijker dan de tweede of derde auto. Men is minder afhankelijk van eigen vervoer.
- Ondernemers zijn ondersteund bij het verduurzamen van het wagenpark. Bijvoorbeeld met laadpleinen.
- Dankzij moderne digitale infrastructuur, plan en combineer je reizen slim vanuit je agenda, met meteen een reservering van het passende vervoermiddel.
- Iedereen kan meedoen in de digitale ontwikkelingen, dankzij toegankelijke trainingen om slim met apps en dragers om te gaan en gratis snelle WIFI op alle openbare plekken.

3.6

Keuze 6: De gemeente is duidelijk, digitaal en doet wat ze belooft

[uitdaging 1, 3, 6]

De opgaven richting 2040 zijn groot, terwijl de middelen en uitvoeringscapaciteit beperkt zijn. Dat vraagt om scherpe keuzes, eenvoud in uitvoering en slim gebruik van technologie. Tegelijk willen we als gemeente toegankelijk en benaderbaar blijven. Vooral jongeren verwachten een overheid die digitaal werkt en snel schakelt. In een tijd van groeiend wantrouwen is het extra belangrijk om een betrouwbare partner te zijn die doet wat zij belooft, en helder is over wat wél en niet kan. De gemeente maakt scherpe en verantwoorde keuzes. Dat betekent dat we alleen investeren in plannen en initiatieven die aantoonbaar bijdragen aan de gekozen richtingen in de Toekomstvisie.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **een gemeente met scherpe keuzes, eenvoud in uitvoering en slim gebruik van technologie**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?

Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- De gemeente levert alleen capaciteit en middelen in waar ze echt het verschil maken voor inwoners. We doen géén extra inspanningen voor zaken die al goed geregeld zijn of waarvoor andere partijen – zoals zorginstellingen, scholen of vrijwilligersorganisaties – primair verantwoordelijk zijn. Zo is er ruimte voor maatwerk; niet elke situatie vraagt om dezelfde oplossing.
- Werken bij de gemeente is aantrekkelijk voor jongeren. Zoals ontwikkelingsmogelijkheden, traineeships, baangarantie en (tijdelijke) woonruimte.
- De gemeente is koploper in digitale vaardigheden. Technologie maakt onze processen eenvoudiger, sneller en persoonlijker. AI ondersteunt ons bij vergunningverlening, armoedesignalering, inwonerparticipatie, beleidsanalyse en communicatie. Via realtime dashboards op thema's als welzijn en woningvraag sturen we scherper.
- De gemeente voorkomt digitale uitsluiting of zorgen over privacy. We hebben gezorgd voor veilige, begrijpelijke en goed toegankelijke digitale diensten, met menselijk contact waar dat nodig is.

Bijlage: Sterke punten van Ooststellingwerf

We hebben meerdere sterke punten die een solide basis vormen voor de toekomst. Volgens onze inwoners en de trendverkenning van Planbureau Fryslân zijn dit de belangrijkste kwaliteiten:

Sterke gemeenschapszin en betrokkenheid

- Inwoners van Ooststellingwerf doen bovengemiddeld veel vrijwilligerswerk, hebben een groot vertrouwen in elkaar en zetten zich actief in voor hun buurt en dorp.
- Het rijke verenigingsleven, dorpshuizen en lokale initiatieven zoals energiecoöperaties vormen het sociale fundament van de gemeente.

Relatief hoog welzijn en geluk

- Inwoners van Ooststellingwerf behoren tot de gelukkigste inwoners van Fryslân, dat op zijn beurt al bovengemiddeld scoort binnen Nederland.
- Stress, angst en depressie komen minder vaak voor dan elders, met name onder ouderen.

Waardevolle natuur en aantrekkelijk landschap

- Ooststellingwerf heeft veel bos, open natuur en agrarisch cultuurlandschap, wat zorgt voor rust, ruimte en recreatiemogelijkheden. Inwoners vinden dit een belangrijk onderdeel van de identiteit van Ooststellingwerf.

Lokale economie, verankerd in de samenleving

- De gemeente kent een relatief grote aanwezigheid van gezondheidszorg, handel en landbouw, sectoren die van oudsher goed verankerd zijn in de regio.
- Er is veel sociaal kapitaal bij ondernemers, die naast economische waarde ook maatschappelijke betrokkenheid tonen.

Woonkwaliteit en ruimte

- Er is nog relatief veel ruimte in vergelijking met stedelijke regio's, wat kansen biedt voor prettig wonen, natuurontwikkeling en verduurzaming.
- De dorpen zijn groen, overzichtelijk en bieden een prettige leefomgeving, vooral voor gezinnen en ouderen.

Bijlage: Voor welke uitdagingen staan we

Op basis van de analyse van Planbureau Fryslân en input van inwoners, ondernemers, raad en college zijn dit de zes kernuitdagingen voor de toekomst richting 2040.

1. **Vergrijzing en vertrek van jongeren**

Ooststellingwerf vergrijst sterk: het aantal 85-plussers verdubbelt, terwijl het aantal jongeren daalt. Vooral HBO-geschoolde jongeren trekken weg, wat leidt tot druk op zorg, mantelzorg en leefbaarheid. Zonder voldoende jonge aanwas komt de balans tussen zorgvraag en -aanbod onder druk te staan, en nemen de zorgkosten fors toe.

2. **Afbrokkelende sociale samenhang**

De gemeenschapszin staat onder druk. Eenzaamheid neemt toe, vooral onder jongeren en ouderen. Verenigingen en vrijwilligersorganisaties kampen met teruglopende inzet, terwijl er juist meer op de mienskip wordt geleund. Dorpshuizen en ontmoetingsplekken dreigen te verdwijnen zonder voldoende draagvlak.

3. **Krimpende arbeidsmarkt en economische krapte**

Zonder gerichte actie krimpt de beroepsbevolking met bijna 20%. Dit leidt tot arbeidstekorten, vooral in vitale sectoren zoals zorg, techniek en logistiek. Daarnaast daalt het innovatievermogen van de regio als scholing, omscholing en aansluiting op de arbeidsmarkt onvoldoende worden georganiseerd.

4. **Ruimtelijke druk en klimaateffecten**

De ruimte in Ooststellingwerf komt steeds meer onder druk te staan. Er is behoefte aan nieuwe woningen, maar ook aan ruimte voor natuurherstel, bereikbaarheid, recreatie, energieopwekking en landbouw. Tegelijkertijd nemen klimaateffecten zoals droogte, hittestress en wateroverlast toe. Zonder integraal beleid op klimaatadaptatie, ruimtelijke ordening en duurzaamheid dreigt verlies van landschap, biodiversiteit en leefkwaliteit.

5. **Teruglopende voorzieningen en bereikbaarheid**

Vooral in kleinere dorpen staan voorzieningen onder druk. Winkels, scholen en zorgvoorzieningen verdwijnen of zijn moeilijk bereikbaar. Tegelijkertijd worden inwoners minder mobiel door vergrijzing en verdwijnen van regulier OV. Dit raakt vooral mensen met minder vervoersmogelijkheden en beperkt hun toegang tot basisvoorzieningen.

6. **Groeiend wantrouwen en toenemende ongelijkheid**

Het vertrouwen in de overheid neemt af, mede door ervaren afstand, bureaucratie en ervaren verschillen in behandeling. Inwoners met een lage sociaaleconomische status worden relatief hard geraakt: zij leven korter, hebben vaker gezondheidsproblemen en minder toegang tot hulp, energie, cultuur of onderwijs. Ongelijkheid tussen groepen groeit, met risico’s voor cohesie en participatie.

Bijlage: Vervolgstappen op weg naar Toekomstvisie

24 juni	Eerste bespreking concept grove schets in college
1 juli	Tweede bespreking concept grove schets in college
24 juni-8 juli	Toetsen grove schets bij collega's
30 juni	Stuurgroep Toekomstvisie
8 juli B&W	**Collegebesluit** grove schets (basis om met stakeholders in gesprek te gaan) + persbericht en MadR
9 juli - 18 juli	Feedback bijeenkomsten met ondernemers, PB-en, reacties andere stakeholders verzamelen
Juli-augustus	Reactienota maken, reacties verwerken in raadsvoorstel grove schets
26 augustus	**Collegebesluit** raadsvoorstel grove schets
28 augustus	Stuurgroep Toekomstvisie
16 september	Reservedatum collegebesluit raadsvoorstel grove schets
8 oktober	Raadscommissie eerste grove schets toekomstvisie
28 oktober	**Raadsbesluit** eerste grove schets toekomstvisie
28 oktober	Dinsdagmiddagsessie College en DT nav raadscommissie: wat betekent dit voor toekomstvisie
29 oktober	Stuurgroep Toekomstvisie
4 november	Bespreken concept raadsvoorstel toekomstvisie in college
11 november	**Collegebesluit** raadsvoorstel toekomstvisie
18 november	Reservedatum collegebesluit raadsvoorstel toekomstvisie
3 december	Raadscommissie Samenleving toekomstvisie
16 december	**Raadsbesluit** toekomstvisie

Hartelijk dank voor de uitnodiging om te reageren op de grove schets van de Toekomstvisie 2040. Vanuit Scala waarderen wij de uitnodiging aan maatschappelijke partners om hierin mee te denken. De geschetste opgaven en keuzes sluiten in veel opzichten aan bij onze missie: het mensen mogelijk willen maken om betrokken te zijn en te blijven bij de samenleving.

De nadruk in de schets op gemeenschapszin, brede welvaart en een toekomstbestendig zorg- en leefklimaat herken ik als kernwaarden van deze gemeente. De strategische keuze om te investeren in jongeren én in een sterke sociale basis voor ouderen acht ik essentieel, evenals de aandacht voor het tegengaan van eenzaamheid, het stimuleren van burgerinitiatief en het versterken van informele netwerken.
Scala wil hierin nadrukkelijk een rol blijven spelen, wij zijn nu al een gewaardeerd partner in deze opgaven, werken in de haarvaten van de gemeente. Daarbij hangen deze thema's sterk samen met de thema's vanuit het FrIZA: programma Mentale Gezondheid en het programma Versterken van de sociale basis waarin de verschuiving van zorg naar welzijn plaatsvindt en Scala zich nadrukkelijk als partner hierin wil ontwikkelen.
Graag neem ik ook de ruimte om een paar kanttekeningen en aandachtspunten te plaatsen:

- **Versterking sociale basis vraagt meer dan decentralisatie en zelforganisatie**

De visie gaat uit van een verschuiving van professionele zorg naar een 'sterke sociale basis' in kleinere dorpen. Hoewel ik de beweging naar meer eigen regie en informele zorg ondersteun, wil ik aandacht vragen voor overschatting van de veerkracht in alle gemeenschappen. Zoals uit de analyse van het Planbureau Fryslân blijkt, neemt het aantal potentiële mantelzorgers per 85-plusser sterk af (van 14 in 1990 naar 6 in 2040). Ook blijkt dat eenzaamheid onder jongeren én ouderen toeneemt en dat sociaal-economische ongelijkheid groeiende is. Sommige groepen zijn daardoor structureel minder weerbaar.
Initiatieven zoals dorpsondersteuners en bottom-up welzijnsprojecten zijn waardevol, maar vragen langdurige begeleiding, borging en professionele nabijheid. Ik pleit daarom voor expliciete ruimte in de visie om de 'sociale basis' niet alleen als infrastructuur, maar ook als gemeenschap en werkpraktijk verder te ondersteunen.

- **Mentale én fysieke gezondheid verdienen meer aandacht**

De visie benoemt mentale druk slechts zijdelings, terwijl het Planbureau Fryslân aangeeft dat de druk op de beroepsbevolking sterk toeneemt door de combinatie van werkdruk, mantelzorg en personeelstekorten. Dit heeft grote gevolgen voor het welzijn van werkenden, ouders en mantelzorgers. Tegelijkertijd wijzen de cijfers op een toename van **fysieke gezondheidsproblemen**:
55% van de inwoners van Ooststellingwerf heeft overgewicht (meer dan gemiddeld in Fryslân en Nederland);
Inwoners bewegen aantoonbaar minder dan gemiddeld;
Er wonen relatief veel mensen met chronische aandoeningen;

De sociaal-economische status is in delen van de gemeente fors lager dan elders. Deze gegevens onderstrepen de noodzaak om **preventie, gezondheid en bewegen structureel onderdeel te maken van het gemeentelijk beleid**. Scala ziet hier kansen voor samenwerking rond buurtgerichte beweeginitiatieven, gezondheidseducatie, vergroening van de leefomgeving en stimulering van gezonde leefstijlen, mede in samenwerking met sportverenigingen en dorpsinitiatieven.

- **Draagvlak in kleine dorpen niet vanzelfsprekend**

De visie maakt de keuze om voorzieningen en zorg te concentreren in grotere kernen. Dat begrijp ik volkomen vanuit efficiëntie, maar het risico op verdere marginalisering van kleine dorpen is reëel. Juist daar is de sociale samenhang al kwetsbaar. Ik pleit daarom voor gerichte ondersteuning op maat, waarbij dorpsgerichte aanpakken ondersteund worden met middelen, netwerkregie en professionele begeleiding.

- **Digitale en fysieke toegankelijkheid zijn randvoorwaarden**

In de visie wordt sterk ingezet op digitalisering, zelfredzaamheid en flexibilisering van mobiliteit. Tegelijk is de digitale en fysieke zelfredzaamheid van kwetsbare groepen (zoals ouderen, mensen met een beperking of een lage SES) beperkt. Mijn advies is om toegankelijkheid en inclusiviteit nadrukkelijker te verankeren in alle keuzes – zowel digitaal als fysiek.

Scala staat positief tegenover de richting die in deze visie wordt geschetst en wil graag een actieve partner zijn bij de verdere concretisering en uitvoering ervan. Daarbij brengen wij graag onze kennis en ervaring in met betrekking tot dorpsgerichte samenwerking, informele zorg, vrijwilligersinzet, jongerenparticipatie en mentale én fysieke gezondheid.
Wij denken graag mee over de nadere uitwerking van de thema’s.

Recreatieschap Drenthe
22 juli 2025

Algemeen:

Formulering kan positiever en uitnodigender: Start de visie met een krachtige, positieve boodschap, bijvoorbeeld over het hoge geluksniveau onder inwoners van Ooststellingwerf.
De huidige opzet benadrukt vooral uitdagingen. Zet deze juist in perspectief vanuit de kansen, passend bij de aanpakkersmentaliteit in de gemeente.
Trotsheid er meer uit laten spreken. Vanuit de kansen beredeneren en daarna de uitdagingen.
Externen mee laten lezen. Voor verfrissende ideeën, waar je zelf niet aan denkt. Alle stakeholders zijn immers direct betrokken.

R&T als kansrijk thema richting 2040:

Recreatie en Toerisme (R&T) is nu nog een relatief onderbelicht thema in de visie, terwijl het economische, maatschappelijke én ruimtelijke potentie heeft.

Meer mensen, meer vrije tijd: Door vergrijzing en demografische trends ontstaat een autonome groei in recreatievraag. Er komen meer inwoners, mensen worden ouder en hebben meer vrije tijd. Bovendien trekt het klimaat in Noord-Nederland steeds meer binnenlandse en Duitse toeristen aan.

Autonome groei van ca. 7%: Zonder directe inzet zien we al een groei in verblijfsrecreatie. Verblijfsrecreatie is hier nu nog kleinschalig t.o.v. Westerveld en Midden-Drenthe. Locaties zoals Brinckerduin zitten vol: het bewijs dat mensen met koopkracht deze regio willen bezoeken. Gunstige ligging tussen natuurgebieden en de Koloniën van Weldadigheid biedt unieke positionering.

Nieuwe kansen op het platteland: Stoppen van boerenbedrijven opent perspectieven voor recreatief ondernemerschap – mits tijdig en zorgvuldig begeleid.

Regie nemen

Door strategische grondaankopen, duidelijke kaders en bestuurlijk lef kan de gemeente sturen op kwaliteit én maatschappelijke meerwaarde. Denk aan voorwaarden bij overnames van vakantieparken, zodat publieke belangen geborgd blijven.

Actief acquireren op verblijfsrecreatie maakt Ooststellingwerf interessanter voor investeerders én jongeren. Investeerders zoeken niet alleen vastgoed, maar vooral gastvrijheid op een strategische locatie – en die biedt onze gemeente.

Goed ingerichte verblijfsrecreatie biedt kansen voor samenwerkingen in voorzieningen zoals zwembaden, tennisbanen en horeca. Zo ontstaat levendigheid die ook aantrekkelijk is voor jongeren.

Balans tussen natuur en recreatie

De regio wordt niet ‘te druk’, maar kent juist ruimte voor spreiding en slimme inrichting. Een aantrekkelijk platteland met afwisseling, reuring in dorpen en halfopen landschappen nodigt uit tot recreatie.

Stimuleer recreatie direct vanaf de voordeur van inwoners. Denk mee met projectontwikkelaars en zorg dat nieuwe woonwijken slim worden aangesloten op wandel-, fiets- en recreatienetwerken.

R&T verbindt domeinen

Recreatieontwikkeling leidt tot meer reuring en draagvlak voor voorzieningen. Daarmee wordt de gemeente aantrekkelijker voor jongeren.

Recreatie kan bijdragen aan vitaliteit, mentale gezondheid en preventie. Ook in zorgtoerisme liggen kansen.

Afbouw van agrarische activiteiten vraagt om nieuwe economische dragers. R&T kan hierin een rol spelen.

R&T raakt meerdere dimensies van brede welvaart: gezondheid, leefbaarheid, werkgelegenheid, identiteit, natuurkwaliteit en sociale cohesie.

De stijging van het btw-tarief (van 9% naar 21%) zal tijdelijk effect hebben, maar de structurele trend is groei.

Grote (internationale) partijen kopen nu al grootschalig vakantieparken op vanwege klimaatrisico’s in Zuid-Europa. Maak goede afspraken over overnames en kwaliteit. Wacht niet af. Neem als gemeente het voortouw, houd grip en werk aan een toekomstbestendige, gastvrije regio waar inwoners én bezoekers zich thuis voelen.

Reactie Natuurmonumenten op TKV
telefoontje op 5 augustus 2025

Natuur ruimte blijven geven. Gedachtengoed Agnes van den Berg.
Zintuigelijke beleving van de natuur, gezondheidseffect daarvan.
Bv groen meer ruimte geven en natuurlijke omgeving, struinpaadjes, kunnen voelen.
Kijken waar dat wel kan, en waar niet. En zo draagvlak voor natuurbescherming te vergroten.
Biodiversiteit nodig, want ook slecht voor onze gezondheid.

Feedback ELAN

Hierbij wat in mij opkomt bij het lezen en hoop dat het iets toevoegt.

- Blij word ik van het verhaal van Matthijs, maar het is de vraag of dit haalbaar is voor elke Ooststellingwerver.
  (niet alles kan altijd)
- Zorgelijk is het verhaal van Anna, en om te voorkomen dat dat het toekomstbeeld is, is het goed dat er nagedacht wordt op welke wijze beleid te ontwikkelen waarin economie en ecologie in balans zijn met eigen leefomgeving, waardoor een gezond en gelukkig leefklimaat wordt ervaren.
- Wat kan beter, en hoe? Een aantal suggesties passend bij de 6 strategische keuzes;

- Woonbeleid;
  Zorg voor meer gevarieerd aanbod van seniorenwoningen. Die zijn er te weinig. Daarom stagneert de doorstroming en blijven ouderen in een (te) grote woning wonen die niet levensloopbestendig is en stromen kopers voor een middenklasse vrijstaande woning niet door waardoor starters niet aan de bak komen.
- Bereikbaarheid;
  Eens met de plannen zoals die beschreven staan. Ik verwacht in de toekomst meer gebruik van (deel) auto's om degene die niet direct van Openbaar vervoer gebruik wil maken, wellicht incidenteel, en waarvoor het eigen autobezit te duur wordt, te kunnen bedienen.
- Economie;
  Zorg dat bedrijven worden aangetrokken die een focus hebben op innovatie. Dat levert vaak ook banen op die HBO of Universitair zijn van niveau. Hoger opgeleiden hebben meer te besteden. Goed voor lokale economie.
  Kansen in sectoren voor Ooststellingwerf zijn hierbij vooral Agro, Bouw, maar ook Zorg in verband met de toekomstige verdere vergrijzing. Denk bij Agro als aanvulling op Biosintrum aan zuiveringstechniek en bij Bouw aan biobased bouwen.
  Voor Zorg denk ik aan ontwikkeling van Kennis. Kennis is macht. Een cluster innovatie opzetten waarin verscheidene sectoren zijn vertegenwoordigd, in een samenwerkingsverband met de kenniscluster Drachten, maar ook Wetsus uit Leeuwarden zet Ooststellingwerf op de kaart. En brengt hoger opgeleiden naar een aantrekkelijke woon/leefomgeving.
- Energietransitie;
  Stop met zonnepanelen op boerengrond. Een aanfluiting dat Ooststellingwerf naast het Biosintrum wat bodembiodiversiteit als prioriteit heeft en als Parel wil laten stralen, een zonnepark vergund heeft. Leer hiervan, niet weer doen. Wel investeren in het binnenhalen van bedrijven die zich bezighouden met alternatieve opwekkingsmogelijkheden van windenergie.
- Ecologie;
  Stimuleer grondeigenaren om reststromen uit de eigen leefomgeving in te zetten om gericht aan (bodem) biodiversiteit te werken. Wissel gronden die in overheidshanden zijn uit met de agrarische sector. (Berm-beleid)
  Hiermee ontstaat een samenwerking die bijdraagt aan korte ketenwerking waardoor fossiele brandstof wordt bespaart en het aantal verkeersbewegingen op het platteland afneemt én bewoners opnieuw betrokken raken bij kwaliteit van eigen leefomgeving. Community-vorming.

Hoop dat je met mijn reactie wat kan, en succes verder.

Grove schets Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040

Ooststellingwerf 2040: Jong van geest. Groen van karakter. Sterk van binnenuit.
Eerste versie, 8 juli 2025

Boodschap over vergrijzing en ontgroening duidelijker neerzetten: plaatjes of vertellen hoeveel ouderen we hebben (visualiseren).

Hoe zit het met samenwerking tussen gemeenten (OWO). Zorg inkopen bijvoorbeeld. Vervoer in de kleine kernen, economie.

Wonen, zorg en jongeren zijn de hoofdpunten voor ons

We missen kansengelijkheid. De happy few vinden hun weg wel.

Als je doorzet wat je in dit stuk schrijft, krijg je de 'starre blijvers' en de 'happy few (zelfredzame forensen)' in de kleine dorpen. Dat gaat niet matchen. In de allerkleinste dorpen is dit prima (Langedijke, Fochteloo, Nijeberkoop, Ravenswoud), maar in de midden-maat-dorpen is dat ongewenst. Bedenk de toekomst van de dorpen met de dorpen samen! Dan krijg je niet overal hetzelfde, maar investeer hier in!
Dus: neem er iets in op over hoe je dit met mensen gaat bespreken / samen gaat oppakken. Hoe ga je er vorm aan geven? Je ziet dat mensen het lastig vinden om van de toekomst naar het nu te gaan. Dus je moet hier iets over opschrijven! We merken dat mensen het niet makkelijk vinden, dus daar moet je wel wat mee. Transitiedenken en begeleid mensen hier in. Laat bewoners meedenken in toekomstscenario's en oplossingen/wensen/zorgen in hun dorp.

Jetske:

Grote lijnen kloppen. Wantrouwen komt nog te weinig aan bod. Communicatie, bejegening, erkenning dat iedereen gelijke kansen krijgt (mensen hebben het gevoel van niet), procedure. Heel belangrijk dat we goed uitleggen vooraf ipv achteraf. Tussen de mensen staan.

Bv GoYoFlo is heel goed, maar het is nog best ingewikkeld (waardoor je misschien niet de groepen bereikt die je wilt bereiken).

Vervoer vanuit Oosterwolde naar andere plaatsen in het Noorden moet beter. Goed dat dit er in staat. Erg belangrijk, vooral voor studenten en mensen zonder rijbewijs.

Jongeren hier houden: jongeren die gewoon beginnen met werken, zouden meer mogelijkheden moeten krijgen om on the job alsnog een kwalificatie te halen. Jongeren zijn gewend om veel te verdienen met ongeschoold werk, maar beseffen niet dat ze dan kwetsbaar zijn. Uitdagingen bieden (ik kan hier groeien).

Meer aandacht besteden aan verzuim op school. Al sneller, zodat je problemen voor bent. Ouders ook betrekken (opvoeding).

HBO-ers komen terug als je goed thuis kan werken en als je hier een goede jeugd hebt gehad. Scholen, huisvesting.

Zorg dat je samen met de mensen oplossingen bedenkt voor de toekomst. Bedenk het niet als gemeente!

Scala heeft geen goed imago. Verzin hier een oplossing voor.

Verhuizen van senioren: appartementen worden wel gebouwd, maar dat sluit niet aan bij de behoefte. Hofjeswoningen voldoen hier wel aan, liefst samen met jongeren.

Duurzaamheid: voor onze eigen energie zorgen is eigenlijk logisch.

Statushouders en arbeidsmigratie staat hier nog niet in, moet iets over opgenomen worden. Gaat ws meer spelen in de toekomst!

Inleiding

Toekomstvisie 2040: een kompas dat richting geeft

De wereld om ons heen verandert snel. Ooststellingwerf staat voor grote opgaven: De bevolking vergrijst, jongeren trekken weg en onze dorpen veranderen sneller dan ooit. Tegelijkertijd groeit de druk op natuur, landschap en ruimte. De energietransitie, de druk op de woningmarkt en veranderingen in het buitengebied brengen grote uitdagingen met zich mee. Ook voor de agrarische sector verandert er veel.
Onze gemeenschap, ooit vanzelfsprekend hecht, verandert. Vrijwilligers zijn er steeds minder en met de toenemende vergrijzing wordt het nog moeilijker het verenigingsleven in de benen te houden. Ook groeit het wantrouwen richting de overheid – landelijk en lokaal – en voelen inwoners zich niet altijd gehoord. De verschillen tussen groepen mensen worden groter: tussen jong en oud, tussen kern en buitengebied, tussen toekomstdenken en behoud van het vertrouwde. Tegelijkertijd zijn onze sterke punten – zoals gemeenschapszin, het prachtige landschap en het hoge welzijn – waarden die we willen behouden en versterken.

Juist daarom maken we nú een Toekomstvisie. Om zelf keuzes te maken, voordat ze vóór ons worden gemaakt. Om zelf de regie te houden op wat belangrijk is voor onze dorpen, onze mensen en ons landschap.

Wachten is geen optie. Als we nu niet helder zeggen wat we willen, missen we kansen en lopen we achter de feiten aan.

De vergrijzing en ontgroening (tekort aan jongeren) slaan in Ooststellingwerf harder toe dan in andere gebieden. De verwachting is dat ons inwoneraantal gelijk blijft, waarvan het grootste deel 65+ is. Tegelijkertijd blijft het aandeel jongeren (onder 35) klein, vooral doordat er steeds minder kinderen worden geboren. Als gevolg daarvan daalt het gemiddeld aantal personen per huishouden, terwijl het totaal aantal huishoudens tot 2040 naar verwachting met meer dan 600 zal toenemen.

De dubbele vergrijzing gaan we merken op alle bovengenoemde terreinen. Onze huidige zorgaanpak is bijvoorbeeld over 10 jaar onbetaalbaar en niet uitvoerbaar door de toename van het aantal zorgvragende ouderen en het tekort aan mensen om het uit te voeren.

Scherpe koers
Met deze Toekomstvisie bepalen we samen onze koers: om vast te houden wat ons sterk maakt en voor de ontwikkeling van wat nodig is. Zodat Ooststellingwerf in 2040 nog steeds een gemeente is waar mensen willen blijven, willen terugkomen en mee willen doen – midden in een landschap dat we koesteren. En de gemeente als organisatie dichtbij is, luistert, keuzes durft te maken en iedereen meeneemt.

Richtinggevend kompas
De Toekomstvisie is een richtinggevend kompas voor iedereen die meewerkt aan de ontwikkeling van Ooststellingwerf. Zo zorgen we dat we op de lange termijn samen de juiste keuzes maken. Keuzes over wat we wél doen en wat we laten. Over waar we in investeren, en hoe we onze brede welvaart behouden voor toekomstige generaties. In de praktijk betekent dit dat we nieuwe beleidsvisies toetsen aan de Toekomstvisie. En voor bestaande visies betekent dit dat we die erop aanpassen als dat nodig is. Met het doel om de grote opgaven van deze tijd het hoofd te bieden en tegelijk de kracht van Ooststellingwerf te behouden.

Grove schets: stap op weg naar de Toekomstvisie 2040

Het maken van de Toekomstvisie doen we in stappen. Voor u ligt een eerste grove schets – de hoofdlijnen - van de Toekomstvisie. Het bevat voorstellen voor keuzes waar we graag over in gesprek gaan met inwoners (via plaatselijk belangen en bewonerscommissies), ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeenteraad; zijn dit inderdaad de keuzes die we moeten en willen maken? De keuzes zijn dus nog niet definitief.

Met die feedback werken wij de keuzes uit tot de uiteindelijke Toekomstvisie. Die leggen we ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

Hoe het vervolgproces er precies uit ziet, staat in de bijlage.

Hoe kwamen we tot deze grove schets?

Deze grove schets van de Toekomstvisie 2040 is het resultaat van een gefaseerd en zorgvuldig proces, waarin lokale betrokkenheid en externe expertise hand in hand zijn gegaan.

We hebben bestaande materialen benut, zoals de uitkomsten van de burgerpeiling, analyse van het gemeentelijk beleid, waar veelvuldig inwoners bij betrokken zijn geweest. Bureau Louter onderzocht voor ons de woonaantrekkelijkheid voor jongvolwassenen in Ooststellingwerf. Planbureau Fryslân voerde een trendverkenning uit om de belangrijkste uitdagingen voor Ooststellingwerf richting 2040 in kaart te brengen. Ook peilden we via enquêtes hoe onze jongeren en ondernemers naar de toekomst kijken en welke zorgen of kansen zij zien.

Op basis van deze feiten én van lokale ervaringskennis zijn gesprekken georganiseerd met een breed palet aan belanghebbenden: ondernemers, inwoners (tijdens de open dag), gemeenteraadsleden, het college van B&W en het directieteam. De verkregen inzichten en aanbevelingen zijn vertaald naar deze ‘grove schets’ van de Toekomstvisie 2040. Daarmee rust dit document op een gedegen fundament van objectieve data, lokale ervaringskennis en bestuurlijke ambitie.

Leeswijzer voor deze grove schets

Deze grove schets geeft de hoofdlijnen aan van de Toekomstvisie. Na reactie van de inwoners (plaatselijk belangen en bewonerscommissies), ondernemers en gemeenteraad werken we de hoofdlijnen uit naar de daadwerkelijke Toekomstvisie; ons kompas voor de komende decennia, dat we samen met de gemeenschap uitvoeren.
Hoe we dat doen, werken we samen uit, nadat de visie is vastgesteld.

We stellen in deze grove schets voor om zes strategische keuzes te maken die richting geven aan de toekomst. Bij elke keuze laten we zien wat er zou kunnen veranderen in de praktijk. Deze voorbeelden geven een indruk van de mogelijke gevolgen van een keuze. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen na te denken over wat nodig is. De uiteindelijke maatregelen spreken we later met alle betrokken partijen af, zodra de Toekomstvisie is vastgesteld.

Hoofdstuk 1: Vooruitblik 2040

Onze leefwereld verandert in sneltreinvaart. Ook in Ooststellingwerf. Analyses van trends en ontwikkelingen laten zien dat we in de nabije toekomst voor grote uitdagingen staan. De Toekomstvisie gaat erover hoe we met deze uitdagingen gezond en gelukkig kunnen blijven leven in Ooststellingwerf. Dat kan alleen als we keuzes maken.
In dit hoofdstuk illustreren we dat met twee verhalen van fictieve inwoners in 2040.
Het eerste verhaal toont hoe het leven er dan uit kan zien als we die keuzes niet maken, maar de trends zich wel doorzetten. Het tweede verhaal laat zien hoe het leven er in 2040 uit kan zien als we nú richting kiezen voor de toekomst.

Persona's zijn zeer waardevol, maar in deze vorm niet evenwichtig. Ze zijn niet vergelijkbaar. Daarom voegen ze weinig toe. Het helpt niet om het helder te krijgen wat er verandert. Neem een oudere en een jongere (in dezelfde omgeving. Jong gezin in Appelscha als we wel wat doen, jong gezin in Appelscha als we niks doen).

1.1 Het leven van inwoonster 'Anna' in 2040

Hoe het leven eruit kan zien als we geen keuzes maken, maar de trends zich wel doorzetten.

Anna (58) staat al vroeg op. Ze moet werken — deeltijd in de wijkverzorging. Niet omdat ze het wil, maar omdat het moet. De kosten zijn gestegen, haar pensioenopbouw was versnipperd. Bovendien zijn er nauwelijks handen in de zorg. Jonge collega's komen af en toe, maar gaan vaker. De werkdruk is hoog. Haar eigen lijf protesteert steeds vaker. Maar ze moet door. Want er is niemand die het kan overnemen.

Anna woont in Donkerbroek, in het huis waar ze is opgegroeid. Haar kinderen zijn de deur uit. Zij kozen hun weg — naar Groningen, Zwolle, verder.
Ze fietst door het dorp. Het landschap is nog steeds prachtig: brede akkers, oude bomen. Maar de stilte voelt niet als rust. Meer als leegte. Ze mist het geroezemoes van schoolkinderen, van de dorpswinkel die jaren geleden al sloot. Anna voelt de achteruitgang. Er zijn minder vrijwilligers. Het dorpshuis draait op drie mensen met een overbelaste agenda. De jongere generatie komt nauwelijks opdagen. Niet uit onwil — ze zijn er gewoon bijna niet meer.

Na haar werk drinkt Anna koffie met buurvrouw Karin, 68. Karin zorgt al jaren voor haar man met Parkinson. *"Als ik zelf iets krijg,"* zegt ze, *"dan weet ik niet hoe het moet. Er is niemand meer om op terug te vallen."* Anna knikt. De zorgvraag stijgt, de beschikbaarheid daalt. En mantelzorg? Daar spreekt iedereen mooie woorden over. Maar uiteindelijk sta je er alleen voor.
's Avonds is er een bewonersbijeenkomst in het gemeentehuis van Oosterwolde. Ze gaat erheen — Anna is altijd betrokken gebleven. De presentatie gaat over de toekomst van het gebied: woningbouw, klimaatadaptatie, wateropvang. Maar er is strijd om ruimte. De boeren, de natuurbeschermers, de woningbouwcorporaties — allemaal trekken ze aan hetzelfde lapje grond. *"We willen jongeren aantrekken,"* zegt een beleidsadviseur. *"Dan moeten er betaalbare woningen zijn én werk."*
Anna zucht zacht. *"Als jullie twintig jaar geleden al keuzes hadden gemaakt, waren mijn kinderen misschien gebleven,"* denkt ze. Ze zegt het niet hardop.

Ze fietst terug naar huis. Ze kent bijna iedereen in het dorp - of kende, vroeger. Nu zijn er meer onbekende gezichten, stille huizen en ouderen die minder vaak buiten komen. De huisarts is er alleen nog op maandagen. De buurtbus rijdt alleen als er vrijwilligers genoeg zijn.

Thuis zet Anna de radio aan. Ze hoort iets over klimaat, over droogte, over duurzaamheid. Het voelt ver weg, en tegelijk zo dichtbij. In de zomer stond haar moestuin droog, en het dorp had last van wateroverlast in de herfst.

Anna is geen doemdenker en zoekt altijd naar een positieve draai. *"De dingen hier verdwijnen, langzaam. Niet met één grote klap, maar beetje bij beetje. Toch geloof ik in dit dorp. In onze mensen. In wat we samen kunnen als we durven kiezen. Maar dan moeten we nú iets doen. Anders blijft er alleen nog stilte over. Kiezen voor méér. Niet meer stenen, maar meer samen. Niet meer regels, maar meer vertrouwen. Niet meer wachten, maar durven doen. Want straks is het te laat om het nog samen te doen."*

1.2 Het leven van inwoner 'Matthijs' in 2040

Hoe het leven eruit kan zien als we nú wel richting kiezen voor de toekomst.

Matthijs (35) woont met zijn vrouw en twee jonge kinderen in Appelscha. Geboren en getogen. En gebleven.

Hij heeft zijn zoon en dochter bij school afgezet en fietst door naar zijn installatiebedrijf in Oosterwolde. Zijn vrouw was vanochtend al op tijd weg, vanaf de mobiliteitshub in het dorp stapte zij in de bus naar Assen voor een ziekenhuisbezoek.
"*Vroeger moest je daar niet aan denken. Met de bus reizen. Nu zorgt kunstmatige intelligentie ervoor dat je agenda en de reisapp slim samenwerken en boek je snel je plek in het OV. Onderweg laad je je tablet of smartphone op en kun je comfortabel werken of lezen, want die elektrische voertuigen zoeven vrijwel geruisloos over de weg.*"

Als jongere zag Matthijs veel vrienden vertrekken uit Ooststellingwerf. "*Soms dacht ik: moet ik hier ook weg? Veel vrienden gingen naar de stad.*"

Aangekomen op zijn bedrijf, begroet hij de collega's die ook binnendruppelen. "*Ik volgde tijdens mijn eerste baan aanvullende cursussen aan de Biosintrum Academy. Prachtig dat dat nu kan. Maar het mooiste? Alles klopt. Werk, wonen, natuur, gemeenschap. We voelen ons vrij. En tegelijk verbonden.*"

Even later stapt Jesse het kantoor van Matthijs binnen. Een ervaren ontwikkelaar, uit de randstad naar Ooststellingwerf verhuisd. "*Hier vonden we een vrijstaande woning voor een betaalbare prijs, mét een flinke tuin! Ik fiets naar m'n werk en als het regent, zie ik in buurtreisapp of er meer mensen deze kant op moeten en we samen kunnen rijden.*"

Matthijs is blij met de dynamiek die de mix van geboren Ooststellingwervers en inwoners van buitenaf brengt. Jesse beaamt de binding: *"Wat ik vooral fijn vind in ons dorp, is dat iedereen meedoet, die dat wil. En wie rust wil, dat hier ook vindt. Niks moet, alles mag. Doordat we goed verbonden zijn met de plaatsen en steden om ons heen, voor onderwijs en werk, is Ooststellingwerf aantrekkelijk voor alle mensen en hun wensen.*"

Waar Matthijs vroeger vrienden zag vertrekken, ziet hij nu veel 'oude bekenden' terugkomen en blijven hangen. "*Er zijn regelmatig festivals en evenementen in de omgeving. Ook voor onze kinderen. Ik tref er vrienden en bekenden uit de buurt. We kennen de streek van oudsher en dat schept een band. We zijn er trots op dat 'onze grond' ons nu ook nog alles biedt dat we nodig hebben. En straks onze kinderen ook!*"

Na het werk fietst Matthijs op zijn gemak terug naar huis en kijkt goedkeurend om zich heen. De omgeving is veranderd. Maar niet onherkenbaar. De weilanden zijn levendiger geworden. Minder grootschalig, meer afwisseling. Voedselbossen, natuurbeheer, wandelroutes. "*Het landschap is hier meer dan alleen mooi. Het is de basis van ons leven. Sommige boeren hebben de accenten verlegd naar natuurbeheer en recreatie.*"

De zorgen van vroeger — droogte, stikstof, leegloop — zijn er niet meer in dezelfde vorm. "*We zijn gaan samenwerken. Boeren, inwoners, ondernemers. Nu wekken we samen energie op, voor ons allen. Niet groot en anoniem, maar klein en van ons.*"

En de zorg? "*Mijn ouders krijgen minder 'keuze' dan vroeger, zeggen ze. Maar ze zijn wél tevreden. Als er iets is, wordt er samengewerkt. Dat maakt verschil.*"
De gemeente? Die is veranderd. Menselijker. "*Toen ik laatst een vergunning aanvroeg, regelde ik het in tien minuten via de app. Maar als ik bel, krijg ik ook gewoon iemand aan de lijn.*"

's Avonds zit hij op de bank, kinderen in bed, echtgenote op de sportclub in het dorp. Hij denkt aan vroeger. Aan hoe het voelde, in de stilte van de straat. En hij denkt aan nu. "*Het is niet vanzelf gegaan. Maar we hebben het gedaan. Samen. En dat voel je. In het dorp en in de mensen.*"

Hoofdstuk 2: Sterke punten en uitdagingen

2.1 Sterke punten van Ooststellingwerf

We hebben meerdere sterke punten die een solide basis vormen voor de toekomst. Volgens onze inwoners en de trendverkenning van Planbureau Fryslân zijn dit de belangrijkste kwaliteiten[1]:

- Sterke gemeenschapszin en betrokkenheid
- Relatief hoog welzijn en geluk
- Waardevolle natuur en aantrekkelijk landschap
- Lokale economie, verankerd in de samenleving
- Woonkwaliteit en ruimte

We vroegen inwoners (inclusief kinderen) wat zij belangrijk vinden voor de toekomst. Hun antwoorden sluiten aan bij bovenstaand rijtje. Buiten spelen, groen/natuur en naar school kunnen werden het vaakst genoemd.

Opvallend is dat inwoners van Ooststellingwerf tot de gelukkigste van Nederland behoren, ondanks het feit dat zij gemiddeld minder te besteden hebben en meer te kampen hebben met fysieke gezondheidsproblemen dan gemiddeld in Nederland. Dat zegt iets over de veerkracht, het onderlinge vertrouwen en de kwaliteit van leven in onze gemeente.

2.2 Voor welke uitdagingen staan we

Op basis van de analyse van Planbureau Fryslân en input van inwoners, ondernemers, gemeenteraad en college zijn dit de zes kernuitdagingen voor de toekomst richting 2040[2].

1. **Vergrijzing en vertrek jongeren**. Ooststellingwerf vergrijst snel: het aantal 85-plussers verdubbelt, terwijl jongeren – vooral met hbo-opleiding – wegtrekken. Dit zet druk op zorg, mantelzorg en leefbaarheid, en verhoogt de zorgkosten.

2. **Afname sociale samenhang**. De gemeenschapszin staat onder druk. Eenzaamheid groeit, vooral onder jongeren en ouderen. Vrijwilligers en verenigingen kampen met afnemende inzet.

3. **Krappe arbeidsmarkt**. De beroepsbevolking krimpt richting 2040 met bijna 20%. Dit leidt tot ernstige personeelstekorten, vooral in de zorg, bouw en logistiek. Dit ondermijnt de veerkracht van de lokale economie. Kunstmatige intelligentie lost een deel op, maar handjes blijven nodig. Die handen zijn er op de huidige voet over 15 jaar niet meer.

4. **Druk op ruimte en klimaat**. Er is schaarste aan ruimte voor wonen, natuur, energie en landbouw. Tegelijk nemen droogte, hittestress en wateroverlast toe. Zonder integraal beleid verslechteren landschap, biodiversiteit en leefkwaliteit.

[1] Zie bijlage voor een toelichting.
[2] Zie bijlage voor een toelichting.

5. **Teruglopende voorzieningen**. Voorzieningen als winkels, scholen en zorgvoorzieningen in kleine dorpen staan onder druk. Tegelijkertijd worden inwoners minder mobiel door vergrijzing en verschraling van regulier OV. Dit raakt vooral mensen met minder vervoersmogelijkheden en beperkt hun toegang tot basisvoorzieningen.

6. **Wantrouwen en ongelijkheid**. Vertrouwen in de overheid neemt af door ervaren afstand en bureaucratie. Mensen met lage sociaaleconomische status leven korter, zijn vaker ziek en hebben minder toegang tot hulp en onderwijs. De kloof tussen groepen groeit.

Hoofdstuk 3: Zes strategische keuzes

Kijkend naar de uitdagingen waar we voor staan en de sterke kanten van onze lokale samenleving stellen we de volgende zes strategische keuzes voor.

3.1
Keuze 1: Topprioriteit: Jongeren binden [uitdaging 1, 2, 3, 5]

De daling van het aantal jongeren is de grootste structurele bedreiging voor de toekomst van Ooststellingwerf. Jongeren zijn de dragers van vernieuwing, de bouwers van het verenigingsleven, de ondernemers van straks en de mantelzorgers van morgen. Zonder hen verliest onze gemeenschap haar veerkracht, loopt de lokale economie vast en komt de mienskip onder druk te staan. Daarom maken we van het binden én terughalen van jongeren een topprioriteit. Investeren in jongeren is investeren in de toekomst van ons allemaal.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **het stimuleren van jongeren om hier te blijven wonen of terug te keren na hun studie elders**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Gemeente, corporaties en private partijen zorgen ervoor dat er voldoende betaalbare woningen zijn voor jongeren, starters en jonge gezinnen. Ouderen zijn gestimuleerd hun woning levensloopbestendig te maken of zijn verhuisd naar Appelscha, Oosterwolde of Haulerwijk, want vooral daar zijn levensloopbestendige en zorggeschikte woningen gebouwd.
- Veel jongeren met een MBO-opleiding vinden dichtbij huis een passende baan in kansrijke sectoren zoals zorg, techniek, bouw, digitalisering en de maakindustrie. Het onderwijs sluit goed aan op de praktijk en er zijn volop hybride leeromgevingen en leerwerkplekken.
- Diverse partijen zorgen voor een rijk programma aan activiteiten en festivals die het wonen hier aantrekkelijk maken voor jongeren en (jonge) gezinnen.
- Jongeren voelen binding met Ooststellingwerf, ook tijdens hun studie elders. En keren na hun studie terug. Bijvoorbeeld via Summer Schools, netwerk-events, stageplekken en start-up programma's.
- Samen met MBO- en HBO-instellingen en werkgevers is er een 'leven lang ontwikkelen'-aanpak opgezet in Ooststellingwerf, met mogelijkheden voor bijscholing, omscholing en praktijkgericht leren. Hierdoor blijven werknemers wendbaar op de arbeidsmarkt die verandert door technologie, vergrijzing en nieuwe economische kansen.
- Twintigers en dertigers nemen samen met gelijkgestemden in hun 'community' regelmatig het heft in eigen handen om oplossingen te bedenken voor dingen die zij belangrijk vinden in hun dagelijks leven (denk aan deelvervoer en onderling regelen van kinderopvang). Er zijn lokale regelingen die dit aanmoedigen en haalbaar en aantrekkelijk maken. Zie ook keuze 2.
- Dankzij samenwerking met buurgemeenten, provincie en private partijen zijn er goede verbindingen met omliggende steden en regio's, waardoor inwoners toegang hebben tot werk, onderwijs en voorzieningen. Zie keuze 5.

Jongeren binden: Zorg dat jongeren hier goed en prettig opgroeien. Want dan willen ze hier blijven of komen ze terug. Hier staat niks over in. Je moet het goed hebben gehad. Daarvoor zijn er voorzieningen nodig. Bv voetbalvrienden. Go YoFlo, sport en kunst en cultuur, ontmoetingsplekken. In elk groter dorp een activiteitenprogramma ism school? Houden we het aantal scholen op niveau?

3.2
Keuze 2: Sterke sociale basis en concentratie van zorg en wonen voor ouderen in de grotere kernen [uitdaging 1, 2, 5, 6]

De sociale basis – zoals familie, buren, vrijwilligers en verenigingen – blijft een onmisbare pijler in het dagelijks leven. Een sterke sociale basis voorkomt eenzaamheid, biedt praktische hulp en helpt mensen langer zelfstandig te blijven wonen. Daarmee ontlast zij de professionele zorg, die steeds meer onder druk komt te staan.
Dat is hard nodig, want tot 2040 neemt de zorgvraag sterk toe door dubbele vergrijzing, terwijl het aantal zorgverleners juist afneemt. Willen we zorg ook in de toekomst toegankelijk en betaalbaar houden, dan moeten we zorg en wonen anders organiseren.

We zetten in op een combinatie van een sterke sociale basis in alle dorpen en concentratie van professionele zorg, nultredenwoningen en zorggeschikte woningen in de grotere kernen: Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk. Deze keuze verandert de zorgstructuur ingrijpend en heeft invloed op het woonbeleid in Ooststellingwerf. Maak dit concreet!

In de drie grotere kernen komt er meer gemeentelijke regie op de sociale basis (wat is dit? Leg het uit!) de voorzieningen worden versterkt en er is ruimte voor zorgspecialisten. Ook de ondersteuning aan mantelzorgers en vrijwilligers wordt geïntensiveerd.
In de kleinere dorpen wordt de professionele zorg kleinschaliger en soberder. We richten ons daar alleen op basiszorg (zorg die dichtbij, laagdrempelig en praktisch is) en ondersteuning vanuit de gemeenschap. Inwoners van deze dorpen krijgen meer ruimte en geld om zélf te organiseren wat zij belangrijk vinden. Zo ontstaat maatwerk, gedragen door de inwoners zelf.

Met deze aanpak bouwen we aan een toekomstbestendig zorgstelsel: lokaal ingebed, sociaal versterkt en passend bij de mogelijkheden van elke plek in onze gemeente.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **het versterken van de sociale basis in alle dorpen en concentratie van de professionele zorg en wonen voor ouderen in de grotere kernen**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden: Het mag concreter beschreven worden. Hoe is het nu en hoe is het straks.

- Zorg- en welzijnspartijen concentreren de zorg in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk. Dankzij gerichte investeringen is daar voldoende professionele zorg, ruimte voor specialisten en goede ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwilligers. In deze dorpen werken huisartsen, wijkverpleging, fysiotherapie en het steunpunt voor mantelzorgers samen. Vrijwilligerscoördinatoren zijn hier dagelijks aanwezig om inwoners te koppelen aan hulpvragen in de buurt. Ook de sociale samenhang is in deze drie dorpen sterker geworden door ontmoetingsplekken, activiteiten en actieve inzet op gemeenschapszin.

- In de kleinere dorpen bieden we algemene voorzieningen en basiszorg kleinschaliger aan. Hier kun je met slim deelvervoer naar de drie grotere kernen. En inwoners kunnen via een digitaal loket in het dorpshuis of vanuit huis beeldbellen met hun wijkverpleegkundige of maatschappelijk werker.
- In de kleinere dorpen organiseren inwoners zelf welzijn en informele zorg, ondersteund door gemeentelijke financiële middelen. De gemeente stelt kaders en middelen beschikbaar, de invulling ligt bij de inwoners. In diverse dorpen is -naar het voorbeeld van Oldeberkoop- bijvoorbeeld een dorpsondersteuner aangesteld die wekelijks een inloopspreekuur houdt in het dorpshuis. Met een klein budget organiseert zij samen met vrijwilligers een boodschappendienst, een eetgroep en een wandelclub voor ouderen. Andere dorpen gebruiken het gemeentelijke budget onder andere voor een betaalde beheerder van het dorpshuis of ingehuurde hulp bij het opzetten van activiteiten.
- Naast een budget per dorp biedt de gemeente in samenwerking met bedrijven ook faciliteiten om 'bottom-up' oplossingen aan te moedigen en haalbaar te maken. Denk aan toegankelijke microfinanciering, regelvrije experimenteerruimte, digitale platforms voor samenwerking en professionele ondersteuning op afroep. Dit helpt om initiatieven van inwoners voor energiecoöperaties, gezamenlijke moestuinen, gedeelde mobiliteit, buurtzorg voor ouderen en het onderling regelen van kinderopvang te laten groeien.
- Door de uitvoering van het gemeentelijke accommodatiebeleid is er in elk dorp minimaal één geschikte ontmoetingsplek. Het verschilt per dorp hoe dat er uit ziet, bekostigd wordt en georganiseerd is. De gebouwen van basisscholen en sportaccommodaties zijn verduurzaamd. De ruimte wordt zo efficiënt mogelijk benut.
- Doordat de gemeente met een beperkt aantal vaste zorgaanbieders per regio werkt, is er minder keuzevrijheid voor inwoners. Zorgverleners hebben meer lokale binding en er is minder versnippering. Ze werken efficiënter, maken minder reisbewegingen en sluiten beter aan op informele zorg, verenigingen en lokale initiatieven. Ze zijn zichtbaar in de dorpen en doen mee aan lokale overleggen met vrijwilligers en dorpsbelangen. En zij hebben meer zekerheid voor de lange termijn.
- We bouwen en verbouwen nultreden- en zorggeschikte woningen in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk waar voorzieningen en zorg dichtbij zijn. Om ouderen te stimuleren om hier tijdig naar toe te verhuizen biedt de gemeente een doorstroommakelaar en een verhuisvergoeding. Bij doorstroming komen eengezinswoningen vrij voor jonge gezinnen. Ook scheelt het Wmo-kosten en zorgverlening is efficiënter geregeld door clustering van woningen.
- Ouderen die hun koophuis levensloopbestendig willen maken, moeten dit zelf bekostigen. We schaffen de huidige financiële regelingen daarvoor af omdat we mensen willen stimuleren om tijdig te verhuizen naar een nultreden- of zorggeschikte woning.

Ouderen: overgang naar iets passends om te kunnen wonen, is er niet. Per dorp kijken hoe je het leefbaar houdt. Accepteren dat er verschillen zullen zijn tussen de dorpen.

Mijn huis op maat niet individueel doen, maar met een groep ouderen in een dorp. Hoe gaan jullie het redden straks?

Zelfredzame dorpen geen strobreed in de weg leggen. Accepteren dat Fochteloo voor de zelfredzame forens wordt.

In de andere dorpen het gesprek op gang brengen en woonmogelijkheden bieden voor jongeren.

In de drie kernen ook echt investeren in voorzieningen, welzijn etc. Ook daar moeten mensen naar elkaar om gaan kijken. Alleen daar centreer je de professionele zorg.

3.3
Keuze 3: Balans tussen natuur, landschap & lokale economie [uitdaging 3, 4, 5]

Het landschap en de natuur zijn het kloppend hart van Ooststellingwerf. Ze bepalen onze identiteit, trekken bezoekers aan en bieden rust, ruimte en kwaliteit van leven. Maar deze waarden staan anno 2025 onder druk. Klimaatverandering, ruimteclaims en noodzakelijke veranderingen in de landbouw vragen om een nieuwe balans tussen gebruik en bescherming.

We kiezen daarom voor een sterk groen profiel, beleefbare natuur en toekomstbestendige dorpen. Meer biodiversiteit, een aantrekkelijk woonklimaat en economische kansen via (eco)toerisme en lokale initiatieven. Agrariërs produceren een grote verscheidenheid aan (voedsel)producten, zijn mede dragers van het landschap en beheren de agrarische natuur. De gebieden waar zij actief zijn, zijn aantrekkelijke gebieden voor recreatie en toerisme. Er zijn ook zones in de gemeente die 100% natuur zijn, gericht op rust en behoud van kwetsbare ecosystemen.

De lokale economie draait nog steeds stevig in 2040. Deze is -naast de agrarische sector- van oudsher sterk in praktische sectoren zoals zorg, industrie, bouw, groothandel en transport. Deze bedrijven vormen ook in 2040 de ruggengraat van onze lokale werkgelegenheid, vooral voor MBO-opgeleiden (die oververtegenwoordigd zijn in onze gemeente). Deze werkgelegenheid is op peil gebleven en hier en daar uitgebreid. Daar waar het kon, zijn bedrijven die toeleveren aan onze huidige bedrijven naar onze gemeente gehaald, waardoor er voor sommige HBO'ers banen bij zijn gekomen. We zien echter dat de meeste HBO'ers elders werken, maar wel graag in onze gemeente wonen. Zij besteden hun geld bij onze middenstanders, wat van waarde is voor onze economie.

We zien dat ondernemers nog meer dan in 2025 verbonden zijn geraakt met de gemeenschap. Ze werken met streekproducten, zetten in op duurzame productie, bieden werk en leerplekken aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en dragen bij aan lokale initiatieven zoals dorpsfeesten, energiecoöperaties of zorgprojecten.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **een balans tussen natuur, landschap en de lokale economie**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Door goede samenwerking tussen gemeente, boeren, ondernemers in recreatie en horeca, en natuur- en maatschappelijke organisaties is Ooststellingwerf uitgegroeid tot een duurzame en bijzondere plek. Toerisme helpt mee aan een sterker landschap, meer leefbaarheid en een gezonde lokale economie. Bezoekers blijven vaker meerdere dagen, er is gezorgd voor betere spreiding over het gebied en recreatieve bedrijven zijn versterkt, net als de voorzieningen die daarbij horen.
- Het Biosintrum in Oosterwolde is dé plek waar de groene toekomst van Ooststellingwerf vorm krijgt. Het is een innovatief knooppunt op het snijvlak van onderwijs, leefbaarheid en duurzaamheid en brengt jongeren, ondernemers, onderzoekers en beleidsmakers samen. Het fungeert als broedplaats voor vernieuwende ideeën en groene oplossingen, als

leeromgeving waar jongeren en professionals kennismaken met duurzame technieken en als podium voor samenwerking tussen agrariërs, natuurorganisaties en het bedrijfsleven. Daarnaast helpt het Biosintrum om bedrijven aan te trekken die passen bij deze duurzame koers. Dat creëert nieuwe kansen voor hoger opgeleiden om in Ooststellingwerf aan de slag te gaan.

- Agrariërs zijn van grote waarde voor Ooststellingwerf. Ze zijn niet alleen mede de dragers van het landschap, maar zorgen ook voor werkgelegenheid; direct op het boerenbedrijf en indirect via toeleveranciers, verwerking, toerisme en beheer van het buitengebied. Anno 2040 kent de landbouw in Ooststellingwerf meerdere gezichten. Een deel van de boeren richt zich op het efficiënt en duurzaam produceren van voedsel, ondersteund door slimme technologie zoals drones, sensoren en data. Een ander deel richt zich op verbreding en nieuwe verdienmodellen. Zij leveren bijvoorbeeld energie, dragen bij aan recreatie en toerisme, leggen koolstof vast in de bodem of zorgen voor meer biodiversiteit, goed water- en landschapsbeheer en natuur- en belevingstoerisme. Hierbij worden zij ondersteund door kennis, innovatie en een eerlijke beloning voor deze maatschappelijke diensten.
- De lokale economie bloeit en is, net als voorheen, sterk verbonden met de lokale samenleving. Gemeente en ondernemers trekken hierin samen op: de gemeente biedt ruimte en ondersteuning, terwijl ondernemers actief bijdragen aan maatschappelijke doelen. Een loonwerkbedrijf organiseert bijvoorbeeld samen met scholen en jongerenwerk kennismakingsdagen en meeloopstages voor leerlingen, waarbij jongeren ervaring opdoen met moderne landbouwmachines, bodemonderzoek en duurzaam landbeheer. En een groep lokale ondernemers uit verschillende sectoren – van horeca tot techniek – bundelt hun krachten om een jaarlijks zomerfestival voor jongvolwassenen mogelijk te maken.
- In samenwerking met lokale partners houden zoveel mogelijk ondernemers de ketens kort, zetten ze in op duurzaamheid en spelen ze flexibel in op veranderende omstandigheden.
- De circulaire economie en de keuze voor het behoud en de uitbreiding van de huidige werkgelegenheid in de praktische sectoren vraagt om ruimte. De gemeente richt samen met ondernemers de bedrijventerreinen in bij de grote kernen, zodat het landschap wordt gespaard en versterkt. Door te investeren in mobiliteitshubs zorgen gemeente en vervoerspartijen ervoor dat deze terreinen goed bereikbaar zijn (zie keuze 5).

Kansberoepen: techniek en zorg – ondernemers/organisaties en onderwijs bij elkaar brengen (BBL-plekken regelen). Zie initiatief Twente – vaktechnisch brengen wij ze wel bij, maar school moet digitale vaardigheden en taal bijbrengen. Op scholen beter sturen wat kinderen gaan studeren (kansberoepen). Hybrideleeromgeving. Opleiden in kleinere bedrijven is ingewikkeld, maar een paar bedrijven samen kunnen misschien wel samen in Biosintrum regelen dat er lessen gegeven worden in basisvaardigheden (digitaal, Engels, lezen/schrijven etc), in combinatie met on the job leren in het bedrijf.

We missen statushouders in dit stuk.

3.4
Keuze 4: Zelfvoorzienend in energie [uitdaging 3, 4, 6]

De energietransitie is in Ooststellingwerf volop in beweging. Inwoners, ondernemers en agrariërs werken al samen aan een duurzame toekomst door steeds meer energie lokaal op te wekken. In 2040 is Ooststellingwerf volledig zelfvoorzienend in energie – zowel in elektriciteit als in warmte.

De opwek gebeurt zoveel mogelijk lokaal en gezamenlijk. Agrariërs dragen bij door biogas op te wekken uit mest en reststromen, wat hen een extra verdienmodel oplevert. In dorpen worden

collectieve warmtesystemen ontwikkeld, waar inwoners samen investeren en gebruik van maken. Zo wordt niet alleen stroom, maar ook warmte duurzaam én lokaal opgewekt.

Inwoners profiteren rechtstreeks: ze krijgen meer grip op hun energierekening, kunnen meebeslissen over projecten via energiecoöperaties en ontvangen een deel van de opbrengsten. Dit zorgt voor lagere woonlasten, meer zeggenschap en extra steun voor huishoudens met een lager inkomen. Zo blijft de energietransitie eerlijk en toegankelijk.

Voor ondernemers zijn er kansen om te investeren in lokale opwek, om hun energiekosten te verlagen en om minder afhankelijk te zijn van externe leveranciers. De gemeente ondersteunt initiatieven met ruimte, kennis en samenwerking.
Zo zorgen we samen voor minder CO_2-uitstoot, schonere lucht en een gezonde leefomgeving – nu en voor toekomstige generaties. De voordelen van de energietransitie blijven in de regio én versterken de lokale economie en de mienskip.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we ervoor kiezen om **zelfvoorzienend te worden wat betreft stroom en warmte, waarbij we ervoor zorgen dat inwoners en ondernemers hiervan profiteren door lagere kosten of financiële opbrengsten**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- We hebben dat wat in 2025 al goed was optimaal doorontwikkeld; we zijn zelfvoorzienend wat betreft energie. Ook de benodigde warmte wekken we fossielvrij op. We wekken de energie niet alleen lokaal en duurzaam op, we slaan de energie ook lokaal op zodat onze eigen ondernemers en inwoners daarvan profiteren. Digitale meters helpen het energiegebruik en pieken beter te sturen.
- Nieuwe energieprojecten kunnen alleen rekenen op medewerking als ze uitgaan van lokaal eigendom, goed omgaan met eventuele overlast en maximale opbrengst voor de gemeenschap.
- Er zijn energieloketten, subsidies, leningen en energiecoaches voor ondernemers en inwoners.
- Door het in 2025 in gang gezette accommodatiebeleid zijn gemeentelijke gebouwen, scholen, sportaccommodaties, dorpshuizen en zwembaden up-to-date en energiezuinig.
- Duurzame mobiliteit en elektrisch vervoer zijn ‘normaal’ geworden en huishoudens met lage inkomens krijgen hulp bij energiebesparing en verduurzaming van woningen.
- Bij nieuwbouw en herontwikkeling van woonbuurten is in de periode 2025-2040 ingezet op energieneutraal, klimaatbestendig, natuurinclusief en circulair bouwen. Deze eisen zijn opgenomen in de omgevingsplannen van de gemeente.

3.5

Keuze 5: Bereikbaar en verbonden [uitdaging 1, 2, 3, 4, 5]

Goede bereikbaarheid is een basisvoorwaarde voor een vitale en aantrekkelijke gemeente. In 2040 is Ooststellingwerf beter verbonden – binnen de gemeente én met de regio. We hebben gekozen voor slimme, duurzame oplossingen die passen bij een uitgestrekte plattelandsgemeente. Er zijn mobiliteitshubs op centrale plekken waar mensen makkelijk

kunnen overstappen tussen deelauto's, (elektrische) fietsen, buurtbussen en regulier openbaar vervoer. Oplaadpunten voor elektrische voertuigen zijn goed verspreid en toegankelijk.
De dorpen zijn onderling beter verbonden, en ook de verbindingen met grotere steden als Assen, Drachten, Groningen, Heerenveen en Leeuwarden zijn versterkt. Voor jongeren betekent dit betere toegang tot onderwijs en werk. Ouderen kunnen zelfstandig blijven reizen voor zorg of boodschappen. Gezinnen kiezen bewust voor een woonplek in een gemeente die duurzaam bereikbaar is.
Ondernemers profiteren van een betere bereikbaarheid van bedrijventerreinen en voorzieningen. Dit maakt het makkelijker om personeel aan te trekken, goederen te vervoeren en klanten te ontvangen.
Samen met inwoners, ondernemers en vervoersaanbieders bouwen we aan een flexibel vervoersnetwerk dat past bij de schaal en de ambities van Ooststellingwerf – duurzaam, verbonden en toegankelijk voor iedereen.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **meer deelvervoer, mobiliteitshubs op slimme knooppunten en goede oplaadfaciliteiten voor auto en fiets**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer? Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- Er zijn vanuit Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk goede verbindingen met omliggende steden en regio's. Er zijn slimme knooppunten en overstaplocaties (hubs) waar verschillende vormen van (gedeeld) vervoer samenkomen. Waar fietsen en privéauto's veilig gestald en opgeladen kunnen worden. Met extra aandacht voor ouderen, jongeren. En goed bereikbaar vanaf de bedrijventerreinen.
- Gemeente, onderwijs en ondernemers zorgden samen voor een toegankelijk en duurzaam netwerk van vervoer in de gemeente. Zoals oplaadpunten en leenmogelijkheden voor elektrische fiets, scooter en auto. Pendeldiensten (belbus/AI gestuurde dienstregeling) van en naar de grotere dorpen. De deelauto, elektrische fiets en pendeldienst zijn aantrekkelijker dan de tweede of derde auto. Men is minder afhankelijk van eigen vervoer.
- Ondernemers zijn ondersteund bij het verduurzamen van het wagenpark. Bijvoorbeeld met laadpleinen.
- Dankzij moderne digitale infrastructuur, plan en combineer je reizen slim vanuit je agenda, met meteen een reservering van het passende vervoermiddel.
- Iedereen kan meedoen in de digitale ontwikkelingen, dankzij toegankelijke trainingen om slim met apps en dragers om te gaan en gratis snelle WIFI op alle openbare plekken.

3.6

Keuze 6: De gemeente is duidelijk, digitaal en doet wat ze belooft

[uitdaging 1, 3, 6]

De opgaven richting 2040 zijn groot, terwijl de middelen en uitvoeringscapaciteit beperkt zijn. Dat vraagt om scherpe keuzes, eenvoud in uitvoering en slim gebruik van technologie. Tegelijk willen we als gemeente toegankelijk en benaderbaar blijven. Vooral jongeren verwachten een overheid die digitaal werkt en snel schakelt. In een tijd van groeiend wantrouwen is het extra

belangrijk om een betrouwbare partner te zijn die doet wat zij belooft, en helder is over wat wél en niet kan. De gemeente maakt scherpe en verantwoorde keuzes. Dat betekent dat we alleen investeren in plannen en initiatieven die aantoonbaar bijdragen aan de gekozen richtingen in de Toekomstvisie.

Toekomstbeeld 2040

Wat vraagt deze keuze van ons? Als we kiezen voor **een gemeente met scherpe keuzes, eenvoud in uitvoering en slim gebruik van technologie**, wat betekent dat dan concreet voor ons handelen? Wat moeten we dan juist wél doen, en wat niet meer?
Onderstaande voorbeelden geven een indruk van mogelijke acties en keuzes die daarbij horen. Ze zijn niet definitief, maar helpen om samen te verkennen wat er nodig is om deze keuze waar te maken.

Voorbeelden:

- De gemeente levert alleen capaciteit en middelen in waar ze echt het verschil maken voor inwoners. We doen géén extra inspanningen voor zaken die al goed geregeld zijn of waarvoor andere partijen – zoals zorginstellingen, scholen of vrijwilligersorganisaties – primair verantwoordelijk zijn. Zo is er ruimte voor maatwerk; niet elke situatie vraagt om dezelfde oplossing.
- Werken bij de gemeente is aantrekkelijk voor jongeren. Zoals ontwikkelingsmogelijkheden, traineeships, baangarantie en (tijdelijke) woonruimte.
- De gemeente is koploper in digitale vaardigheden. Technologie maakt onze processen eenvoudiger, sneller en persoonlijker. AI ondersteunt ons bij vergunningverlening, armoedesignalering, inwonerparticipatie, beleidsanalyse en communicatie. Via realtime dashboards op thema's als welzijn en woningvraag sturen we scherper.
- De gemeente voorkomt digitale uitsluiting of zorgen over privacy. We hebben gezorgd voor veilige, begrijpelijke en goed toegankelijke digitale diensten, met menselijk contact waar dat nodig is.

Geen moeilijke woorden meer gebruiken. Ook in dit stuk politieke taal. Bv sociale basis.

Open boek zijn.

Idee Katja: vrijwilligerswerk door medewerkers van de gemeente.

Geen symboolpolitiek.

Ongelijkheid gaat toenemen. Ook door digitalisering.

Bijlage: Sterke punten van Ooststellingwerf

We hebben meerdere sterke punten die een solide basis vormen voor de toekomst. Volgens onze inwoners en de trendverkenning van Planbureau Fryslân zijn dit de belangrijkste kwaliteiten:

Sterke gemeenschapszin en betrokkenheid

- Inwoners van Ooststellingwerf doen bovengemiddeld veel vrijwilligerswerk, hebben een groot vertrouwen in elkaar en zetten zich actief in voor hun buurt en dorp.
- Het rijke verenigingsleven, dorpshuizen en lokale initiatieven zoals energiecoöperaties vormen het sociale fundament van de gemeente.

Relatief hoog welzijn en geluk

- Inwoners van Ooststellingwerf behoren tot de gelukkigste inwoners van Fryslân, dat op zijn beurt al bovengemiddeld scoort binnen Nederland.
- Stress, angst en depressie komen minder vaak voor dan elders, met name onder ouderen.

Waardevolle natuur en aantrekkelijk landschap

- Ooststellingwerf heeft veel bos, open natuur en agrarisch cultuurlandschap, wat zorgt voor rust, ruimte en recreatiemogelijkheden. Inwoners vinden dit een belangrijk onderdeel van de identiteit van Ooststellingwerf.

Lokale economie, verankerd in de samenleving

- De gemeente kent een relatief grote aanwezigheid van gezondheidszorg, handel en landbouw, sectoren die van oudsher goed verankerd zijn in de regio.
- Er is veel sociaal kapitaal bij ondernemers, die naast economische waarde ook maatschappelijke betrokkenheid tonen.

Woonkwaliteit en ruimte

- Er is nog relatief veel ruimte in vergelijking met stedelijke regio’s, wat kansen biedt voor prettig wonen, natuurontwikkeling en verduurzaming.
- De dorpen zijn groen, overzichtelijk en bieden een prettige leefomgeving, vooral voor gezinnen en ouderen.

Bijlage: Voor welke uitdagingen staan we

Op basis van de analyse van Planbureau Fryslân en input van inwoners, ondernemers, raad en college zijn dit de zes kernuitdagingen voor de toekomst richting 2040.

1. **Vergrijzing en vertrek van jongeren**

Ooststellingwerf vergrijst sterk: het aantal 85-plussers verdubbelt, terwijl het aantal jongeren daalt. Vooral HBO-geschoolde jongeren trekken weg, wat leidt tot druk op zorg, mantelzorg en leefbaarheid. Zonder voldoende jonge aanwas komt de balans tussen zorgvraag en -aanbod onder druk te staan, en nemen de zorgkosten fors toe.

2. **Afbrokkelende sociale samenhang**

De gemeenschapszin staat onder druk. Eenzaamheid neemt toe, vooral onder jongeren en ouderen. Verenigingen en vrijwilligersorganisaties kampen met teruglopende inzet, terwijl er juist meer op de mienskip wordt geleund. Dorpshuizen en ontmoetingsplekken dreigen te verdwijnen zonder voldoende draagvlak.

3. **Krimpende arbeidsmarkt en economische krapte**

Zonder gerichte actie krimpt de beroepsbevolking met bijna 20%. Dit leidt tot arbeidstekorten, vooral in vitale sectoren zoals zorg, techniek en logistiek. Daarnaast daalt het innovatievermogen van de regio als scholing, omscholing en aansluiting op de arbeidsmarkt onvoldoende worden georganiseerd.

4. **Ruimtelijke druk en klimaateffecten**

De ruimte in Ooststellingwerf komt steeds meer onder druk te staan. Er is behoefte aan nieuwe woningen, maar ook aan ruimte voor natuurherstel, bereikbaarheid, recreatie, energieopwekking en landbouw. Tegelijkertijd nemen klimaateffecten zoals droogte, hittestress en wateroverlast toe. Zonder integraal beleid op klimaatadaptatie, ruimtelijke ordening en duurzaamheid dreigt verlies van landschap, biodiversiteit en leefkwaliteit.

5. **Teruglopende voorzieningen en bereikbaarheid**

Vooral in kleinere dorpen staan voorzieningen onder druk. Winkels, scholen en zorgvoorzieningen verdwijnen of zijn moeilijk bereikbaar. Tegelijkertijd worden inwoners minder mobiel door vergrijzing en verdwijnen van regulier OV. Dit raakt vooral mensen met minder vervoersmogelijkheden en beperkt hun toegang tot basisvoorzieningen.

6. **Groeiend wantrouwen en toenemende ongelijkheid**

Het vertrouwen in de overheid neemt af, mede door ervaren afstand, bureaucratie en ervaren verschillen in behandeling. Inwoners met een lage sociaaleconomische status worden relatief hard geraakt: zij leven korter, hebben vaker gezondheidsproblemen en minder toegang tot hulp, energie, cultuur of onderwijs. Ongelijkheid tussen groepen groeit, met risico’s voor cohesie en participatie.

Bijlage: Vervolgstappen op weg naar Toekomstvisie

24 juni	Eerste bespreking concept grove schets in college
1 juli	Tweede bespreking concept grove schets in college
24 juni-8 juli	Toetsen grove schets bij collega's
30 juni	Stuurgroep Toekomstvisie
8 juli B&W	**Collegebesluit** grove schets (basis om met stakeholders in gesprek te gaan) + persbericht en MadR
9 juli - 18 juli	Feedback bijeenkomsten met ondernemers, PB-en, reacties andere stakeholders verzamelen
Juli-augustus	Reactienota maken, reacties verwerken in raadsvoorstel grove schets
26 augustus	**Collegebesluit** raadsvoorstel grove schets
28 augustus	Stuurgroep Toekomstvisie
16 september	Reservedatum collegebesluit raadsvoorstel grove schets
8 oktober	Raadscommissie eerste grove schets toekomstvisie
28 oktober	**Raadsbesluit** eerste grove schets toekomstvisie
28 oktober	Dinsdagmiddagsessie College en DT nav raadscommissie: wat betekent dit voor toekomstvisie
29 oktober	Stuurgroep Toekomstvisie
4 november	Bespreken concept raadsvoorstel toekomstvisie in college
11 november	**Collegebesluit** raadsvoorstel toekomstvisie
18 november	Reservedatum collegebesluit raadsvoorstel toekomstvisie
3 december	Raadscommissie Samenleving toekomstvisie
16 december	**Raadsbesluit** toekomstvisie

Reactie Veiligheidsregio

Interessante ontwikkeling en opdracht. I.v.m. met vakantie (net terug) is het niet gelukt om de deadline die je aangeeft te halen.
Ik ben werkzaam binnen de afdeling crisisbeheersing van VRF zou vanuit dat perspectief een reactie kunnen geven.
Wellicht is het handig om de toekomstverkenning van VRF ernaast te leggen.
Planbureau Fryslân heeft vier mogelijke scenario's in beeld gebracht voor Veiligheidsregio Fryslân. Met als hoofdvraag: Hoe zou de samenleving er in 2040 uit kunnen zien op het gebied van veiligheid? Voor meer informatie zie ook:
De toekomst van veiligheid in verschillende scenario's - Planbureau Fryslân

Mocht je nog vragen hebben of verder (inhoudelijk) willen afstemmen dan kan dat uiteraard.

Groet,
Beleidsadviseur crisisbeheersing